

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK BİLGİSAYAR ANABİLİM DALI
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ BİLİM DALI

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA BİLİŞİM SİSTEMLERİ
YÖNETİMİNİN ANALİZİ VE MODEL BİR YAPININ
OLUŞTURULMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan: **Ercan KAPLAN**

İstanbul, 2012

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
MATEMATİK BİLGİSAYAR ANABİLİM DALI
BİLGİ TEKNOLOJİLERİ BİLİM DALI

**SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA BİLİŞİM SİSTEMLERİ
YÖNETİMİNİN ANALİZİ VE MODEL BİR YAPININ
OLUŞTURULMASI**

(Yüksek Lisans Tezi)

Tezi Hazırlayan:

Ercan KAPLAN

Öğrenci No:

100862007

Danışman:

Yrd. Doç. Dr. Turhan Karagüler

İstanbul, 2012

YEMİN METNİ

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum, 'Sivil Toplum Kuruluşlarında Bilişim Sistemleri Yönetiminin Analizi ve Model Bir Yapının Oluşturulması (Yüksek Lisans Tezi)' başlıklı bu çalışmanın, bilimsel ahlak ve geleneklere uygun şekilde tarafımdan yazıldığını, yararlandığım eserlerin tamamının kaynaklarda gösterildiğini ve çalışmamın içinde kullanıldıkları her yerde bunlara atıf yapıldığını belirtir ve bunu onurumla doğrularım. 05./10./2012

(İMZA)

Aday: Ercan KAPLAN

T.C.
BEYKENT ÜNİVERSİTESİ
FEN BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

YÜKSEK LİSANS TEZ SAVUNMA SINAVI SONUÇ TUTANAĞI

Beykent Üniversitesi
Fen Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü'ne,

Aşağıda tez adı belirtilen yüksek lisans öğrencisi **100862007** no'lu .....**Ercan KAPLAN**.....'ın
5...../11../2012 tarihinde yapılan tez savunma sınavı¹ sonucunda **60**.....dakika süreyle sunduğu ve
savunduğu tezi hakkında² oybirliğiyle/oyçokluğuyla, Kabul/Red/Düzeltilme(.....ay içinde) kararı
verilmiştir.

Bilgilerinize saygılarımızla arz ederiz.

Anabilim Dalı : .....Matematik-Bilgisayar.....

Programı : ..... Bilgi Teknolojileri.....

Tez Başlığı³ : Sivil Toplum Kuruluşlarında Bilişim Sistemleri Yönetiminin Analizi ve Model
Bir Yapının Oluşturulması

Tez Sınav Jürisi

Öğretim Üyesi

İmza

Danışman

Üye

Üye

Yrd. Doç. Dr. Tushan Karagüler
Yrd. Doç. Dr. Jeta ALO
Doç. Dr. Gökhan SİLİKÇİ

¹ Jüri üyeleri söz konusu tezin kendilerine teslim edildiği tarihten itibaren en geç bir ay içinde toplanarak öğrenciyi tez savunma sınavına alır. Belirlenen günde yapılamayan jüri toplantısı, katılanların hazırladığı bir tutanakla enstitü yönetimine bildirilir. Bu durumda jüri en geç onbeş gün içinde toplanarak adayı tez savunma sınavına alır. Tez savunma sınav süresi en az 45 dakikadır. Yüksek lisans tez savunma sınavı, tez çalışmasının sunulması ve bunu izleyen soru-yanıt bölümlerinden oluşur ve dinleyiciye açıktır. (Beykent Lisansüstü eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde30-3)

² Tez sınavının tamamlanmasından sonra jüri, tez hakkında “kabul”, “düzeltilme” veya “red” kararı verir. Jüri başkanı, jüri üyelerince imzalanmış sınav tutanağını, tez sınavını izleyen üç gün içinde ilgili enstitü yönetimine teslim eder. Tezi başarısız bulunan öğrencinin Enstitü ile ilişkisi kesilir. Tezi hakkında düzeltme kararı verilen öğrenci en geç üç ay içinde gerekli düzeltmeleri yaparak ve yönetmelikte belirtilen usullere uygun olarak tezini aynı jüri önünde yeniden savunur. Bu savunma sınavında da tezi kabul edilmeyen öğrencinin enstitü ile ilişkisi kesilir. (Beykent Lisansüstü eğitim ve Öğretim Yönetmeliği-Madde30-4)

³ İleride doğabilecek aksaklıkların engellenmesi için tezin başlığının yazılması gerekmektedir.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA BİLİŞİM SİSTEMLERİ YÖNETİMİNİN ANALİZİ VE MODEL BİR YAPININ OLUŞTURULMASI

Tezi Hazırlayan: Ercan KAPLAN

Özet

Bu çalışma ile Sivil Toplum Kuruluşları'nda (STK) örnek olarak kullanılabilir, kuruluşun ihtiyaçlarına cevap verebilecek bilişim yapısı oluşturulması hedeflenmiştir. Ülkemizde Sivil Toplum Kuruluşlarının önemli bir kısmı bilişim konusunda henüz yeterli tecrübe ve birikime sahip olmadıklarından ne tür bir bilişim sistemi kullanacaklarını bilememekte ve kurum hedeflerine ulaşmaya çalışırken birçok zorlukla karşılaşmaktadırlar. STK'larla yapılan, bilişim yapılarının işleyişini konu alan anket çalışması, bu ihtiyaçları daha net ortaya koymaktadır. Buradan yola çıkarak örnek bir model sunulmaktadır. Bu model, tüm STK'larda kolayca uygulanabilecek türden olup, oluşumunda birçok STK incelenmiş, anket hazırlanmış, sorular sorulmuş ve ölçümlenmiştir. Sonuç olarak ortaya çıkarılan model yapıdan çoğu STK'nın yararlanabileceği düşünülmektedir. Oluşturulan rol modeli benimseyen Sivil Toplum Kuruluşları bilişim yapılarını, iletişim ağlarını güçlendirebilecekler, sosyal medyayı, interneti, e-posta sistemlerini daha etkin kullanarak daha çok gönüllüye, bağışçıya, destekçiye ulaşma imkânı bulacaklardır. Yapıların oluşturulmasında 5N1K yaklaşımından yararlanılmıştır. Bu çalışma örnek sanal bir STK, Doğa Vakfı (DOVAK) üzerinde kurularak vakfın bilişim yapısı oluşturulmuştur. Yapılan araştırmalar göstermektedir ki bilişim yapılarını oluşturmanın maliyetleri oldukça yüksektir. Çalışmada ayrıca minimum teknoloji maliyetleri ile bu yapıların nasıl oluşturulabileceği de gösterilmiştir.

Anahtar Kelimeler: STK ve Bilişim, Sivil Toplum Kuruluşu, Bilişim Teknoloji Altyapısı

THE ANALYSIS OF MANAGING IT SYSTEMS FOR NON-GOVERNMENTAL ORGANIZATIONS AND BUILDING A MODEL STRUCTURE

Thesis Prepared by: Ercan KAPLAN

Summary

In this study, building a sample Information Technology (IT) structure for Non-Governmental Organizations (NGO), to meet the needs of the organization is aimed. Since a vast majority of NGOs in our country have got either little or no experience and knowledge at all of IT, they do not know where to start or/and to progress in the right direction. This may lead to many obstacles to achieve the goals of organization. This can be easily concluded from the survey carried out in the scope of this work. As the survey comprises many NGOs, it is also used for the suggested IT model which would be benefitted to all kinds of Civil Society Organizations. With the help of this model an intuition or organization is expected to improve their IT infrastructure, network connections, and accessibility to the social media by having well established Internet and e-mail services which are the keys to reach more volunteers and supporters. 5N1K approach used in this study. The new model is shown and tested on a virtual organization called "DOVAK". This work also indicates that how such a system to be built with a minimised cost.

Keywords: NGOs and Informatics, Non-Governmental Organizations, Information Technology Infrastructure.

İÇİNDEKİLER

Sayfa No

TABLolar LİSTESİ.....	vii
ŞEKİLLER LİSTESİ.....	ix
KISALTMALAR.....	x
1.GİRİŞ.....	1
2. BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE SİVİL TOPLUM KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ.....	4
2.1. Bilgi Kavramı ve Artan Önemi.....	5
2.1.1. Bilginin Toplanması ve İşlenmesi.....	5
2.1.2. Bilgi Teknolojileri.....	6
2.1.3. Bilgi Güvenliği.....	7
2.2. Yönetim Bilişim Sistemleri.....	7
2.2.1. Bilişimin Gerekliliği.....	9
2.2.2. Yönetim Kavramı.....	9
2.2.3. Bilgi / Bilişim Yönetimi.....	10
2.3. Sivil Toplum Kavramına Genel Bir Bakış.....	10
2.3.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının İşlevleri.....	11
2.3.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetimi ve Örnek Bir Organizasyon Şeması.....	12
2.3.3. Sayılarla Sivil Toplum ve Coğrafi Dağılımı.....	13

3. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA BİLİŞİM ALTYAPISI OLUŞTURMA.....	14
3.1. STK’larda Bilişim Sistemlerinin Gerekliliği.....	15
3.2. STK’larda Bilişim Sistemlerinin Kullanımı.....	16
3.3. Bilişim Sistemlerinin STK’lara Kazandırdıkları.....	17
3.4. STK’larda Bilişim İçin İnsan Kaynağı.....	17
4. STK’LARDA BİLİŞİM SİSTEMLERİNİN YAPILANDIRILMASI: 5N1K YAKLAŞIMI.....	18
4.1. İlgili veya Sorumlu Belirleme (Kim?).....	18
4.2. Konuyu Belirleme (Ne?).....	19
4.3. Süreç Kavramları (Ne Zaman?).....	19
4.4. Mekân ve Yer Kavramları (Nerede?).....	20
4.5. Amacı Belirleme (Niçin?).....	20
4.6. Yöntemi Belirleme (Nasıl?).....	21
5. ANKET ÇALIŞMASI.....	22
5.1. STK’larda Bilişim Anketinin Hazırlanması ve Kapsamı.....	22
5.2. STK’larda Bilişim Anket Uygulamasının Analizi.....	23
5.3. Sonuç.....	34
6. STK’LARDA BİLİŞİM YAPILARININ OLUŞTURULMASI.....	37
6.1. Mail Yapısı: İletişimin İlk Adımı.....	37
6.1.1. E-Posta İşlevi Ve Gerekliliği.....	38
6.1.2. Windows Mail Sunucusu, Plesk Panel.....	40
6.1.3. Linux Mail Sistemi, Cpanel.....	41
6.1.4. Duyuru, Sms ve Toplu Mail Gönderimi.....	42

6.2. Intranet'in Gerekliği: Verilerin Tek Merkezde Toplanması.....	43
6.2.1. Intranet Kavramı.....	44
6.2.2. Veri Tabanı Kavramı ve STK'lar İçin nemi.....	45
6.2.3. Gönüllü, Bağışçı ve alışanlar İçin Intranet Yapısı Kurma.....	46
6.2.4. Mali Gelir ve Giderlerin Veritabanı zerine İşlenmesi.....	47
6.3. Sunucu Yönetimi ve İşlevleri.....	48
6.3.1. Yazılım ve Donanım Yapısı.....	49
6.3.2. İşletim Sistemleri (Linux-Windows-Mac OS).....	50
6.3.3. Dosya Sunucusu Yönetimi ve Verilerin Depolanması.....	51
6.3.4. Verilerin Bulut Bilişime Taşınması.....	53
6.4. Vakıf Sitesinin Gerekliği: Vakfın Dışa Açılan Yüzü.....	54
6.4.1. Web Sitesi Oluşturma, İhtiyaçların Belirlenmesi.....	55
6.4.2. Web Teknolojilerinin Etkin Bir Şekilde Kullanılması.....	57
6.4.3. Web Sitesinin Arama Motorlarıyla Entegrasyonu.....	58
6.4.4. Alan Adı Temin Etme, Barındırma ve Yönetimi.....	59
6.5. Vakıf Ağ Yapısı: Ağ Kavramı ve Gerekliği.....	61
6.5.1. Kurulacak Yapı İçin İhtiyaçların Tespiti.....	62
6.5.2. Kurulacak Yapı İçin İhtiyaçların Tespiti.....	63
6.5.3. Ağ (Network) Güvenliği.....	64
6.6. İnternet'in STK'larda Etkin Kullanımı.....	65
6.6.1. İnternet Ağı ve Oluşumu.....	66
6.6.2. Vakıf İnternet Altyapısının 5651 Sayılı Yasaya Uygun Hale Getirilmesi.....	67
6.6.3. İnternet Araçlarından Faydalanma.....	69
6.6.4. Sosyal Medyanın Gerekliği.....	69

7. ÖRNEK VAKIF BİLİŞİM YAPISININ KURULUMU VE MODEL BİR YAPININ OLUŞTURULMASI.....	71
7.1. Doğa Vakfı E - Posta Yapının Oluşturulması.....	71
7.2. Doğa Vakfı Web Sitesi Yapının Oluşturulması.....	72
7.3. Doğa Vakfı Veritabanı Yapının Oluşturulması.....	73
7.4. Doğa Vakfı Ağ ve İnternet Yapının Oluşturulması.....	74
7.5. Doğa Vakfı Diğer Bilişim Yapıları.....	75
7.6. Doğa Vakfı Bilişim Modeli.....	77
8. SONUÇ ve ÖNERİLER.....	79
KAYNAKLAR.....	80
EKLER	
Ek-1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu.....	87

TABLULAR LİSTESİ

Sayfa No.

Tablo.1. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin çalışma yürüttükleri alanların yüzdelerik (%) dağılımı.....	23
Tablo.2. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin bilişim çalışanı bulundurma ve dışarıdan destek alma durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	24
Tablo.3. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin web siteleri bulundurma ve kullanım durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	24
Tablo.4. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin sosyal medyayı çalışmalarında etkin kullanma ve Facebook- Twitter hesaplarının olup olmama durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	25
Tablo.5. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin kurumsal mail adresleri ve mail grubu kullanma durumlarının yüzdelerik (%) dağılımı.....	25
Tablo.6. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin iletişim bilgileri, etkinlik takvimi ve bağış modülünün internette bulunma durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	26
Tablo.7. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin telefon üzerinden mail kullanımı ve bilgi maili kullanım durumlarının yüzdelerik (%) dağılımı.....	26
Tablo.8. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin duyurularını sms ile yapma durumlarının yüzdelerik (%) dağılımı.....	27
Tablo.9. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin bilişim ihtiyaçlarını karşılama durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	27
Tablo.10. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin ofis ve şube durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	28
Tablo.11. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin bilgisayar envanter durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	28
Tablo.12. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin sunucu kullanma ve barındırma durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	29
Tablo.13. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin internet bağlantı şeklinin yüzdelerik (%) dağılımı.....	29
Tablo.14. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin video ve fotoğraf yüklemek için web servislerini kullanım durumunun yüzdelerik (%) dağılımı.....	30

Tablo.15. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin işletim sistemi kullanımının yüzelik (%) dağılımı.....	30
Tablo.16. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin ofiste kullanılan yazıcı veya kamera sistemlerini bulundurma durumunun yüzelik (%) dağılımı.....	31
Tablo.17. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklere veritabanı sistemleri kullanımının yüzelik (%) dağılımı.....	31
Tablo.18. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklere anket araçlarının kullanımının yüzelik (%) dağılımı.....	32
Tablo.19. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklere bilişim ağ sistemi kullanımının yüzelik (%) dağılımı.....	32
Tablo.20. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklere bilişim eğitimleri alımının yüzelik (%) dağılımı.....	33
Tablo.21. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklere bilişim yapısının aksama nedenlerinin yüzelik (%) dağılımı.....	33

ŞEKİLLER LİSTESİ

	Sayfa No.
Şekil.1. Yönetim Bilişim Sistemi.....	8
Şekil.2. Doğa Vakfı (DOVAK) Organizasyon Şeması.....	12
Şekil.3. Bilişim Teknolojileri Departman Yapısı.....	14
Şekil.4. Bilişim Teknolojileri Yapısı.....	16
Şekil.5. Microsoft ve Linux Sistemler.....	39
Şekil.6. Plesk Panel Kullanılarak Mail Yapısı Kurma.....	40
Şekil.7. Cpanel Kullanılarak Mail Yapısı Kurma.....	41
Şekil.8. Toplu E-Posta Gönderimi.....	42
Şekil.9. Veri ve Bilgi Yönetimi.....	43
Şekil.10. Vakıf Veritabanı Oluşturma Evreleri.....	47
Şekil.11. Sunucu Yönetimi.....	50
Şekil.12. Sunucu ve Verilerin Paylaşımı.....	53
Şekil.13. En Yaygın Kullanılan Web Teknolojileri Araçları.....	57
Şekil.14. Arama Motoru Optimizasyon Süreçleri.....	59
Şekil.15. Vakıf Ağ Yapısını Oluşturan Ekipmanlar.....	62
Şekil.16. Ağ Yapısı ve Güvenliği.....	65
Şekil.17. STK İnternet Altyapısının Oluşturulması.....	67
Şekil.18. 5651 Yasa Gereğince Loglama.....	68
Şekil.19. Sosyal Medya Araçları.....	70
Şekil.20. Doğa Vakfı E-Posta Yapısının İşleyişi.....	71
Şekil.21. Doğa Vakfı Web Sitesi Yapısı.....	72
Şekil.22. Doğa Vakfı Gönüllü Veritabanı Yapısı.....	73
Şekil.23. Doğa Vakfı Gönüllü - Bağışçı Veritabanı.....	74
Şekil.24. Doğa Vakfı Ağ Yapısı.....	75
Şekil.25. Vakıf çalışanlarının Yazılım İhtiyacı.....	76
Şekil.26. Doğa Vakfı Bilişim Yapısı.....	78
Şekil.27. Jotform Kullanılarak Hazırlanan Anket Formu.....	87

KISALTMALAR

ADSL	: Asymmetric Digital Subscriber Line
AFS	: Andrew File System
BT	: Bilişim / Bilgi Teknolojileri
CD	: Compact Disc
DDB	: Dernekler Dairesi Başkanlığı
DNS	: Domain Name System
DOVAK	: Doğa Vakfı
DVD	: Digital Versatile Disc
E-POSTA	: Elektronik Posta
FTP	: File Transfer Protocol
HTML	: Hyper Text Markup Language
IBM	: International Business Machines
ICCC	: International Computer Communications Conference
IP	: Internet Protocol Address
IT	: Information Technology
İKY	: İnsan Kaynakları Yönetimi
IMAP	: Internet Message Access Protocol
İVTYS	: İlişkisel Veri tabanı Yönetim Sistemi
LAN	: Yerel Alan Ağı
MAM	: TÜBİTAK Marmara Araştırma Merkezi
MIT	: Massachusetts Institute of Technology
NGO	: Non Governmental Organization
NFS	: Network File System

P2P	: Peer to Peer
PC	: Personal Computer
PGP	: Pretty Good Privacy
POP3	: Post Office Protokol 3
SEO	: Search Engine Optimizasyon
STK	: Sivil Toplum Kuruluşu
SPSS	: Statistical Package for the Social Sciences
SQL	: Stuctural Query Language
TCP/IP	: Transmission Control Protocol / İnternet Protocol
TÜBİTAK	: Türkiye Bilimsel ve Teknolojik Araştırma Kurumu
TÜİK	: Türkiye İstatistik Kurumu
URL	: Uniform Resource Locator
VDSL	: Very High-bit-rate Digital Subscriber Line
VGM	: Vakıflar Genel Müdürlüğü
VPN	: Virtual Private Network
VTYS	: Veritabanı Yönetim Sistemleri
WAN	: Wide Area Network
YBS	: Yönetim Bilişim Sistemleri

1. GİRİŞ

Sivil Toplum Kuruluşları (STK) faaliyetlerini sürdürürken birçok bilimsel birimlerle bu çalışmalarını desteklerler. Bu birimlere yardımcı, destekleyici bir birim de bilişimdir. Bilişim teknolojileri birimi, STK'lara bu faaliyetleri esnasında birçok kolaylık sağlar. Bilişim teknolojilerini aktif kullanan vakıf ve dernekler çalışmalarını geniş bir topluluğa sunma imkanına kavuşarak faaliyet gösterdiği alanda etkin bir kuruluş olabilirler.

Firmalar bütçeleriyle bilişim altyapılarını güçlendirerek rekabette üstünlük sağlamakta, çalışmalarını yaygınlaştırarak hedef kitleye daha kolay ulaşmaktadırlar. Sivil Toplum Kuruluşları firmalara oranla bu konuda daha farklı tavır içindedirler. Kar amacı gütmediklerinden bağışlarla, gelen desteklerle ihtiyaçlarını karşılamaktadırlar. Bu gelirlerin büyük çoğunluğunu sahada yapılan aktivitelere, projelere ve etkinliklere harcamaktadırlar. Bilişime ayrılan bütçe oldukça azdır ve insan kaynağını artırmak açısından zayıftır.

Teknoloji çağında iş akışının büyük bir bölümü bilişim teknolojileri üzerinden sürmektedir. İnternet, sosyal medya, verilerin tutulması, toplu elektronik posta gönderimleri, sms gönderimleri, duyurular bu yapı üzerinden gerçekleşmektedir. Bu yapı kullanılarak hedef kitleye rahatlıkla ulaşıldığında çalışmalar istenen noktaya gelmiş olacaktır. Bu yapıyı oluşturmak vakıf ve derneklerde oldukça zahmetli bir çalışmadır. Gerek bütçe gereksinimleri gerekse insan kaynağının oluşturulması bu yapının kurulmasını zorlaştırmaktadır.

Sivil Toplum Kuruluşları çalıştıkları alanda birçok bilgi, belge ve deneyimlere sahiptirler. Çalışmalarıyla şekillenen bu deneyimler etkin oldukları alanlarda yeni yüzlerle, gönüllülerle, bağışçılarla bir araya gelerek bu yapılarını büyütürler. Bilişim teknolojilerinden uzak olan bu yapılar belli bir zaman dilimi sonrası bilgi ve belgelerin aktarımında zorluklarla karşı karşıya gelirler. Tam bu noktada bilişim sistemleri devreye girmektedir. Kendi yapılarını kuran vakıf ve dernekler mevcut sistemleri üzerinden gönüllülere, bağışçılara rahatlıkla ulaşarak çalışmalarını sürdürürler.

Bu alışmaları kendi bünyelerinde kuracakları ya da dışarıdan destek alabilecekleri bir bilişim omurgası üzerinden sürdürebilirler. Bu omurgayı oluşturan temel taşlardan biri web sitesidir. Vakıf veya dernek kurulduğunda bir web sitesi üzerinden faaliyetlerini, çalışmalarını ve etkinliklerini duyurabilir, kısa sürede geniş bir yelpazede çalışmalarını hedeflenen kitleye aktarabilir.

Vakıf ve dernek, kuracağı e-posta sistemiyle kuruluş içinde çalışanların birbiriyle rahat iletişime ve bilgi alışverişine geçme olanağı sağlayacaktır. Oluşturulacak kurumsal e-posta ile bağışçılar, destekçiler çalışılan kurum ve kuruluşlar ile yine bu adresler üzerinden iletişim sağlanacaktır. Çalışanların edindikleri belgeler, oluşturdukları bilgisayar tabanlı dosyaların bir merkezde toplanması, kuruluş için önemli verilerin depolanması için oluşturulacak bir dosya sunucusu çalışmaları kayıt altına almada önem arz edecektir. Merkezde toplanan bilgi ve belgelere ulaşmak kolay olacağından iş akışını ve doğru bilgiye ulaşmayı sağlayacaktır. Kurulacak bir intranet sistemi ile çalışanların, gönüllülerin, destekçilerin, bağışçıların, görüşülen kurum ve kuruluşların bilgileri burada toplanabilir. Vakıf ve dernekler, hali hazırdaki gönüllüleri, destekçileri bu sistem üzerinden rahatlıkla takip ederek alanında daha aktif rol almalarını kolaylaştırabilir. Vakfın ya da derneğin Őeffaf olması, yeri geldiğinde hesap verebilir olması doğru bilişim sistemlerini aktif bir Şekilde kullanmasıyla sağlanacaktır.

STK'lar, aktivitelerini, projelerini, güncel haberlerini web sitesinde yer vererek bu bilgilerini sosyal medya üzerinden rahatlıkla yaygınlaştırabilecektir. Sosyal medyayı aktif kullanan vakıf ve dernekler gönüllülerin destekleriyle paylaştıkları haberleri, duyuruları geniş kitlelere kısa sürede, düşük maliyetle rahatlıkla ulaştırabilecektir.

Bilişim yapısını oluşturma, gerekli insan kaynağını sağlama, dışarıdan uzman kişilerden destek alma vakfın bilişim teknolojilerine verdiği önemi ortaya koyacaktır. Bilgi teknolojilerini etkin kullanan vakıf ve dernekler bu çalışmalarını daha geniş kitlelere ulaştırabilecektir. Ancak bilişim yapılarını güçlendiren vakıf ve dernekler çağın iletişim kaynaklarından yararlanabileceklerdir. Sivil Toplum Kuruluşlarının, bilişim sistemlerinin kurulması ve işleyişi hakkında henüz yeteri kadar tecrübeye sahip olmayışı, iş akışının aksaması, iletişim faaliyetlerinin gerçekleşmemesi gibi birçok sorunu yaşamalarına yol açabilmektedir.

Bilişim sistemleri üzerine yapılan bir anket çalışması ile mevcut durum incelenmiştir. Bilişim yapılarını analiz etmek, doğru yapılar kurmak adına 5N1K yöntemi bilişim yapılarına uyarlanarak soruların iletilmesi yöntemiyle ihtiyaçlara cevap verebilen bir bilişim yapısı oluşturulacaktır. Yapılacak araştırma ile bu alandaki mevcut sorunlar tespit edilerek örnek bir model oluşturulması düşünülmektedir. Bu çalışma esnasında birçok STK ve bilişim yapısı incelenerek sorular sorularak, ölçümler yapılarak örnek bir model oluşturulacaktır. Bu model, STK'nın kullandığı ağ yapısı, gönüllü, bağışçı veritabanı yapısı, web sitesi ve e-posta yapısının bir araya gelmesiyle oluşturulacaktır. Bu çalışma için oluşturulan yapılar varsayılan bir vakıf, Doğa Vakfı (DOVAK) için oluşturularak bu STK'nın bilişim alt yapısı kurulacaktır. Doğanın korunması alanında çalışmalarını sürdüren DOVAK için yapılan bu çalışma diğer STK bilişim yapıları için örnek teşkil edecektir. Bu çalışma tamamlandığında, birçok Sivil Toplum Kuruluşu, edinilen veri, tablo ve yapılardan yararlanarak kendi bilişim sistemlerini oluşturması düşünülmektedir. Çalışmanın bütününe kuruluşu, bilişim sistemlerinin etkin kullanımı konusunda kolaylık sağlanması beklenmektedir.

2. BİLİŞİM TEKNOLOJİLERİ VE SİVİL TOPLUM KAVRAMINA GENEL BİR BAKIŞ

Bilişim teknolojileri, bilginin ve teknolojinin etkin kullanılmasıyla ortaya çıkan ve süreç içerisinde hızla değişen, devingen bir yapıdır. Günümüzde bilişim terimi, bilgisayar ve teknolojinin çeşitli yönlerini içine alacak şekilde anlam kazanmış ve bu şekilde bilinir hale gelmiştir. Bilişimin en etkin aracı bilgisayarlardır. Bilgisayar günümüzde her alanda olduğu gibi işletmecilik alanında da geniş kullanım olanağı bulan bir elektronik araçtır. Talimatları alma, verileri işleme tabi tutma ve kullanıcıya çözüm sağlama gibi özelliklere sahiptir.

Günümüzde her sektörde büyük değişimler meydana getiren bilgi teknolojileri hem hız hem de verimlilik artışı sağlayabilmektedir. Örneğin hizmet sektörü dikkate alındığında bilgi teknolojileri, hizmet sürelerinin kısaltılmasını, müşteriler için hizmetlerin yaratılmasını, müşteri memnuniyetinin artırılmasını, gerekli bilgilerin toplanıp mevcut ve yeni hizmetlerin daha kaliteli bir şekilde sunulmasını ve benzeri birçok yeniliğin geliştirilmesini sağlamıştır.

Özellikle son on yılda ülkemizde ve dünyada dikkat çeken, tartışılan, farklı anlamlar kazanan Sivil Toplum kavramı, ‘ideolojik toplumdaki farklı olarak bireylerin herhangi bir zorlamaya maruz kalmaksızın, kendi aralarında anlaşarak oluşturdukları ortak yaşam alanını ifade etmektedir [1].

Sivil Toplum Kuruluşları; toplum yararına çalışan, demokrasinin gelişmesine katkı sağlayan, kar amacı gütmeyen, devletten bağımsız hareket edebilen, bireylerin ortak hedef ve amaçları açısından değerlendirildiğinde ise siyasal idareyi ve yönetimi kamuoyu oluşturmak suretiyle etkileyebilen bir örgütlenme türü şeklinde ifade edilmektedir [2].

Bilgisayarı etkin kullanan insan hem çalıştığı kuruma dolayısıyla içerisinde bulunduğu topluma da yararlı olmaktadır. Bilişim teknolojilerinin ise her geçen gün kendisini yenileyerek insanın toplum içerisindeki rolünü gerçekleştirmesine katkı sunduğu yadsınamaz bir gerçekliktir. Günümüzde böyle bir dönüşüm yaşanırken Sivil Toplum Kuruluşları da kendilerini bilişim alanında mevcut teknolojiler ile donatabilmelidir.

2.1. Bilgi Kavramı ve Artan Önemi

Bilgi kavramı üzerinde ilk duran Aristo'dur; daha sonra Bacon bilgiyi insan zekasının ortaya koyduğu yöntemler bütünü olarak tanımlamıştır [3]. Bilgi karar vermede faydalı olacak şekilde verinin dönüştürülmesi ve analiz edilmesiyle anlamlı hale getirilmesidir. Yönetimde bilgi ise belirli amaçlara ulaşmak veya belirli bir anlayışı geliştirmek için verilerin ya da ham bilgilerin birtakım işlemler sonucunda faydalı biçime sokulmuş şeklidir [4].

Bilgi, bir işletmede günlük faaliyetlerin düzenli bir şekilde yerine getirilmesini sağlar. Çalışanlara, yöneticilere, işletme dışında işletme ile ilgili kişi ve gruplara günlük faaliyetlerin düzenli bir şekilde yürüyüp yürümediğini, 'bilgi' iletir. İşletme içindeki ve dışındaki kişi ve gruplara günlük faaliyetlerin neden planlanan biçimde yürümediğine ışık tutar. Hatalı tutum ve davranışların nasıl düzeltileceği konusunda yol gösterir.

Bilgi değişen ve gelişen bir yapıya sahiptir; paylaşıldıkça büyür ve etkinliği artabilir. Bilgi ve insan kavramları organizasyonlarda önemli bir yere sahiptir. Organizasyonlarda bilginin etkili bir şekilde kullanılabilmesi için bilgiye ve insana çok büyük yatırımlar yapılabilmektedir.

Yaşadığımız çağa adını veren bilginin en önemli özelliği oldukça hızlı üretilmesidir. Günümüz dünyasında hızla gelişen ve değişen teknolojiler telefon, televizyon, uydu, veri iletişimi ve bilgisayar teknolojileri, veri tabanları, yerel ve geniş alan ağları ve internet gibi yeni tanımları ve yeni kavramları da beraberinde getirmiştir. Teknolojinin gelişim çizgisinin sürekliliği ile bilginin oluşumu da birikerek devam etmektedir ve edinilen her yeni bilgi bir sonrakinin alt basamağı olarak tanımlanabilir.

2.1.1. Bilginin Toplanması ve İşlenmesi

Bilginin toplanması ve işlenmesi soruna ve fırsata yönelik belirtilerin açıklığa kavuşturulması ve belirlenmesi için bilgilerin elde edilmesini içeren aşamadır. Bilgi işleme, yöneticiler için yararlı bilgilerin toplanması, işlenmesi ve kullanıcıların ulaşabileceği biçimde saklanması olup, bu işlev gerçekleştirilirken birtakım araç ve yöntemlerden yararlanır ve örgütün tüm yöneticileriyle ilişki kurulur. Bu özelliğiyle bilgi işleme, karar organlarının yüksek nitelikte karar almalarını sağlayan bilişim sisteminin işlevsel bölümünü oluşturur [5].

Bilginin toplanacağı ortak alan “işletme belleği” ya da “kurumsal zekâ” diye adlandırılabilir. İşletme belleği, herkesin elinin altındaki, belleğindeki bilgilerin bir araya toplanmasıyla oluşur ve gereksinim duyulduğunda kolayca erişilebilir durumda tutulur. Günümüzde işletmelerde bilgisayar ortamında izlenebilen ve yönetilebilen bilgiler, yapısal veri olarak adlandırılan, ilişkisel veri tabanlarında tutulmaktadır [6].

2.1.2. Bilgi Teknolojileri

Sosyal sistemlerin giderek genişlemesi, karmaşıklaşması ve çevre ile etkileşimlerinin artması insanoğlunun bilgi teknolojilerine daha da çok ihtiyaç duymasına yol açmıştır.

Bilgi teknolojileri, genel olarak elektronik aygıtlar ile bilginin yakalanması, saklanması, işlenmesi ve ilgili birimler dağıtımına ilişkin olarak kullanılan donanım ve yazılımdır [7].

Bilgi teknolojileri, ‘bilgisayar ve iletişim teknolojilerinin birlikte kullanılması ile oluşturulmuş sistemler’ dir. Bilgi teknolojileri; mikro elektronik ve veri iletiminin yanında, fax makineleri, mobil telefonlar, kablolu televizyon, bilgisayarlar, bilgi ağları, videoteks, software ve online veri tabanlarını içeren teknolojilerdir. Kurumlar arası yazışmalarda, bilgi teknolojileri yardımıyla elde edilen veriler toplanır, sınıflandırılır, kaydedilir ve bilgiye dönüştürülecek biçimde işlenerek, karar süreçlerinde kullanılır [8].

Aklımıza gelebilecek çoğu alanda kullanma imkanı bulduğumuz bilgi teknolojileri bireysel ve kurumsal hız ve verimlilik artışı sağlayabilmektedir. Bilgi teknolojilerinin gelişmesi ile bilginin önemi daha net bir şekilde ortaya çıkmıştır. Günümüzde bilgi, şirketlerin en önemli sermayeleri arasında bulunmaktadır. Değişen ve gelişen bilgi teknolojilerine bağlı olarak donanım ve yazılım seçenekleri de gün geçtikçe artmaktadır. İşletmelerin sürekli artan rekabet ortamında değişim ve gelişim içerisinde bulunan iş ortamlarına uyum sağlayabilmeleri teknolojik gelişmeler sayesinde daha kolay olabilmektedir. Bu yüzden işletmelerin teknik açıdan yeterliliklerini geliştirmeleri ve teknolojiye gerekli yatırımları yapmaları gerekmektedir [9].

2.1.3. Bilgi Güvenliği

Bilgi güvenliği; kurumsal işlerin sürekliliğinin sağlanması, işlerde meydana gelebilecek aksaklıkların minimuma indirilmesi ve yatırımlardan elde edilecek faydanın artırılması için bilginin geniş çaplı tehditlerden korunmasını sağlar. Bilgi birçok biçimde bulunabilir; bilgi, kağıt üzerinde yazılı veya elektronik olarak saklanıyor olabilir, posta ya da elektronik posta yoluyla bir yerden bir yere iletilebilir ya da kişiler arası sözlü olarak ifade edilebilir. Bilgi hangi formda olursa olsun, mutlaka uygun bir şekilde korunmalıdır.

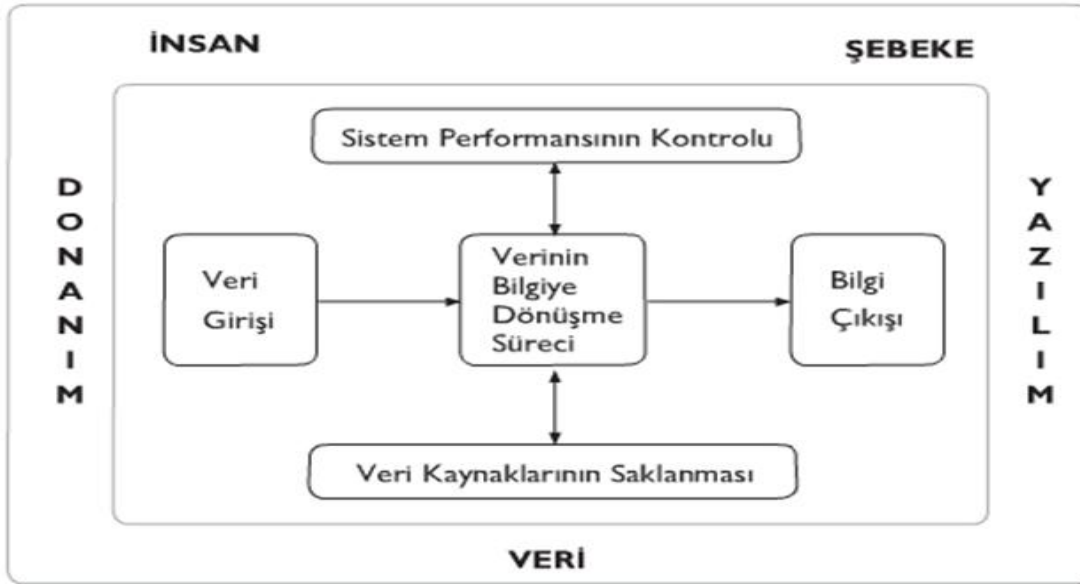
Bilgi güvenliği; üretilmiş her türlü bilginin, bütünlüğünün korunması, izin verilen kişiler tarafından kullanımının ve erişimlerinin sürekliliğinin sağlanması, yetkisiz erişimlerin engellenmesi sürecidir. Bilgi güvenliği birbirine bağımlı 3 bileşenden oluşur. Bunlar; gizlilik, bütünlük ve sürekliliktir.

Gizlilik; bilgilerin sadece erişmeye yetkili olan kişiler tarafından erişilebildiğinden emin olmaktır. Bütünlük; bilgi ve işleme yöntemlerinin doğruluk ve tutarlılığını korumaktır. Süreklilik ise; erişime yetkili kullanıcıların, bilgiler ve ilişkili varlıklara ihtiyaç duyduklarında erişebileceklerinden emin olmak anlamına gelir. Bu bileşenlerden her biri tek başına olduğu takdirde yetersiz kalacaktır. Örnek olarak bir bankanın bilgi işlem alt yapısı çok güvenli olmasına rağmen müşterilerine hizmet veremiyor olması kabul edilebilir bir durum değildir.

2.2. Yönetim Bilişim Sistemleri

Yönetim Bilişim Sistemi (YBS) kavramı dilimizde, İngilizce Management Information System, Fransızca ise Systême d'Information Pour Management ya da Systême Informatique de Gestion kavramlarının karşılığında kullanılmaktadır.

Yönetim Bilişim Sistemleri; karar alan kişilere gerekli olan bilgiyi hızlı ve doğru olarak toplayan, analiz eden, sonuçları rapor eden ve bilgiyi saklayan sistemlerdir. Yönetim Bilişim Sisteminde üç temel unsur vardır. Birinci unsur, bilginin toparlanması, analizi ve yorumunu yapan insandır. İkincisi, bilginin düzenlenmesi, ihtiyaç duyulmasında ve saklanmasında rol oynayan bilgisayar unsurudur. Üçüncüsü ise, bu süreç içerisinde neyin nasıl yapılacağı konusunda kılavuzluk görevi üstlenen prosedürlerdir [10]. Şekil.1.'deki yapı, bilişim sistemlerinde veri, yazılım, donanım yapıları ve insan faktörünün işleyişteki yerini göstermektedir.

Şekil.1. Yönetim Bilişim Sistemi

Kaynak: <http://notoku.com/sistem-bilgi-sistemi-ve-elemanlari/>

YBS, özellikle bilgisayarların yönetim sürecinde kullanılmasıyla ortaya çıkan bir kavramdır. Her ne kadar bilgi sistemlerinde bilgi, bilgisayarlar ve onu tamamlayıcı araçlarla işleniyorsa da, birçok organizasyonda işlemler halen elle ve basit araçlarla gerçekleştirilmektedir. Bunun yanı sıra kullanılan araçların türü, zamanlılık ve bilgi işleme tekniği dışında yönetim bilgi sisteminin yapısını değiştirmez. Yönetim bilgi sistemi, çalışanların yardımıyla belli hedefleri başarmayı ifade eden yönetim, kişiler arası iletilebilen bir unsur olan bilgi ve ortak bir hedefe göre beraber hareket eden ilişkili unsurlar grubunu ifade eden sistem sözcüklerinin oluşturduğu bir terimdir [11].

Yönetim Bilişim Sistemleri Sivil Toplum Kuruluşlarına, çalışmalarını gerçekleştirdiği birçok alanda kolaylıklar sağlamaktadır. Bilgiye dayalı yeni projeler yaratmak ve geliştirmek STK'ların birincil hedeflerindedir. Bu şekilde bilgi temelli projeler üreten STK'larda Yönetim Bilgi Sistemlerinin önemi daha da artmaktadır. Yönetim Bilişim Sistemleri bilgi akışını ve haberleşme imkânını artırdığı için STK içerisinde mevcut olan kopukluklar büyük oranda azaltılmış olacaktır. Ayrıca bu sistem kuruluştaki operasyonel verimliliği arttırarak, rutin işlerin daha hızlı ve daha ucuz yapılmasını sağlar, bu da Sivil Toplum Kuruluşlarına daha iyi hizmet sunabilme imkânı verir. Bilişim sistemleri sosyal medyadaki yeni fırsatları fark etmeye ve yakalamaya fırsat tanır, STK'lar bu yönlerini geliştirerek süreç içerisinde aldıkları bağış miktarlarını da arttırabilirler.

2.2.1. Bilişimin Gerekliliği

Geçtiğimiz yirmi yılda işletmeler açısından ‘bilgi’ kendi başına önemli bir varlık olarak görülmemektedir. İşletmeler ihtiyaç duydukları bilgileri yüz yüze görüşerek veya çalışanların çabasıyla ya da ikinci elden elde ederek yetinmekteydiler. Günümüzde küreselleşmenin getirileri ile birlikte işletmeler için bilgiye olan gereksinim artmıştır. Ortaya çıkan bilgiye olan gereksinimin varlığı ile bilişimin gerekliliği de fark edilir bir noktaya taşınmıştır.

Bilişim sistemlerinin neden önemli olduğu aşağıda maddelenmiştir;

- Karar almayı etkiler, analiz yapılmasını sağlar.
- Stratejik planlamayı etkiler.
- Hız kazandırır.
- Bilgiye ulaşmayı, değerlendirmeyi kolaylaştırır.
- Farklı enformasyon parçalarını birleştirir, bütünü gösterir.
- Bilginin paylaşımını, dağıtımını, iletişimi sağlar.
- Bilgi doğruluğu sağlar.
- Maliyeti azaltır, verimliliği artırır.

2.2.2. Yönetim Kavramı

Yönetim, işletme (veya örgüt) hedeflerine etkili ve verimli bir şekilde ulaşmak üzere planlama, yöneltme, örgütleme, koordinasyon ve denetim fonksiyonlarının yerine getirilmesidir.

Bilişim teknolojilerinin, işletmelerin yönetim faaliyetlerindeki değişimde de önemli etkileri olmaktadır. Bilişim teknolojileri, yönetim faaliyetlerindeki bürokratik işlemlerin azalmasında, işletme içi ve dışı iletişimin artmasında, çalışanların denetiminde ve yönetsel kararların etkinliğinin sürdürülmesinde önemli katkılar sağlamaktadır. Bilişim teknolojileri kullanımının işletmelerin faaliyetlerini olduğu kadar, işletme yapısını da önemli ölçüde etkilediği görülmektedir. Bilişim teknolojileri, işletme içi ve dışı iletişimin sağlanmasında, işletme

kararlarının uygulanma hızının artmasında, çevresel etkenlere duyarlı olunmasında önemli ölçüde etki etmektedir. Bu bağlamda, günümüz küresel rekabet ortamında faaliyet gösteren işletmelerin başarısı, hem çevresinde meydana gelen değişimi zamanında algılayıp işletme içine uyarlayabilme yeteneğine hem de değişimin gerçekleştirilmesinde önemli payı bulunan bilişim teknolojilerini etkin bir şekilde kullanabilmelerine bağlıdır [12].

2.2.3. Bilgi / Bilişim Yönetimi

Bilgi Yönetimi, kuruluştaki veri tabanından web sitelerine, şirket çalışanlarından iş ortaklarına her türlü bilgi kaynağını kapsar. Yapısı itibariyle bilgi yönetimi bu bilginin anlamını genişletir ve ona biçim kazandırır. Çalışanlarına yaratıcılıklarını geliştirmelerinde ve değişikliklere adapte olabilmelerinde yardımcı olarak, kuruluşun değerini artırır.

Bilgi Yönetimi temel olarak örgüt ortamında sürekli artan bilgi kapasitesini güncellemek, işlenen bilgilerin ulaşılabilir ve gerekli olanlarını ve bunlara ulaşmak için gerekli işlemlerin tanımlanması ve analizini kapsayan ve bunların şirket çalışanlarıyla paylaşılmasını sağlayan bir disiplindir.

Bilgi teknolojilerindeki gelişmelerle küçülen ve küreselleşen dünyada, rekabetin boyutları ve kapsamı genişlemeye devam etmektedir. Bu zorlu rekabet ortamında, bilgi çağı organizasyonlarında rekabetçi konumun en temel göstergelerinden olan hizmet kalitesi ve kurumsal etkinlik düzeylerinin geliştirilmesi açısından ileri bilgi teknolojilerinin, çağdaş yönetim teknolojilerinin kullanılması ve sağlam bir bilgi teknoloji altyapısının kurulması önem arz etmektedir. Bilişim yönetimi, kuruluştaki bulunan bilişim ekipmanlarını, yazılımları, donanımları etkin ve ihtiyaçlara cevap verebilecek bir şekilde yönetmeyi sağlar.

2.3. Sivil Toplum Kavramına Genel Bir Bakış

Sivil Toplum, toplumun sivil niteliğini vurgulayan sosyolojik bir kavramdır. Kavram hem toplumun sivillliğini hem de sivil olmayan unsurları ayırarak sunmaktadır. Latince "civillis" kelimesinden türeyen, "sivil" kavramı ilk anlamıyla yurttaş, hayatına ve haklarına ilişkin bütünü belirlemek için kullanılmaktadır [13].

Sarıbay'ın dediği gibi Sivil Toplum, gönüllü, kendi kendini oluşturan, kendi desteklerine sahip, devletten özerk, özel alan ile devlet arasında aracı niteliğinde örgütlü bir sosyal yapılanmadır. Bu yapı, yasal düzen veya ortak kurallar dizisi gibi, özgürlüklerin ve özerkliklerin güvencesi olan kurumsallaşmış bir temele oturur.

Sivil Toplum Kuruluşu, resmi kurumlar dışında kalan ve bunlardan bağımsız olarak çalışan, politik, sosyal, kültürel, hukuki ve çevresel amaçları doğrultusunda lobi çalışmaları, ikna ve eylemlerle faaliyet gösteren, çalışanlarını ve üyelerini gönüllülük prensibiyle kabul eden, kar amacı ile hareket etmeyen ve gelirlerini bağışlar ve/veya üyelik ödemeleri ile karşılayan kuruluşlardır. Bir başka ifade ile Sivil Toplum Kuruluşları; resmi olarak belli bir hukuki kalıba uyarak, ortak bir amacı gerçekleştirmek üzere bir araya gelen ve doğrudan kendilerine çıkar sağlamayan kişi topluluklarıdır. Bu kuruluşlar özerk kuruluşlardan oluşmuş, özel ve kamu sektörü arasındaki bir ara sektör olma özelliği ile Sivil Toplumun vazgeçilmez unsurlarıdır. Sivil Toplum Kuruluşları; oda, sendika, vakıf ve dernek adı altında faaliyet gösterir.

2.3.1. Sivil Toplum Kuruluşlarının İşlevleri

Sivil Toplum kavramını meydana getiren bireyler tasarladıkları ekonomik, toplumsal ve siyasal amaçları hayata geçirmek amacıyla bir araya gelmektedirler ve bu doğrultuda bir araya gelen bireyler çeşitli yapılanmalar vasıtası ile Sivil Toplum Kuruluşlarını oluşturmaktadır.

Dünyada ve ülkemizde oluşum biçimleri, organizasyon yapıları, yönetim anlayışları, sundukları hizmetler, kapasiteleri, süreklilik dereceleri, faaliyetlerinin yayılım alanları, vb bakımından büyük bir çeşitlilik sergileyen STK'lar, resmi kuruluşlarca karşılanması mümkün olmayan gereksinimleri karşılamayı amaç edinmişler ve bu doğrultuda STK'lar, devletin gücünün yetmediği konularda araştırma, tesis ve hizmet sağlayarak devlet işlerindeki açığı kapamaya çalışırlar.

Sivil Toplum Kuruluşlarının çalışmalarında, eşitliği yaygınlaştırmak, toplumsal sorunları tespit etmek, kaynak mobilizasyonunu temin etmek; insanlığın onurunu yükseltmek, kamu eğitimi, hayırseverlik ve sosyal hizmetleri sağlamak, fakirlere yardım etmek ve örgütlenmeyi teşvik etmek, sosyal mobilizasyonu kolaylaştırmak ve demokratik ilke ve kurumların güçlendirilmesini sağlamak için yoğun bir çaba içerisinde oldukları gözlemlenmektedir.

2.3.2. Sivil Toplum Kuruluşlarının Yönetimi ve Örnek Bir Organizasyon Şeması

Sivil Toplum Kuruluşları doğrudan ya da dolaylı kamu desteği aldıkları sürece, çevrelerine ve topluma azami derecede hesap verebilir olmaları beklenir. Böyle bir kuruluşun iç yönetim sisteminde kamu yararını koruma amaçlı denetim mekanizmalarının olması gerekir. STK ana belgeleri yönetim yapısını resmi olarak belirler. Resmi bir yönetim yapısı, STK'nın istikrarlı bir çerçevede hesap verebilir olması yolunda ilk adımdır.

Yönetim kurulunda kararlar birlikte alınır. Kurul, STK'nın çeşitli paydaşlarını temsil eder ve liderliğin ortak yürütülmesi kuruluşun amacına odaklanmasını ve belli kişi ve grupların özel gündemlerine direnmesine yardım eder. STK'lar amaçları çerçevesinde faaliyet gösteren kuruluşlardır ve yönetim kurulu, kuruluşun amacını korumakla yükümlüdür. Yönetim kurulu etkin planlamalar ve düzenli değerlendirmeler yaparak kuruluşun amacını destekler [14].

Şekil.2.'de yaklaşık 10 yıldır Sivil Toplum alanında çalışmalar yapan örnek vakfın departmanları ve aralarındaki bağlantılar gösterilmektedir. Doğa Vakfı (DOVAK) bünyesinde birçok departman bulunmaktadır. Bu departmanlar birbiriyle iletişim halindedir. Bilişim departmanı bu departmanlara günlük çalışmalar esnasında yardımcı bir departmandır.

Şekil.2. Doğa Vakfı (DOVAK) Organizasyon Şeması

2.3.3. Sayılarla Sivil Toplum ve Coğrafi Dağılımı

Bugün Türkiye’de 4.547’si vakıf, 86.031’i dernek olmak üzere, 90.578 Sivil Toplum Kuruluşu faaliyet göstermekte, bu rakamlara sendikalar, meslek odaları ve kooperatiflerin de eklenmesi durumunda bu sayı 150.000’i aşmaktadır. Türkiye nüfusuna oranla STK sayısı oldukça düşüktür: ülke genelinde ortalama her 780 kişiye 1 STK düşmektedir (TÜİK ve Dernekler Dairesi Başkanlığı (DDB) 2008 ve Vakıflar Genel Müdürlüğü (VGM) 2009).

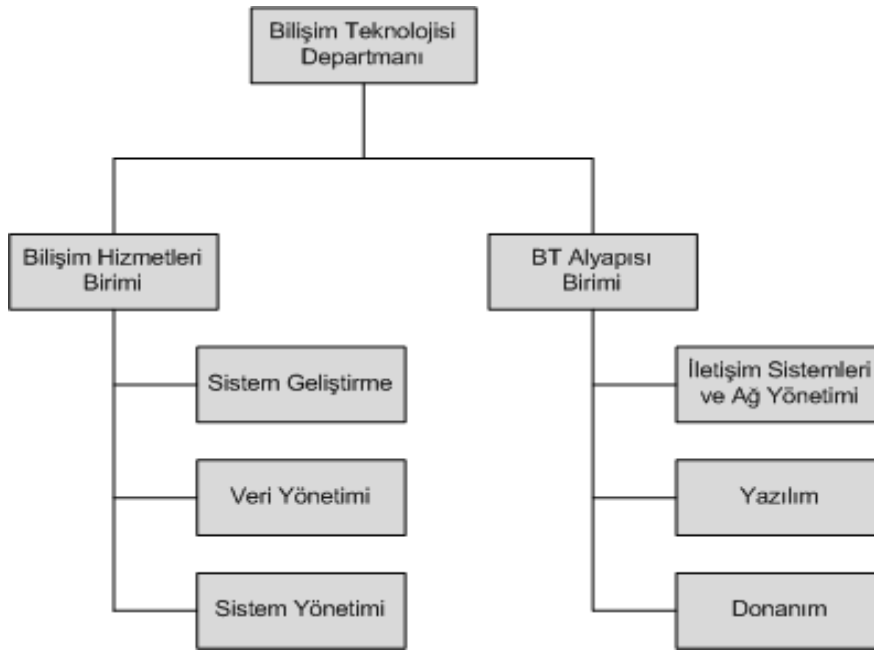
Coğrafi dağılım açısından incelendiklerinde STK’ların kentsel alanlarda ve ülkenin batısında yoğunluk gösterdiği görülmektedir. Vakıf ve derneklerin %42’si ülkenin beş büyük kenti olan İstanbul, Ankara, İzmir, Adana ve Bursa’da bulunmaktadır. Bunun yanında ülkedeki en az STK yoğun il olan Şırnak’ta her 3.204 kişiye 1 STK düştüğü ve bu ilde STK’ların sadece %0,15’inin faaliyet gösterdiği görülmektedir (DDB 2008 ve VGM 2009 Verileri) [15].

Türkiye’de her 780 kişiye bir dernek düşerken bu oran özellikle AB üyesi ülkelerde oldukça yüksektir. AB ülkelerinde dernek sayıları milyonlarla ifade edilirken, bu ülkelerdeki nüfusun büyük çoğunluğu sivil toplum örgütlerinde görev yaparak devlet sorunlarına ilişkin birçok konuda sorumluluk almaktadırlar. Almanya’da 2 milyon 100 bin, Fransa’da bir milyon 470 bin dernek bulunuyor. Fransa ve Almanya’da her 40 kişiye bir dernek düşmektedir. Bununla birlikte her 10 Fransız’dan 4’ü en az bir derneğin faaliyetine katılmaktadır. ABD’de bir milyon 200 bin dernek bulunmaktadır. Ülkede her 15 Amerikalıdan biri bu tür kuruluşlarda çalışmaktadır.

3. SİVİL TOPLUM KURULUŞLARINDA BİLİŞİM ALTYAPISI OLUŞTURMA

Kendi gelişim süreçlerini başlatmak ve devamlılığını sağlamak için bilişim teknolojilerini kullanan her kurum, mevcut bilişim alt yapılarını korumak ve sürdürmek için destek, bakım ve danışmanlık hizmetlerini en az maliyet ve en yüksek verimle karşılamak ister. Bilişim çağında kurumlar maddi olarak güçlendikçe bilişime daha çok kaynak ayırmakta, bilgi işlem alt yapılarını güçlendirerek rekabet içinde çalışmalarına devam etmektedirler.

Sivil Toplum Kuruluşlarının çalışma alanlarında daha aktif olmaları, daha geniş kitlelere ulaşabilmeleri için bilişim alt yapılarının güçlendirilmeleri gerekmektedir. Kar amacı gütmeyen Sivil Toplum Kuruluşları ağırlıklı olarak bütçelerini sosyal projeleri hayata geçirmek için kullanmaktadırlar. Bilişime ayrılan bütçe yeterli olmadığından bu yöndeki ihtiyaçlara tam olarak cevap verememektedirler. Teknolojinin ve gereksinimlerinin her geçen gün arttığı günümüzde, Sivil Toplum Kuruluşları seslerini daha çok duyurmak için bilişim araçlarına ihtiyaç duymaktadırlar.

Şekil.3. Bilişim Teknolojileri Departman Yapısı

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org>

Şekilde bilişim teknolojileri departman yapıları ve bağlantıları görülmektedir. Bilişim teknolojisi departmanı temel iki bölümünden, bilişim hizmetleri birimi ve BT altyapısı biriminden oluşmaktadır.

3.1. STK’larda Bilişim Sistemlerinin Gerekliliği

Bilişim sistemleri bir kurum içinde planlama, kontrol etme ve karar vermeyi desteklemek üzere yöneticilere bilgi sağlayan işlemler dizisidir.

Bilgisayar teknolojilerinin her alanda kullanılmaya başlanması, tüm çalışanların bu teknolojilerle etkileşime girmesini kaçınılmaz hale getirmiştir. Hizmet sektöründe, ofis ortamlarında ve üretim endüstrilerinde görevler hızla yaygınlaşmaya başlamaktadır. En azından kelime işlemci gibi ofis yazılımları, e-posta ve veritabanı yönetim yazılımları gibi uygulamaların kullanımı ofis yaşamında bir standarda dönüşmüştür [16].

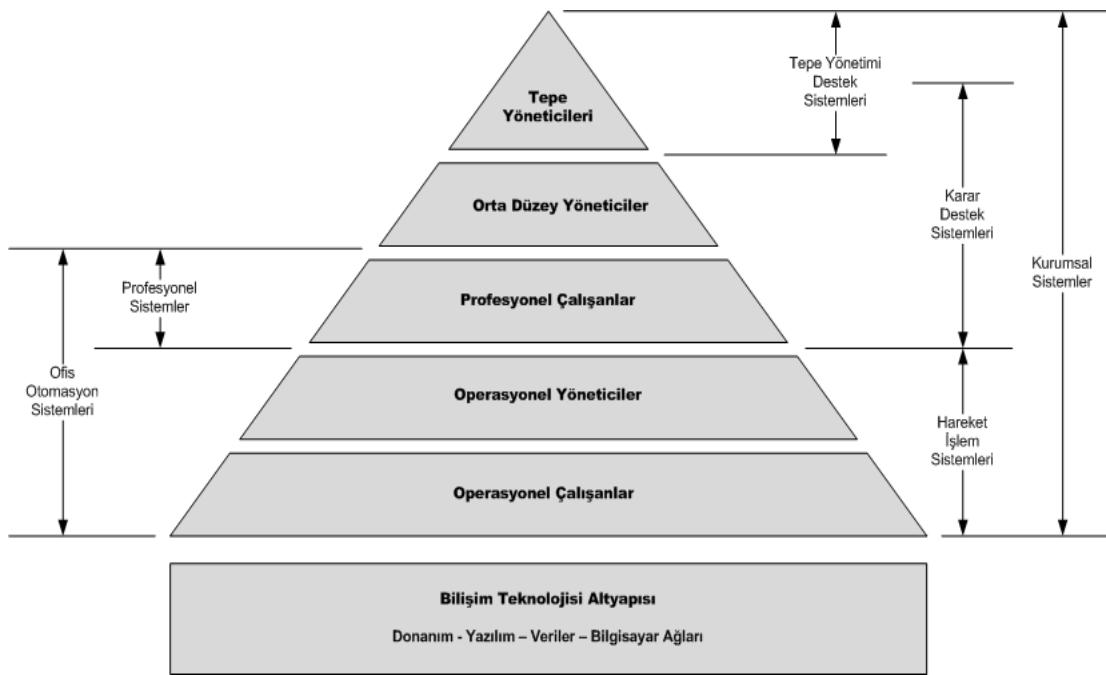
Bilişim sistemlerinin STK’larda gerekliliğini aşağıdaki gibi sıralamamız mümkündür.

- Yeni destekçiler elde etmek,
- Mesajlarını yaymak,
- Bağış toplayabilmek,
- Yeni projeler üretmek,
- Gönüllülerle iletişim halinde olmak,
- Farkındalık yaratmak,
- Sesini duyurmak,
- Hızlı şekilde ulaşma, zamandan tasarruf etmek,
- Çok az maliyet ile daha çok kişiye ulaşmak,
- Kampanyaları Duyurmak,
- İletişim Kurmak,
- Kaynak Yaratmak.

Yukarıda belirtilen ihtiyaçlardan dolayı STK’lar bilişim sistemlerine ihtiyaç duyarlar.

3.2. STK’larda Bilişim Sistemlerinin Kullanımı

Sivil Toplum Kuruluşları çalışmalarını sürdürdükleri alanda birçok bilgi, belge ve tecrübeye sahiptirler. Çalışmalarıyla şekillenen bu deneyimler faal oldukları alanlarda yeni yüzlerle, gönüllülerle, bağışçılarla bir araya gelerek bu yapılarını geliştirirler. Bilişim teknolojilerinden uzak olan bu yapılar belli bir zaman dilimi sonrası bilgi ve belgelerin aktarımında zorluklarla karşı karşıya gelirler. Tam bu noktada bilişim sistemleri devreye girmektedir. Kendi yapılarını kuran vakıf ve dernekler mevcut sistemleri üzerinden gönüllülere, bağışçılara rahatlıkla ulaşarak çalışmalarını sürdürürler. Bu çalışmaları kendi bünyelerinde kuracakları ya da dışarıdan destek alabilecekleri bir bilişim omurgası üzerinden bu yapıyı sürdürebilirler.

Şekil.4. Bilişim Teknolojileri Yapısı

Kaynak: <http://tr.wikipedia.org>

Bu yapı vakıf ve dernek çalışanlarının aralarında bilgi alışverişini artırıp çalışmalarında paylaşımları artıracaktır. İhtiyaçlara cevap verebilecek bir bilişim yapısının (donanım, yazılım, veriler, bilgisayar ağları) kurulması kuruluşun departmanları arasında iş akışını olumlu yönde etkileyecektir.

3.3. Bilişim Sistemlerinin STK'lara Kazandırdıkları

Bilgisayarların yaşamımıza daha çok girmesiyle birlikte, artık hep yaptıklarımız kayıt altına alınmaya başlandı. Marketlerde yaptığımız alışverişlerde aldığımız her bir ürün ve o ürünle birlikte aldığımız diğer ürünler bilgisayarlarda, veritabanlarında tutulmaya başlandı. Hastanelerde, belediyelerde veya ticarete yaptığımız her işlem artık anında veritabanlarında yerini alıyor. Hatta bir mağaza, alışveriş merkezine girerken ya da çıkarken, bazen de yolda yürürken kameraya çekilen görüntülerimiz veritabanı oluşturuyor [17].

Bilişim sistemleri, STK'larda dokümantasyon ve bilgi yönetimini kolay hale getirmektedir. Verilerin bir merkezde toplanması daha kolay ulaşılır ve depolanabilir olması çabukluk sağlamaktadır. Gerekli veritabanı sistemleriyle, gönüllü, bağışçı bilgilerine kolaylıkla ve doğrudan ulaşılabilir. Bilişim sistemleri STK'lara, yeni bağışçılar elde etmede, iletişim ağlarını genişletmede, gönüllülerle temas halinde olmada, etkinliklerini duyurabilmede, düşük maliyetle çalışmalarını geniş kitlelere ulaştırmada kazanımlar sağlamaktadır. Sivil Toplum Kuruluşlarının bilişim sistemlerini iyi kullanmaları işlerini büyük ölçüde kolaylaştırmaktadır.

3.4. STK'larda Bilişim İçin İnsan Kaynağı

Modern yönetim tekniklerinin uygulandığı günümüz örgütlerinde, ister kamu sektörü ister özel sektör olsun, İnsan Kaynakları Yönetimi (İKY) ayrı bir önem kazanmaya başlamıştır. Çünkü görece yeni olan örgüt modellerine uyumun sağlanması ve bu modellere uydurulması beklenen nitelikli personelin istihdamı yanında, süregelen yönetim süreçleri içerisinde bu personelin eğitimi, kendini geliştirmesi de bir zorunluluk olarak ortaya çıkmaktadır [18].

Sivil Toplum Kuruluşları karşısında bulunan kitle ile sağlıklı ilişkiler kurabilmek, onların isteklerine doğru yanıtlar vererek kaliteli hizmet anlayışı ile hareket edebilmek, kuruluş içerisindeki bilgi ve belge akışını eksiksiz sağlayabilmek için bilişim alanında da ihtiyaç duyulan insan kaynağı açığını doğru tahlil etmeli ve belirlediği plan dahilinde adımlar atılmalıdır. Böylelikle bilişim alanında ihtiyaç duyduğu personeli bünyesinde barındıran Sivil Toplum Kuruluşu amaçlarına ulaşmaya çalışırken karşılaşılabileceği sorunları önceden görerek azaltabilme imkânına kavuşabilir. Bilişim çalışanı, vakfın genel müdürü, başkanı ve yönetimine düzenli olarak bilişimle ilgili süreci raporlama işlemlerini yürütür. Bilişim bünyesindeki yazılımlardan verileri ihtiyaçlar doğrultusunda raporlayarak ilgili birime iletmektedir.

4. STK’LARDA BİLİŞİM SİSTEMLERİNİN YAPILANDIRILMASI: 5N1K YAKLAŞIMI

Sürekli süreç iyileştirme çalışma tekniklerinden, Kinney Metodu, Pareto Analizi, Neden - Etki Diyagramı (Balık Kılıcı), Maliyet Fayda analizi gibi yöntemler bulunmaktadır. Vakıf bilişim yapılarının analiz edildiği bu çalışmada 5N1K yaklaşımından yararlanılmıştır.

Bir problem hangi temel parçalardan oluşur? Başka bir deyişle problemi çözmek için hangi temel bilgileri bilmemiz gerekir? Bu bilgilere ulaşmak için en çok kullanılan yöntemlerden birisi 5N1K yaklaşımıdır. Bir başka yöntem her modelde karşılaşılan ihtiyaçlardan yola çıkarak geliştirilecek sistemle ilgili temel kısımları belirlemektedir.

5N1K yaklaşımı aranan bilginin ne, nerede, ne zaman, niçin, nasıl ve kim sorularının cevaplarında gizli olduğu ilkesine göre düzenlenmiştir; daha çok bir gazetecilik yöntemi olmakla birlikte yazılım modellemeye de uyarlanabilir. Çünkü bu yaklaşımda sorular temel kavramların anahtarlarıdır. Model oluşturulurken soru ve cevaplar derinliğine incelenmelidir. Örneğin “Ne zaman?” sorusu projede zaman kavramının ve zamanla oluşan değişimlerin incelenmesi için başlangıç noktasıdır.

Sivil Toplum Kuruluşlarında bilişim sistemlerini yapılandırmaya başlarken nasıl bir modele ihtiyaç duyulacağı belirlenmelidir. 5N1K yaklaşımı analiz edilerek bu yapı oluşturulurken hangi aşamalardan geçileceğine dair öngörüselle bilginin oluşumu sağlanabilir.

4.1. İlgili veya Sorumlu Belirleme (Kim?)

İşi yapan, yapılan işlemde doğrudan veya dolaylı etkilenen, yazılım projesi kapsamında takip etmeyi hedeflediğimiz tüm kişi, birim ve kurumlar kişi kavramı yardımıyla araştırılacaktır. Tek bir kişinin özellikleri araştırılabileceği gibi kişi ve kurumun ortak ve farklı özellikleri de araştırılarak da genel modeller oluşturulabilir. Örneğin her şirkette kişilerin belli görev, sorumluluk tanımları ve unvanları vardır. Bir şirkette unvanlarla ilgili öğrenilen bir tecrübe diğer şirketler için geliştirilecek projelerde de kullanılabilir. Genel müdür, daire başkanı, memur, işçi unvanları da farklı birçok kuruluştta görülebilir. Üretim, satış, mali işler, yönetim gibi birimler hemen her şirkette karışımıza çıkar [19].

Vakıf bilişim sistemleri oluşturulurken ‘Ne?’, ‘Ne Zaman’, ‘Nerede?’, ‘Niçin’ ve ‘Nasıl?’ sorularının sorulmasıyla gerekli bilgilerin toplanması, sistem gereksinimlerinin tanımlanması, alternatif çözüm önerilerinin getirilmesi, önerilerin gözden geçirilmesi, problemin tanımlanması ve ihtiyaçlara cevap verebilecek nitelikte bir bilişim yapısı oluşturulması sağlanacaktır. Bilişim çalışanı bu soruları bilişim faaliyetleri başlarken veya devam ederken mevcut yapıya yöneltmelidir. Ancak bu şekilde belirlenen hedeflere ulaşılması kolaylaşabilir.

4.2. Konuyu Belirleme (Ne?)

“Ne?” sorusu gerçekleştirilen işin tanımını yapılmasını ve niteliği ile ilgili bilgi alınmasını sağlar. Analizi yapan her işin açık, net ve diğer işlerden ayırt edici bir tanımının yapılması gereklidir.

STK’lar bilişim alanında faaliyetlerini gerçekleştirirken üzerinde çalışacakları projeye başlamadan önce mevcut proje hakkında yeterli bilgi ve kendisini ilgili alanda geliştirmiş insan kaynağına sahip olup olmadığını sorgulamalı ve bu tespitin ışığında adımlar atmaya başlamalıdır. Böylelikle ilgili STK çalıştığı proje vasıtası ile elde etmek istediği sonuçlara daha rahat ulaşacak ve verimliliğini arttıracaktır.

4.3. Süreç Kavramları (Ne Zaman?)

Yapılan işlerin zamanla birçok açıdan bağlantısı vardır:

- Başlangıç ve netice: Her işin başlangıç ve bitiş noktası vardır. Görev, iş ve projeler başlar ve biter. Kişiler ise işe girer ve ayrılırlar.
- Tekrar: Bazı işler tekrar tekrar yapılır, her tekrarında başlangıcı ve bitiş olabilir.
- Hedef ve gerçekleşme: Hemen her hedefin bir zaman hedefi ve fiili gerçekleşme süresi vardır.

Dönem tanımları: Zamanın kendi içerisinde yıl, ay, gün, saat bölümleri mevcuttur. Kişilerin, şirketlerin veya ülkelerin de kendi dönem tanımları bulunmaktadır; bütçe yılı, vergi dönemi vb.

Etkin bir STK, kuruluşundan itibaren bilişim sistemlerine ihtiyaç duyar. Bilişim yapılanmasında sürdürülen çalışmalar arasında zamanla çok çeşitli ilişkiler kurulabilir. Her yeni çalışmanın bir başlangıç ve bitiş zamanı vardır ve kurulan yeni bir yapının işleme açılmadan önce üzerinde testler yapılarak kullanım aşamasında minimum hata verme olasılığı yaratılmaya çalışılır. STK bilişim sisteminde ulaşılmak istenen her hedefin bir gerçekleşme zamanı vardır ve ilgili kuruluşlar bu doğrultuda yapmış oldukları stratejik planlarla amaçlarına ulaşmak için güçlü adımlar atabilirler. Bu adımları atmadan önce; “yeni bilgisayar alımları ne zaman yapılacak, proje sitesi ne zaman açılacak, burs başvuruları formu ne zaman yayınlanacak, veriler sisteme ne zaman girilecek, toplu mail gönderimi ne zaman yapılacak, bulut bilişime ne zaman geçilecek, alan adlarının süresi ne zaman doluyor?” gibi sorular ile ideal yapıya doğru gidilecektir.

4.4. Mekân ve Yer Kavramları (Nerede?)

Yer kavramı, varlıkların ve yapılan işlerin konumlarının belirlenmesi için kullanılır. Coğrafi konum, adres bilgisi, bina içi yerleşim gibi birçok yer tanımı vardır. Modelleme yapılırken, tanımlanan yerlerde işler veya kişiler eleştirilir. Bu sayede şirketler belirli binalarda çalışır, malzemeleri belirli yerlere konulur, kişiler belirli odalarda otururlar vb. genellemeler yapılabilir.

Bilişim sistemi STK'nın merkezindedir, vakfın ya da derneğin ihtiyaçları doğrultusunda bir ağ yapısı oluşturulabilir. Çağın gereklerine uygun, etkin, verimlilik arz eden bir STK bilişim yapısı kurgulanmak istenirken; “ilgili kuruluş web sitesi nerede barındırılmalı, sunucu odası nerede olmalı, yazıcı, fax, tarayıcı, telefon santrali nerede olmalı, kablolama, modem nerede konumlandırılmalıdır?” benzeri sorularla bilişim altyapısı oluşturma faaliyetlerine başlayabilir ve doğru konumlandırmalar yapılabilir.

4.5. Amacı Belirleme (Niçin?)

Her yapılan işin bir hedefi vardır. Hedefler, başarı kriterlerini tanımlamak veya yapılan işin çıktıklarını araştırmak için kullanılabilir. Hedefler belirli ve ölçülebilir olmalıdır. Örneğin müşteri memnuniyetini % 99,9'a çıkarmak, ürün geliştirme süresini yarıya düşürmek gibi hedefler tanımlanabilir [19].

Bilişim proje ve çalışmaları yürütülürken ulaşılmak istenen hedefler doğrultusunda çalışmalar yapılır. Bu hedefler ulaşılabilirlik durumunda olmalıdır ve bu süreçte; “vakıf uzantılı e-posta adresleri neden oluşturulmalı, sosyal medyada neden daha aktif olunmalı, yeni bir web sitesi neden kurulmalı, neden bulut bilişim kullanılmalı, internet yapısı oluşturulurken neden 5651 nolu yasa göz önünde bulundurulmalı, neden veri tabanı üzerinde raporlama yapılmalı, veriler neden yedeklemelidir?” şeklindeki sorular ile projeler ve yapılar doğru şekilde hayata geçirilebilir.

4.6. Yöntemi Belirleme (Nasıl?)

İşler çeşitli biçim ve yöntemlerle yapılabilir. Yöntemlerin araştırılması modeli oluşturulan parçaların bir araya getirilmesinde izlenilecek yol hakkında önemli fikirler verecektir.

Kuruluştaki bilişim yapısı oluşturulurken hayata geçirilmesi düşünülen işler belirli bir akış içerisinde sürdürülür. Akla gelebilecek “Nasıl?” sorularının cevabı bilişim ihtiyaçlarını karşılarken bize kılavuzluk yapacaktır; “Güvenli bir ağ nasıl oluşturulabilir, dosyalar nasıl güvenli saklanabilir, sunumlar internette nasıl kaydedilir, doğru bilgiye nasıl ulaşılır, haber ve duyurular üyelere nasıl aktarılabilir, web üzerinden bağış sistemi nasıl kurulur, gönüllüler için bir anket formu nasıl oluşturulur?” ve çeşitlendirilmiş sorular yardımıyla Sivil Toplum Kuruluşları bilişim sistemlerini yapılandırabilirler.

STK’larda bilişim yapılarının analiz edildiği anket çalışmasında oluşturulan sorular 5N1K yaklaşımından (Ne, Nerede, Niçin, Ne zaman, Nasıl) yararlanılarak hazırlanmıştır.

STK’larda bilişim sistemleri oluşturulurken 5N1K yaklaşımından yararlanılarak, Ne, Nerede, Niçin, Ne zaman, Nasıl, soruları sorularak ihtiyaçlara cevap verebilen bir yapı oluşturmak mümkündür. Doğa Vakfı bilişim yapısı oluşturulurken de 5N1K yaklaşımından yararlanılmıştır.

5. ANKET ÇALIŞMASI

Vakıf ve derneklerin bilişim yapılarının analiz edildiği bu araştırmada anket çalışmasına gereksinim duyulmuştur. İhtiyaçların belirlenmesi, hali hazırda kullanılan yapının zayıf ve güçlü yanlarının ortaya çıkarılması, geliştirilmesi gereken taraflarının tespiti, ilerleyen bölümlerde kurulacak yapıların oluşmasında anket çalışmasından yararlanılacaktır.

5.1. STK'larda Bilişim Anketinin Hazırlanması ve Kapsamı

Sivil Toplum Kuruluşlarında kullanılan bilişim yapıları hakkında kapsayıcı bir anket çalışması hazırlanmıştır. Bu çalışma ile vakıfların bilişim alanındaki gereksinimlerinin ortaya çıkarılması planlanmıştır. Anket sonuçlarına göre veri dağılımları tablolarda gösterilmektedir. Hazırlanan anket öncelikle 5 STK'ya gönderilerek soruların anlaşılabilirliği kontrol edilmiştir ve buna göre gerekli düzenlemeler anket üzerinde tekrardan yapılmıştır. Anket Jotform uygulaması kullanılarak hazırlanmıştır. Platform üzerinden tamamlanan anket formu vakıf ve derneklerin cevaplandırmaları için e-posta yoluyla paylaşılmıştır.

Anket 35 sorudan oluşturulmuş, kapalı uçlu ve çoktan seçmeli soru tipleri tercih edilmiştir. Kapalı-uçlu (veya yapılandırılmış) sorular yanıtlayıcıdan sabit bir yanıt seçenekleri setinden bir seçeneği seçmelerini ister. Çoktan-seçmeli, evet-hayır ve numaralı derecelendirme ölçeği kapalı uçlu sorulara örnektir. Çoktan seçmeli en çok kullanılan ölçek yöntemidir. Elde edilen veriler toplanabilir ve ortalaması vs. hesaplanabilir. Şıklar arasında herhangi bir derece farkı yoktur.

Anket, 60 Sivil Toplum Kuruluşu ile paylaşılmış, toplam 47 adet geçerli sonuca ulaşılmıştır. Bu çalışmaya, 28'i İstanbul'da, 6'sı Ankara'da, 4'ü İzmir'de, 2'si Antalya'da, 1'i Bursa'da, 1'i Konya'da, 1'i Bolu'da, 1'i Muğla'da, 1' Gaziantep'de, 1'i Denizli ve 1'i Bayburt'ta olmak üzere toplamda 47 Sivil Toplum Kuruluşu katılmıştır.

Verilerin analizinde "SPSS" (Statistical Packages for the Social Sciences- Sosyal Bilimler için İstatistik Paketi) paket programı kullanılmıştır. SPSS; özellikle sosyal bilimlerde, pazar araştırmalarında, sağlık araştırmalarında başta anket şirketleri, hükümetler ve eğitim kurumları olmak üzere pek çok kurum tarafından kullanılan bir istatistik yazılımıdır [20]. Elde edilen verilerin değerlendirmesinde tanımlayıcı istatistik (frekans-yüzde) ve t-testi kullanılmıştır. İstatistiksel hesaplamalarda anlamlılık düzeyi 0.05 olarak belirlenmiştir.

5.2. STK’larda Bilişim Anket Uygulamasının Analizi

Araştırmamız doğrultusunda ulaştığımız veriler aşağıdaki gibidir:

Araştırmaya toplamda 47 vakıf katılmıştır. Söz konusu vakıflar çok çeşitli illerde faaliyet göstermektedir.

Tablo.1. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin çalışma yürüttükleri alanların yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Hangi alanda çalışmalar yürütmektesiniz?	Yardımlaşma	4	8,5
	Kalkınma	1	2,1
	Mesleki	1	2,1
	Sosyal Yardım	6	12,8
	Eğitim	9	19,1
	Sağlık	5	10,6
	Demokrasi Hukuk	2	4,3
	Cevre	3	6,4
	Çocuk	1	2,1
	Gençlik	1	2,1
	Diğer	14	29,8
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %19,1’i eğitim, %12,8’i sosyal yardım, %10,6’sı sağlık, alanında faaliyet göstermektedir. Eğitim alanında 9, sosyal yardım alanında 6, sağlık alanında ise 5 vakıf bulunmaktadır.

Tablo.2. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin bilişim çalışanı bulundurma ve dışarıdan destek alma durumunun yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Vakfınızda ya da derneğinizde bilişim çalışanı bulunmakta mıdır?	Evet	12	25,5
	Hayır	35	74,5
	Toplam	47	100,0
Bilişim faaliyetleri İçin dışarıdan teknik destek alıyor musunuz?	Evet	34	72,3
	Hayır	13	27,7
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %74,5'inde bilişim çalışanı bulunmamaktadır. Bu vakıfların %27,7'si bilişim faaliyetleri için dışarıdan teknik destek almadığı görülmüştür.

Tablo.3. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin web siteleri bulundurma ve kullanım durumunun yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Resmi web siteniz var mıdır?	Evet	43	91,5
	Hayır	4	8,5
	Toplam	47	100,0
Projeler ve etkinliklere ait siteniz var mıdır?	Evet	16	34,1
	Hayır	31	65,9
	Total	47	100
Haberleri duyurularınızı web sitesinden yapıyor musunuz?	Evet	39	83,0
	Hayır	8	17,0
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %91,5'inin web sitesi mevcut iken, %65,9'unun proje ve etkinliklere ait sitesi olmadığı görülmüştür. Ayrıca %83,0'ı haber ve duyurularını web sitesinden yapmaktadır.

Tablo.4. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin sosyal medyayı çalışmalarında etkin kullanma ve Facebook- Twitter hesaplarının olup olmama durumunun yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Sosyal medyayı çalışmalarınızda kullanıyor musunuz?	Evet	25	53,2
	Hayır	22	46,8
	Toplam	47	100,0
Facebook sayfanız var mı?	Evet	26	55,3
	Hayır	21	44,7
	Toplam	47	100,0
Twitter sayfanız var mı?	Evet	13	27,7
	Hayır	34	72,3
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılanların %53,2'si sosyal medyayı çalışmalarında kullanmaktadır. Vakıfların %44,7'sinin Facebook sayfası bulunmamakta, %72,3'ü ise Twitter sayfası kullanmamaktadır.

Tablo.5. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin kurumsal mail adresleri ve mail grubu kullanma durumlarının yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Çalışanların kullandığı kurumsal mail adresiniz var mıdır?	Evet	33	70,2
	Hayır	14	29,9
	Toplam	47	100
Mail grubu kullanıyor musunuz? Ör: Gmail, Yahoo, Mailman	Evet	30	63,8
	Hayır	17	36,2
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %70,2'si kurumsal mail adreslerinin olduğunu belirtmiştir. %63,8'i mail grubu kullanmakta olup %36,2'si mail grubu kullanmadığı görülmüştür.

Tablo.6. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin iletişim bilgileri, etkinlik takvimi ve bağış modülünün internette bulunma durumunun yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
İletişim bilgileriniz internette bulunuyor mu?	Evet	44	93,6
	Hayır	3	6,4
	Total	47	100,0
Etkinlik takviminiz web sitenizde bulunuyor mu?	Evet	22	48,9
	Hayır	25	51,1
	Total	47	100,0
Bağış modülünüz web sitenizde var mı?	Evet	14	29,8
	Hayır	33	70,2
	Total	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %93,6'sının iletişim bilgileri internette bulunmaktadır. Bu vakıfların %51,1'inin etkinlik takvimi web sitesinde bulunmamakta ve %70,2'sinin ise bağış modülü web sitesinde yer almamaktadır.

Tablo.7. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin telefon üzerinden mail kullanımı ve bilgi maili kullanım durumlarının yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Kuruluş olarak Blackberry ya da akıllı telefon üzerinden mail uygulamaları kullanıyor musunuz?	Evet	16	34,0
	Hayır	31	66,0
	Toplam	47	100,0
İletişim için bilgi maili kullanıyor musunuz?	Evet	34	72,3
	Hayır	13	27,7
	Total	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %66,0'sı Blackberry ya da akıllı telefon üzerinden mail uygulamaları kullandığı görülmüştür. Vakıfların %72,3'ü iletişim için bilgi maili kullandığını belirtmiştir.

Tablo.8. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin duyurularını sms ile yapma durumlarının yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Düzenli sms gönderimi yapıyor musunuz?	Evet	32	68,1
	Hayır	15	31,9
	Total	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %68,1'inin düzenli sms gönderimi yaptığı görülmüştür.

Tablo.9. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin bilişim ihtiyaçlarını karşılama durumunun yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Bilişim ürünlerini kendiniz mi yoksa bağış olarak mı karşılıyorsunuz?	Bağış	3	6,4
	Kendimiz Alım Yapıyoruz	25	53,2
	İkisi de	19	40,4
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %53,2'ü bilişim ürünlerini kendileri aldığı, %6,4'ünün bağış olarak karşıladığı, %40,4'ü ise iki şekilde de alım yaptığı görülmüştür.

Tablo.10. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin ofis ve şube durumunun yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Ofisiniz var mı?	Evet	45	95,7
	Hayır	2	4,3
	Toplam	47	100,0
Şubeleriniz var mı?	Evet	11	23,4
	Hayır	36	76,6
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %95,7'sinin ofisi bulunmakta olup buna karşılık vakıfların %76,6'sının şubeleri bulunmamaktadır.

Tablo.11. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin bilgisayar envanter durumunun yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Kullanılan bilgisayar adedi kaçtır? (Masaüstü, Dizüstü, Taşınabilir PC)	1-5	26	55,3
	5-10	11	23,4
	10-20	2	4,3
	20-40	4	8,5
	60-100	3	6,4
	100-1000	1	2,1
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %55,3'ü 1-5 adet arasında, %23,4'ü ise 5-10 adet arasında bilgisayara sahip olduğu görülmüştür. %6,4'ü 60-100 adet arasında ve sadece %2,1'i 100-1000 adet arasında bilgisayar kullanmaktadır.

Tablo.12. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin sunucu kullanma ve barındırma durumunun yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Sistem odanız var mı?	Evet	11	23,4
	Hayır	36	76,6
	Toplam	47	100,0
Sunucunuz var mı?	Evet	17	36,2
	Hayır	29	61,7
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %76,6'sının sistem odası olmadığı görülmüştür. Vakıfların %61,7'sinin sunucusu bulunmamaktadır.

Tablo.13. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin internet bağlantı şeklinin yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
İnternet hizmeti olarak ne kullanıyorsunuz?	ADSL	32	68,1
	VDSL	4	8,5
	Fiber İnternet	3	6,4
	Diğer	4	8,5
	Yok	4	8,5
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %68,1'i internet hizmeti olarak ADSL, %8,5'i VDSL, %6,4'ü Fiber İnternet, %8,5'i diğer hizmetleri kullanmaktadır. %8,5'lik bir kesimin ise internet bağlantısı bulunmamaktadır.

Tablo.14. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin video ve fotoğraf yüklemek için web servislerini kullanım durumunun yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Video yüklediğiniz bir web yapısı var mıdır?	Evet	15	31,9
	Hayır	32	68,1
	Toplam	47	100,0
Fotoğraf için kullanılan bir web yapısı var mıdır?	Evet	14	29,9
	Hayır	33	70,1
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %68,1'inin videolarını yüklediği bir web yapısı bulunmamaktadır. Vakıfların %70'inin fotoğrafları için bir web yapısı kullanmadığı görülmüştür.

Tablo.15. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerin işletim sistemi kullanımının yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Kurumunuzda kullanılan işletim sistemi hangisidir?	Microsoft Xp,	39	83,0
	Vista, 7		
	Linux ve Benzeri	1	2,1
	Mac OS	1	2,1
	Hepsi	4	8,5
	Diğer	2	4,3
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %83,0'lık bir çoğunluğu Microsoft, Windows Xp, Vista, Windows7, %2,1'i Linux ve benzeri, %2,1'i Mac OS, %8,5'i hepsini, %4,3'ü ise bir başka işletim sistemi kullanmaktadır.

Tablo.16. Araştırmaya katılan vakıf, derneklerin ofiste kullanılan yazıcı veya kamera sistemlerini bulundurma durumunun yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Ofis veya şubelerde kullanılan yazıcı, fax, tarayıcı varmı?	Evet	45	95,7
	Hayır	2	4,3
	Toplam	47	100,0
Ofis veya şubelerde alarm ya da kamera sistemi kullanıyor musunuz?	Evet	30	63,8
	Hayır	17	36,2
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların ofis ve şubelerinin %95,7'sinde yazıcı, fax, tarayıcı gibi ekipmanlar bulunmaktadır. Vakıfların %63,8'inde alarm ya da kamera sistemine sahip olduğu görülmüştür.

Tablo.17. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklere veritabanı sistemleri kullanımının yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Verilerinizin tutulduğu veritabanı varmıdır?	Evet	24	51,1
	Hayır	23	48,9
	Toplam	47	100,0
Muhasebe kayıtları için herhangi bir program kullanıyor musunuz? (Logo, Eta, Mikro)	Evet	34	72,3
	Hayır	13	27,7
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %48,9'unun verilerinin tutulduğu veritabanı mevcut olmadığı görülmüştür. Vakıfların %72,3'ünün muhasebe kayıtları için bir program kullanmaktadır.

Tablo.18. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerde anket araçlarının kullanımının yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Anket için bir uygulama kullanıyor musunuz? rn: Survey, Monkey, Jotform, v.b.	Evet	7	14,9
	Hayır	40	85,1
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %85,1'inin anket için bir uygulama kullanmadığı görülmüştür.

Tablo.19. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerde bilişim ağ sistemi kullanımının yüzdelik (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Kurumunuzda kullandığınız bir ağ yapısı varmıdır?	Evet	17	36,2
	Hayır	23	48,9
	Yapılıyor	3	6,4
	İhtiyaç Yok	2	4,3
	Bütçe Yok	2	4,3
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %48,9'unun kullandığı bir ağ yapısı bulunmamaktadır. %6,4'nde bu yapının kurulmakta olduğu görülmüştür. %4,3' buna ihtiyaç duymadığını, %4,3' ise bütçesinin olmadığını belirtmiştir.

Tablo.20. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerde bilişim eğitimleri alımının yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Bilişim eğitimleri alıyor musunuz?	Evet	8	17,0
	Hayır	39	83,0
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların %83,0'ının bilişim eğitimleri almadığı görülmüştür.

Tablo.21. Araştırmaya katılan vakıf ve derneklerde bilişim yapısının aksama nedenlerinin yüzdeler (%) dağılımı.

		Frekans	Yüzde (%)
Bilişim yapınızın genel olarak aksama nedeni hangisidir?	Çalışan sayısının az oluşu	4	8,5
	Bütçe olarak desteklenmemesi	6	12,8
	Yazılım lisanslarının maliyetli oluşu	6	12,8
	Ekipmanların tedarikinin zor oluşu	6	12,8
	Hepsi	25	53,2
	Toplam	47	100,0

Araştırmaya katılan vakıfların bilişim yapılarının aksama nedeni olarak, %8,5'i çalışan sayısının az oluşunu, %12,8'i bütçe olarak desteklenmemesini, %12,8'i yazılım lisanslarının maliyetli oluşunu, %12,8'i ekipmanların tedarikinin zor oluşunu, %53,2'si ise bunların hepsini belirtmiştir.

5.3. Sonuç

Araştırmaya çeşitli illerde faaliyet göstermekte olan toplam 47 vakıf katılmıştır. Vakıfların önemli bir bölümü eğitim ve sosyal yardım alanında faaliyet göstermektedir. Bunun yanı sıra, sağlık, yardımlaşma, kalkınma, mesleki, demokrasi-hukuk, çevre, çocuk, gençlik ve diğer alanlarda çalışmalar yürüten vakıflar mevcuttur (Tablo 1).

Araştırmaya katılan vakıfların büyük bir çoğunluğu, bünyesinde bilişim çalışanı barındırmamaktadır. İnsan kaynağı olarak bilişim çalışanı barındırmayan vakıflar genel olarak dışarıdan teknik destek alma ihtiyacı duyduğu görülmüştür (Tablo2).

Anketi cevaplayan vakıfların büyük çoğunluğunun resmi web sitesine sahip olduğu gözlemlenmiştir. Ancak söz konusu kuruluşlar sahip oldukları bu yapıyı etkin olarak kullanmadığı söylenebilir. Şöyle ki; sayısı azımsanamayacak derecede vakfın proje ve etkinliklerine ait bir sitesi olmadığı yapılan araştırma sonucunda tespit edilmiştir. Ayrıca haber ve duyurulara web sitesinde yeteri kadar yer vermediği görülmüştür (Tablo3).

Araştırmaya katılan vakıfların yarıya yakınının sosyal medyayı çalışmalarında kullanmadığı görülmüştür. Bu durumun vakfın verimliliğini olumsuz etkileyebileceği düşünülmektedir. Vakıfların yarıya yakını Facebook mecrasını kullanmakta ve çok az bir kısmı Twitter hesabına sahiptir (Tablo 4).

Kurumsal mail adresi tam anlamıyla edinilmiş görünmemektedir. Vakıf ve Dernekler kurumsal mail adreslerini oluşturarak iletişimlerini kendi mail adreslerinden sağlayabilirler; örnek: info@cevre.org.tr (Tablo 5).

Araştırmaya katılan vakıfların büyük bir bölümünün iletişim bilgilerinin internette yer aldığı belirlenmiş ancak yine büyük bir bölümü etkinlik takvimine ve bağış modülüne webde yer vermemektedir. Bu da web sitesinin ihtiyaçlara tam olarak cevap vermediğini, en yaygın kullanılan araçlarla doldurulmadığını göstermektedir (Tablo 6).

Araştırmaya katılan kuruluşların Blackberry ya da akıllı telefon üzerinden mail uygulamaları kullanmaları ve iletişim için bilgi maili kullanmaları işlerini büyük oranda kolaylaştıracaktır (Tablo 7).

Düzenli sms gönderimi vakıf ve derneklerin iletişim yapılarının işlerliği için önemli fayda sağlayacaktır (Tablo 8).

Araştırmaya katılan vakıfların çoğunluğu bilişim ürünlerini kendileri almakta, geriye kalan vakıfların yine önemli bir kısmı hem kendisi alım yapmakta hem de bağış olarak ihtiyaçlarını karşılamaktadır. Bazı vakıfların ise bilişim ekipmanlarını sadece bağışlarla karşıladığı görülmüştür (Tablo 9).

Araştırmaya katılan vakıfların büyük bölümünün ofisi bulunmaktadır. Ofisleri olan vakıfların çoğunun şubelere sahip olmadığı görülmüştür (Tablo 10).

Anketi cevaplayan vakıfların kullandıkları bilgisayar sayılarına bakıldığında büyük bir bölümünün bir ila beş adet aralığında bilgisayara sahip oldukları gözlemlenmiştir. Bilişim ekipmanlarının tedariki konusunda yeterli sayıya ulaşamadıkları görülmüştür (Tablo 11).

Araştırma ile görülmüştür ki vakıfların çoğu sistem odasına ve sunucuya sahip değildir. Bu sonuç ilgili vakıfların bilişim yapılarına yeterli yatırımı yapmadıklarını ve bilişim yapılarının gelişmediğini göstermektedir (Tablo 12).

Anketi cevaplayan vakıfların büyük bölümü internet hizmeti olarak ADSL kullanmakta olup ayrıca VDSL, Fiber İnternet gibi farklı hizmetler de tercih edilmektedir. Anket sonuçları göstermektedir ki internet bağlantısına sahip olmayan vakıflar da mevcuttur (Tablo 13).

Araştırmaya katılan vakıfların çoğunun videolarını yüklediği ve ayrıca fotoğrafları için kullandığı bir web yapısı bulunmamaktadır. Bu mecraları çeşitli nedenlerle kullanamadıkları görülmüştür (Tablo 14).

Araştırmaya katılan vakıfların önemli bir bölümü Microsoft, geri kalanlar ise Linux ve benzeri, Mac OS, bir başka işletim sistemi yahut hepsini kullanmaktadır (Tablo 15).

Araştırmaya katılan vakıfların ofis ve şubelerinde yazıcı, fax, tarayıcı gibi ekipmanlar bulunmaktadır (Tablo 16).

Anketi cevaplayan vakıfların yarıya yakınında verilerinin tutulduğu bir veritabanı yapısının mevcut olmadığı görülmüştür. Bu da verilerin düzenli tutulmaması, saklanmaması, ihtiyaç olduğunda kullanılmamasını beraberinde getirmektedir (Tablo 17).

Araştırmaya katılan vakıfların büyük bir bölümünün anket için bir uygulama kullanmadığı görülmüştür (Tablo 18).

Araştırmaya katılan vakıfların çoğunluğunun kullandığı bir ağ yapısı bulunmamaktadır. Bu vakıfların bir kısmı ağ yapısına ihtiyaç duymadığını bir kısmı ise böyle bir yapı için bütçesinin olmadığını belirtmiştir (Tablo 19).

Anketi cevaplayan vakıfların sayıca önemli bir bölümü bilişim eğitimleri almadıklarını belirtmişlerdir. Bu durumun ilgili vakıfların işleyişlerinde kimi olumsuzluklarla karşı karşıya kalabileceklerini düşündürmektedir (Tablo 20).

Yapılan araştırmaya sonucu ilgili vakıfların büyük bir çoğunluğu çalışan sayısının az oluşu, bütçe olarak destelenmemesi, yazılım lisanslarının maliyetli oluşu ve ekipman tedarikinin zor oluşu dolayısıyla bilişim yapılarının aksadığı belirlenmiştir (Tablo 21).

Yapılan anket çalışmasının bütününe bakıldığında vakıfların büyük bir çoğunluğunun eğitim ve sosyal yardım alanında faaliyet gösterdiği saptanmıştır. Vakıfların genel olarak bünyelerinde bilişim çalışanı barındırmamaları dışarıdan teknik destek almalarına neden olmaktadır. Anket değerlendirildiğinde yapılan araştırma kapsamındaki vakıfların dikkat çekici bir çoğunluğunun web sitesine sahip olduğu buna karşılık web teknolojilerini etkin olarak kullanamadıkları görülmüştür. Araştırmaya katılan vakıfların önemli bir bölümünün sosyal medyayı aktif olarak kullanmaması ise görünürlük ve bilinirliklerini olumsuz yönde etkileyecektir. Etkinlik takvimi ve bağış modülü gibi öğelerin vakıfların web sitelerinde yer almaması siteye giren gönüllü ve bağışçıların ihtiyaçlarını karşılayamamaktadır. Araştırma kapsamında yer alan vakıfların önemli bölümünün çok az sayıda bilgisayar ile faaliyetlerini sürdürdüğü, sistem odasına ve sunucuya sahip olmadığı görülmüştür. Bu çalışmanın bütününe bakıldığında vakıf ve derneklerde bilişim çalışanının eksikliği, bütçe olarak desteklenememesi, ürün maliyetlerinin yüksek oluşu ve benzeri nedenlerden dolayı vakıf bilişim yapılarının aksadığı görülmüştür.

6. STK’LARDA BİLİŞİM YAPILARININ OLUŞTURULMASI

Vakıf ve dernekler bilişim yapılarını oluştururken, e-posta sisteminin işlemleri, web sitesi üzerinden kendini tanıtmaya, dosyaların tutulması, dosya arşivleme ihtiyaçları, mevcut bir intranet (gönüllü veritabanı) oluşturulması, yazılım, donanımların yönetilmesi, ofis bilişim ekipmanlarının karşılanması, kullanımı, ofis, şube ağ yapısının oluşturulması ve bunların işleyişinin sürdürülmesi gibi temel gereksinimleri karşılamaları gerekmektedir.

Bir vakıf ya da derneğin bilişim sistemini oluşturan temel yapılar, web sitesi, mail sistemi, vakıf içi ağ yapısı, internet yapısı, dosyalama sistemleri ve gönüllü, bağışçı veritabanı sistemidir.

Bu bölümde bu yapılara yer vererek vakıf veya dernek için gerekli bilişim yapılarından ve önemlerinden bahsedilecektir. Yapılan anket çalışmasından ve 5N1K yönteminden yararlanılarak oluşturulacak bu yapılar STK bilişim yapılarını oluştururken örnek teşkil edecektir. Anket çalışması ile STK’ların bilişim ihtiyaçları belirlenmesi, eksik oldukları noktaların tespit edilmesi, hali hazırda kullanılan yapıların incelenmesi STK’lar için oluşturulacak bilişim yapıları için bir kaynak teşkil edecektir. Bu bölümde STK bilişim yapılarını oluşturan mail yapısı, veritabanı yapısı, internet ve ağ yapısı gibi yapılardan bahsedilerek STK bilişim gereksinimleri ortaya çıkarılacaktır.

6.1. Mail Yapısı: İletişimin İlk Adımı

Vakıf ve dernekler için kurulacak mail yapısı kurumsal iletişimlerinin ilk adımını sağlayacaktır. Elektronik posta bu bilgi alışverişi ve haberleşme için kullanılacak en etkin yöntemlerden biri olacaktır.

İlk elektronik bilgi kaynağı e-postadır (e-mail). Elektronik posta 1970’lerin başından beri akademik topluluklar tarafından yoğun olarak kullanılmaktadır. Bilim dünyasında araştırmacıların kendi aralarında yaptıkları bilimsel yazışmalar elektronik bilgi kaynaklarının çekirdeğini oluşturmaktadır [21].

İnternette en fazla kullanılan araç olan elektronik posta (e-posta) ilk web sitesinin oluşturulmasından tam 20 yıl önce 1971’de Ray Tomlinson tarafından gönderildi. E-posta Arpanet içinde yaygın olarak kullanılmaya başlandı. Tomlinson, 1972’de ilk e-posta programını geliştirdi. Arpanet ağı içinde o dönemde e-posta kullanımı yüzde 35 oranında seyrediyordu. 1972 yılı Ekim ayında gerçekleştirilen Uluslararası Bilgisayar İletişim Konferansı (ICCC- International Computer Communications Conference) isimli konferansta, Arpanet’in NCP ile başarılı bir denemesi gerçekleştirildi [22].

Birçok şirkette e-posta belki de ilk internet uygulamasıdır. E-posta uygulaması için e-posta sunucusu ve e-posta yazılımı gereklidir. Bu yazılım sayesinde uzun internet adresleriyle baş edilebilir. Büyük bir olasılıkla e-posta bir organizasyonun ilk intranet uygulamasıdır. E-posta ile başka bir kişi veya kişilerle iletişim kurulabilir. E-posta aynı zamanda, posta listelerinin de önemli bir bileşenidir [23].

6.1.1. E-Posta İşlevi ve Gerekliliği

Sivil Toplum Kuruluşlarında dosyalar, mesajlar, resimler ve duyurular e-postanın kullanımıyla paylaşılmakta ve günlük çalışmalarda yoğun bir şekilde e-postanın bu işlevinden yararlanılmaktadır.

Bilgisayar ağlarının oluşturulma nedenlerinden biri, kişilerin, bir yerden diğerine (hızlı ve güvenli bir şekilde) elektronik ortamda mektup gönderme ve haberleşme isteğidir. E-Posta (elektronik posta, e-mail, electronic mail), bu amaçla kullanılan servislere verilen genel addır. E-posta, başlangıçta sadece düz yazı mesajlar göndermek amacıyla geliştirilmişken daha sonra yapılan çalışmalar neticesinde, e-posta içinde çoklu ortam yapılarının (resim, ses, video, html dokümanları, çalışabilir program vb.) kullanımı mümkün hâle gelmiştir.

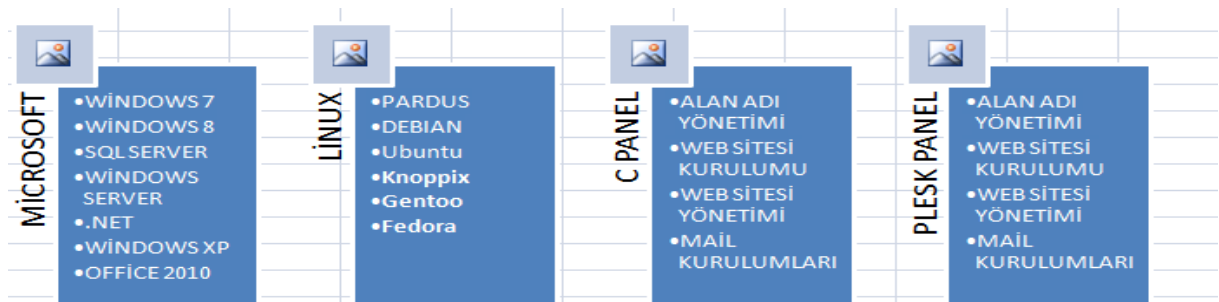
Elektronik posta ile bir ileti oluşturmak göreceli olarak kolay bir işlem olup mesaj, ister iki adım ötede isterse dünyanın diğer uçundaki bir yere olsun aynı şekilde gönderilir. Alıcı da kolay bir şekilde yanıt verebilir. Artık e-posta ile metinsel mesajlar anlaşılmamaktadır. E-posta ile formatlanmış belgeler, sunumlar, ses dosyaları ve video klipleri de, aynı metin mesajları gibi kolayca gönderilebilmektedir.

Elektronik posta oldukça fazla kullanılan ağ tabanlı bir uygulamadır. Aynı zamanda elektronik posta tüm mimarilerde ve satıcı platformlarında geniş çapta kullanılan tek dağıtık uygulamadır. Kullanıcılar işletim sistemi ve haberleşme yönteminden bağımsız olarak internet üzerinden direkt ya da dolaylı olarak mesaj almak ve göndermek isterler.

Elektronik posta kullanımının belirgin artışı kimlik denetleme ve gizlilik servislerine olan talebi arttırmıştır. Oldukça İyi Gizlilik (Pretty Good Privacy-PGP) ve Güvenli/Çok amaçlı İnternet Posta İlavesi (Secure/Multipurpose Internet Mail Extension –S/MIME) olmak üzere iki tane çokça kullanılan yöntem vardır [24].

E-postanın kullanım yerlerinden biri de, e-posta tabanlı bilgi alma servisleridir. On-line tarama yapmak yerine, bir e-posta mesajı içinde gerekli komutları vererek tarama yapmak ve sonuçları yine e-posta ile istemek bazı durumlarda çok kullanışlıdır. [25].

E-posta alışverişi sorunsuz işleyen vakıf ve dernekler hem iç iletişimini hem dış iletişimini bu yapı üzerinden sürdürecektir. Vakıf ve dernekler mail hizmetlerini Yahoo, Gmail, Hotmail, v.b. mail servislerini kullanarak sağlamaktadırlar. Oluşturdukları hesaplar bu servislerin uzantılarından oluşmaktadır. Bu hesaplar kurumsal hesap olmaktan uzaktır. Bir STK'nın iletişimi için ilk yapması gereken, adına ve faaliyetlerine uygun bir domain adresi almak olacaktır. Hem ofis çalışanlarının aralarında hem sahadaki gönüllülerle haberleşmek adına birer kurumsal mail adresi edinmekte fayda var. Domain adresi alındıktan sonra domain uzantılı mail adresleri oluşturulmalıdır. Örneğin info@dovak.org.tr. Yine her çalışanına dovak.org.tr uzantılı mail adresleri oluşturularak kendi iç kurumsal mail yapısını faaliyete sokmuş olacaktır.

Şekil.5. Microsoft ve Linux Sistemler

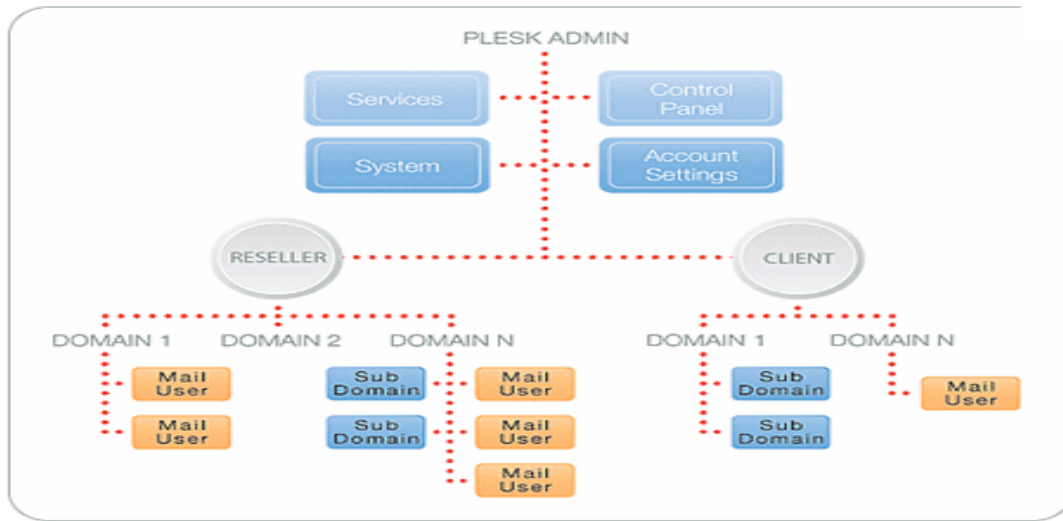
Şekil.5. Microsoft ve Linux sistemlerde kullanılan temel işletim sistemleri ve sistemler üzerine kurulması muhtemel panellere örnekleri içermektedir.

6.1.2. Windows Mail Sunucusu, Plesk Panel

Mail sunucusu için önerilecek ve kurulacak sistemlerden biri Microsoft Exchange Server yapısıdır. Hem kurulumu hem yönetimi oldukça kolay bir sunucudur. Kuruluş içinde barındırılacak bir sunucu üzerine Microsoft Exchange Server kurulumu yapılarak hesaplar oluşturulabilir.

Microsoft Exchange sunucusu kurumsal mail yönetimi için oldukça iş görecektir. Mail adreslerinin yönetimi (oluşturulması, silinmesi, yönlendirilmesi) gibi işlemler bu sunucu üzerinden rahatlıkla yapılabilir. Mail kotaları, yedeklemeler, yedekten dönme işlemleri ihtiyaç halinde kolaylıkla gerçekleştirilir.

Microsoft sistemlerde sunucu üzerine Plesk Panel kurularak e-posta hizmeti buradan verilebilir. Plesk Panel üzerinden domain kurulumu yapıldıktan sonra gerekli tanımlar yapılarak domain uzantılı mail hesapları oluşturulup yönetilebilir. Web üzerinden kullanıcılar oluşturulan hesaplarına gerekli kullanıcı adı ve şifre ile sisteme giriş yaparak maillerini okuyabilir, mail gönderebilir. Şekil.6.'ı Plesk Panel işleyişini göstermektedir.

Şekil.6. Plesk Panel Kullanılarak Mail Yapısı Kurma

Kaynak: <http://www.parallels.com/products/plesk/>

Bilgisayarında bulunan Outlook ve benzeri programlara POP3 hesabı kurularak mailler local'e taşınmış olacaktır. Microsoft tercih edenler için oldukça kullanışlı ve yönetimi kolay olduğu söylenebilir.

6.1.3. Linux Mail Sistemi, Cpanel

Linux, internet bağlantısından masa üstüne, programcılıktan çoklu oturuma kadar pek çok alanda kullanılan hızlı, performanslı ve güvenilir bir iletişim sistemidir.

Linux, diğer işletim sistemlerine karşı her zaman güçlü bir alternatif olmaktadır. İnternet servis sağlayıcılarının büyük çoğunluğu, Linux kullanmakta, İnternet bağlantılarını, e-posta ve haber öbeği alış-verişini Linux sayesinde yapmaktadır [26].

Linux ve türevlerinin ücretsiz olması, maliyet açısından getirdiği kolaylıklar STK'larda kullanılmasını kolaylaştırmaktadır. Yazılım ücretlerinin yüksek oluşu STK'ların bu yazılımları edinmelerinde sıkıntıya sokmaktadır. Linux ve türevlerinin ücretsiz oluşu STK'larda daha yaygın kullanılması için en büyük etkenlerden biri olabilir. Dünyada ve ülkemizde Linux ile ilgili çeşitli dernekler kurulmuştur. Bu alanda etkin bir şekilde çalışmalarını yürütmektedirler. İlgili yazılımların cd ve dvd'leri bu dernekler üzerinden rahatlıkla edilebilir, internet sitelerinde belirtilen adreslerden ücretsiz indirilebilir.

Linux sistemlerde açık kaynak kodlu işletim sistemleri üzerine CPANEL kurulabilir. CPANEL üzerinden domain kurulumu yapıldıktan sonra gerekli tanımla işlemlerinden sonra domain uzantılı mail hesapları oluşturularak buradan yönetilebilir.

Şekil.7. Cpanel Kullanılarak Mail Yapısı Kurma

Kaynak: <http://cpanel.net/>

Şekilde, Cpanel işleyişi ve Cpanel üzerinde bulunan e-posta kurma, yönetme, bilgi girişleri, alan adı işlemleri yapılan bölümler yer almaktadır.

Web üzerinden kullanıcılar oluşturulan hesaplarına gerekli kullanıcı adı ve şifre ile sisteme giriş yaparak maillerini okuyabilir, mail gönderebilir. İşletim sisteminde bulunun mail gönderme yapıları üzerinden POP3, IMAP hesabı kurularak mailler local'e taşınmış olacaktır. Linux tercih edenler için oldukça kullanışlı ve yönetimi kolay olduğu söylenebilir.

6.1.4. Duyuru, Sms ve Toplu Mail Gönderimi

Toplu mail gönderimi, mevcut mail listesine (adı, soyadı, e-posta adresi) iletişim bilgileri olan kişi ya da kurumlara gönderilen duyuruları, bilgilendirmeleri içermektedir.

Mail gönderimi için mevcut network hattı yerine ayrı bir internet IP'si adresi alarak bu IP üzerinden e-posta gönderimi önerilmektedir. Diğer türlü günlük e-posta alışverişi sağlanan yapı üzerinden gönderilen mailler önemsiz mail, zararlı mail olarak firmalar tarafından görülebilir. Bu nedenle yeni bir IP üzerinden kurulan mail sistemiyle görseli hazırlanmış duyuruların gönderimi yapılabilir. Tasarım programı kullanılarak hazırlanan görseller toplu mail sistemleri kullanılarak mail gruplarına gönderilir.

Sivil Toplum Kuruluşlarının üyelerinin, gönüllülerin bilgilerinin düzenli tutulması birçok avantajı beraberinde getirmektedir. Tutulan bilgilerden alınacak mail bilgileri ile gerekli duyurular ulaştırılmış olunacaktır.

Şekil.8. Toplu E-Posta Gönderimi

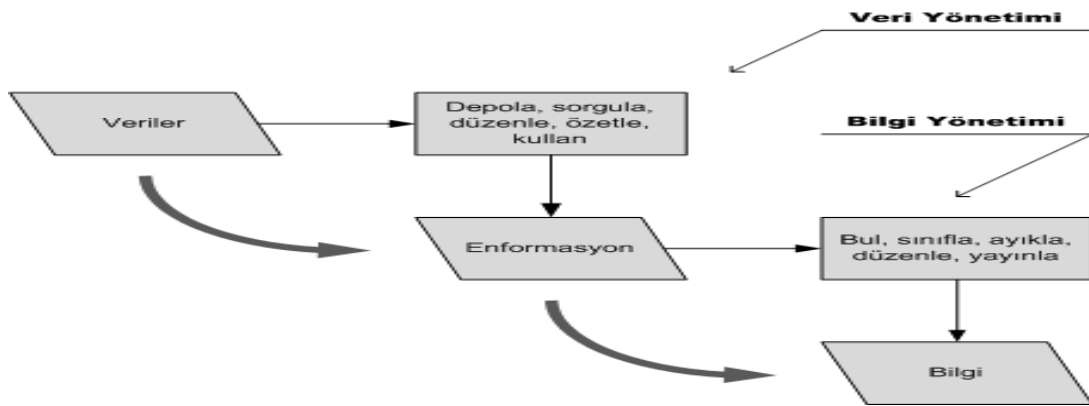
Kaynak: T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). MEGEP Bilişim Teknolojileri İnternet ve E-Posta Yönetimi. ANKARA.

Posta listeleri ortak ilgi alanları aynı olan çok sayıda kullanıcıya aynı e-posta mesajının gönderilmesine benzeyen bir işlemdir. Bu listeye abone olan kullanıcılar konu ve başlık ile ilgili sorular yöneltebilir veya tartışmalara katılabilirler. E-postadan farklı olarak, posta listesine abone olanların uzun listesinin çetelesini tutmaya gerek yoktur. Listenin sahibi listeyi ve ilgili işlemleri sürdürüp duran kişidir. Yapılması gereken tek şey e-postanın liste sahibine gönderilmesidir. Sonrasında e-posta mesajı otomatik olarak tüm listeye dağıtılır. En önemli sorun, sürekli değişen üye listesinin güncel tutulmasıdır. Yeni üyelerin listeye eklenmesi ve üyelikten ayrılmak isteyenlerin listeden silinmesi gerekir.

6.2. Intranet Kavramı ve Gerekliliği: Verilerin Tek Merkezde Toplanması

Vakıf ve derneklerde kurulacak bir intranet sistemiyle verilerin tek merkezde toplanması sağlanabilir. Toplanan verilere yeni verilerin eklenmesi, düzenlenmesi ve ihtiyaç duyulduğunda ilgili çalışan tarafından en güncel haline ulaşılması bu içyapının kullanılmasıyla sağlanmış olacaktır. Vakıf, farklı sistemlerin bileşiminden oluşan bir ağ üzerine kurulu e-posta ve bilgi sistemleri çeşitliğine sahip ve de maliyetlerini düşürmeyi hedefliyorsa, intranet yapısı vakıf için doğru seçim olacaktır.

Bir intranetin sağlayabileceği şey arka plandaki teknolojiden bağımsız olarak, bilgisayar uygulamaları ve bilgi kaynakları arasında tutarlı bir etkileşim yöntemi sağlamaktır. Aynı zamanda, gelecekteki yatırımlar için belli bir üreticinin ürününden çok standartlara dayalı bir altyapı sağlar. Pek çok işletme bilgi teknolojisindeki gelişmelere ayak uydurma zorunluluğunu hissetmekte ve burada bazılarında değindiğimiz çeşitli nedenlerden dolayı intranet, hızla bu işletmelerin gündeminde baş sıraya oturmaktadır [27].

Şekil.9. Veri ve Bilgi Yönetimi

Kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/%C4%B0%C5%9Fletme_enformati%C4%9Fi

6.2.1. Intranet Kavramı

Gelişen ağ teknolojileri ile birlikte internetin özelleştirilmesi de mümkün olmuştur. Örneğin bir şirketin posta sunucuları (mail servers), web sunucuları (web servers) DNS'i, FTP sunucuları ve benzeri pek çok sunucusu bulunmaktadır. Şayet şirket bu sunucuları kendisine özgü olarak sadece kendi çalışanlarının erişebileceği şekilde ayarlarsa bu ağ tipine intranet (iç ağ) ismi verilmektedir. Kısaca bir kurumun (şirket, üniversite, dernek gibi) kendisine özgü bir internet kurması durumudur. Intranet, tek merkezli olup bütün sunucuların bir merkezden yönetildiği ve kullanıcıların çeşitli yerlerden bağlanabildiği sistemler olduğu gibi, çok merkezli olup her merkezde farklı yönetimlerin olduğu uygulamalar da bulunmaktadır. Örneğin çok uluslu ve çok şubeli bir yapıda her şubenin kendi sunucularını barındırması mümkündür.

Intranet uygulamalarının erişimi için tamamen özel hatların kullanılması mümkün olduğu gibi internet üzerinden de erişmek mümkün olabilmektedir. Örneğin tamamen özel bir intranet uygulamasında kullanıcılar ya şirketlerinden ağa özel kablolu ile bağlanmakta ya da şirketin özel telefon hatlarına bağlanarak intranete ulaşmaktadır. İnternet üzerinden erişilen uygulamalarda ise kullanıcılar çeşitli güvenlik aşamalarını geçerek ağa ulaşmaktadır. Bu tip erişimde iki farklı ağda paketler gittiği için tünelleme (tunnelling) kullanılabilir. Yani intranette gidecek olan paketler internet paketlerinin içerisine konularak ulaştırılabilir [28].

Intranet kullanımının aşamaları bilgi yayınlama, etkileşim ve ekstranet şeklinde sıralayabiliriz.

- **Bilgi yayınlama:** Kağıttaki bilgiler şirket intraneti üzerine taşınır. Bu tür bilgiler, şirket için önemli bilgi kaynakları olarak görülür. Sağlanan yarar; baskı maliyetlerinde azalmadı. Yeni, uyumlu bir bilgi kaynağıdır.
- **Etkileşim:** Eski veri tabanları ve yazılım sistemleriyle (ERP gibi) etkileşen intranet uygulamaları geliştirilir. Sağlanan yarar; web tarayıcı, uygulamalara erişmek için uyumlu bir ön yüz olarak hizmet eder.
- **Ekstranet:** intranet e-ticaret tümleşimi, müşteri ve tedarikçiler, ekstranetler yardımıyla siparişlerini girebilirler. Bu siparişler daha sonra mevcut yazılım sistemleriyle (ERP) işlenir. Sağlanan yarar; iş yapma maliyetinin düşürülmesidir.

Bir intranet/eksranet projesi planlanırken başlangıçta Őu üç temel sorunun sorularak başlamasında yarar vardır.

Intraneti kullanan, organizasyon içindeki herkes olabileceği gibi organizasyonun kısıtlı bir alt kümesi de olabilir. Doğal olarak, kullanıcı grubu ne kadar genişse sistem daha dayanıklı ve güçlü olması gerekir. Seçeneklerden bir diğeri ise normal olarak organizasyon içinde iletişim ve işbirliği zayıf düzeyde olan grup ve bölümleri intranet üzerinden bağlayarak işbirliği yeteneklerini iyileştirmek düşünölebilir.

Organizasyon içinde farklı kullanıcı toplulukları intranetin farklı hizmetleriyle ilgilenir. Örneğin pazarlama bölümü ürün tarihçeleri ve müşteri veritabanı ile ilgilenirken mühendislik grupları tasarım desteği ve “groupware” işlevselliği ile ilgilenebilir.

6.2.2. Veritabanı Kavramı ve STK’lar İçin Önemi

Vakıf ve dernekler iletişimde buldukları kişi ya da kurumların iletişim bilgilerine ihtiyaç duyarlar. Bu ve benzeri bilgiler oluşturulacak bir veritabanı ile kayıt altına alınarak istenildiği zaman bu verilerden yararlanılabılır.

Bilişim sistemlerinde kullanılan 5N1K yaklaşımına göre veritabanı oluşturulmadan önce bunun önemi ve ihtiyacı net olarak belirlenmeli, nerede kullanılacağı, neden gerekli olduğu, niçin verilerin bir veritabanında toplanması gerektiği, ne tür ihtiyaçlara cevap verebileceği, ne zaman bu çalışmaya başlanılacağı, bitirileceği ve hangi bölümü kimin kullanacağı ve benzeri sorular sıklıkla sorularak oluşturulacak veritabanı için doğru bir analiz, tasarım, uygulama ve benzeri aşamalar sağlıklı bir şekilde tamamlanabilir.

Veritabanı; ilgili kayıtların organize edilmiş bir koleksiyonudur. Veriler belli bir amaca yönelik kayıtlardır. Bilgilerin düzgün bir şekilde depolanmasına veritabanı diyebiliriz. Doğru bir şekilde yapılandırıldığında bilgilere ulaşmak hızlı ve doğru olacaktır. Bir veritabanını oluşturan öğeler ise; Veritabanı > Tablolar > Kolonlar > Veri olarak tanımlanabilir [29].

Veriyi sistematik bir şekilde tutmak ve ondan faydalanmayı hızlı, esnek hale getirmek belki de insanlık tarihindeki en güçlü medeniyet gereksinimlerinden biridir. Bu gereksinimin bilgisayarların gelişimine düşen izdüşümü olarak " veritabanı " kavramını ele almak gerekir.

Veritabanı, verilerin belli kural ve sistematığe göre dizilmiş hallerine verilen addır. Veritabanı yönetim sistemleri farklı yaklaşımlarla gerçekleştirilmiş olabilir. Günümüzde en yaygın olarak kullanılanları, İlişkisel Veritabanı (Relation Database) yaklaşımda olan veritabanlarıdır. Bu veritabanı yaklaşımı, verileri tablo adı verilen listelerde saklayarak listeler arasında ilişkiler tanımlarlar. Bu nedenle ilişkisel veritabanı yönetim sistemi olarak anılırlar. Çok kullanılan İlişkisel Veritabanı Yönetim Sistemlerinden bazıları, Oracle, Sybase, MS SQL Server, Informix ve MySQL'dir [30].

Belirtilen ilişkisel veritabanı yönetim sistemlerinden herhangi biri kullanılarak vakıf ve derneklerin verilerinin tutulduğu, tablolar arası ilişkilerin kurulduğu ve raporlamaların yapıldığı bir yapı kurmak işleri oldukça kolaylaştırıcaktır.

Veritabanı kavramı, birbirleriyle ilişki içerisinde bulunan verilerin içerisinde bulunan verilerin saklanması, düzenlenmesi ve sorgulanması ile sorumlu olan bir birimi teslim eder. Veritabanlarının en temel elemanı tablolardır. Bütün veriler tablo ismi verilen listelerde saklanır. Farklı türde verilen için birden çok tablo yapılabilmesi ve bu tablolar arasında ilişki kurabilmesi dolayısıyla İlişkisel Veritabanı Yönetim Sistemleri (İVTYS) olarak da adlandırılmaktadır.

Veritabanı tasarımı; bir veritabanı temel olarak tablolardan oluştuğu için veri saklayan bu yapılarda hangi verilerin nasıl saklanacağına ve tablolar arası ilişkilerin nasıl yapılacağına karar vermek çok önemlidir. Bir veritabanının tasarımı yanlış veya amaca uygun yapılmazsa, onu kullanarak yapılacak her türlü uygulama da sorunlu olur [31].

6.2.3. Gönüllü, Bağışçı ve Çalışanlar için Intranet Yapısı Kurma

Yapılan anket çalışmasında ve STK'ların bilişim yapıları incelendiğinde büyük bir bölümünde mevcutta kullandıkları bir veritabanı sisteminin olmadığı görülmüştür. Bu nedenle verilerin ve iletişim bilgilerin tutulduğu bir veritabanı sistemi oldukça önemlidir. En gereksinim duyulan bilgiler, kişi adı, soyadı, telefon numarası, e-posta adresi, ev, iş adresi, fax numarası, web adresi ve benzeri alanlardır.

Vakıf çalışanları veritabanı sayesinde işbirliği içinde buldukları kişilere duyurularını e-mail, sms ile duyuracaktır. Bu bilgiler istenildiğinde raporlanmalı, gerektiğinde bu bilgilere rahatlıkla ulaşılmalıdır. Tutulan kayıtlar yeni kayıtlarla büyük bir veritabanına kavuşacaktır.

Gönüllü, bağışçı, destekçi, çalışan, yöneticiler bu yapı içerisinde yer alacaktır. Intranet yapısını kuran vakıf ve dernekler iç ve dış işleyişlerini sağlıklı bir şekilde sürdürebilecektir.

Şekil.10.'da Gönüllü veritabanı oluşturulurken yazılım gereksinimleri belirlenmesi (Analiz Aşaması), yazılımın ne şekilde yapılacağı belirlenmesi (Tasarım Aşaması), test adımlarının tespit edilmesi (Test Hazırlık), program kodlarının yazılması (Kodlama) ve Uygulama gibi bölümler yer almaktadır.

Şekil.10. Vakıf Veritabanı Oluşturma Evreleri

Kaynak: <http://www.bidb.itu.edu.tr/?d=1064>

6.2.4. Mali Gelir ve Giderlerin Veritabanı Üzerine İşlenmesi

Vakfa ya da derneğe yapılan bağışların düzenli kayıtlarının tutulması, bağışçı ve ödeme bilgilerinin kayıt altında düzenli tutulması için ihtiyaç olan bir yapıdır. Yine çalışanlar ile ilgili tüm ödeme işlemleri burada yapılır.

Bu işlemlerin kurulacak bir bilişim sistemleriyle kayıt altına alınması gerektiğinde bu bilgilerin raporlanması gerekir. Bunun için bir muhasebe programı (Logo, Mikro, Eta v.b) hazır paket programların kullanılması iyi bir alt yapı için önemli bir adım olacaktır.

Uygulama sunucusuna yukarıda bahsedilen bir yazılım kurularak ve aynı sunucu üzerine kurulacak bir veritabanı yazılımı ile kayıtlar tutulabilir. Veritabanı sunucusu olarak SQL Server, My SQL ve benzeri yazılımlar tercih edilebilir.

Muhasebe programı kurulumu ve yönetimi, veritabanı yedeklerinin alınması gerektiğinde dönülmesi, kullanıcı desteğinin verilmesi, sunucu üzerinde meydana gelen yazılımsal ve donanımsal sorunların giderilmesi bilişim sorumlusunun dikkatle takip etmesi gereken işlemler arasındadır.

6.3. Sunucu Yönetimi ve İşlevleri

Client / Server (İstemci/ Sunucu); bir ağdaki bilgisayar sistemlerini birbirine bağlamak için kullanılan yapıdır. İstemci (client), genelde masa üstü PC ya da iş istasyonudur. Sunucu (server) ise büyük miktarlarda veri depolayabilen ve büyük uygulamaları (bilgisayar programlarını) çalıştırabilen büyük bir sistemdir. İstemci / sunucu tabanlı bilgi işlem sistemlerinden önce “dumb” terminallere; yani üzerinde uygulamaya çalıştırılmayan, metin esaslı terminallere bağlı ana bilgisayarlar kullanılıyordu. Bu tür bir sistemde terminal istemci, ana bilgisayar ise sunucu görevi görür. İnternet istemci / sunucu tabanlı sistemler üzerine kurulmuştur ve bu çerçevede genişletilmiştir.

Bilişim sistemlerinde kullanılan donanımlar bilgisayarlar, yazıcı, fax, tarayıcı, modem bir sunucu, kurulacak bir ağ yapısıyla birbirine bağlanırlar. Tüm bu yapı sunucular üzerinden rahatlıkla yönetilebilir. Tek bir sunucu üzerinden çalışanlar ve kullandıkları ekipmanlar buradan kontrol edilebilir. Örneğin bir program yüklemek için her bilgisayara kurulum yapmak yerine tek bir sunucu üzerinden bu yükleme gerçekleştirilir.

Yapılan anket çalışması STK’larda sunucu sistemlerinin ve bunların barındırıldığı bir sistem odasının eksikliğini göstermiştir. STK bilişim yapıları bu sistemleri kuracak, barındıracak ve çalışmasını sürdürecektir. Bilişim çalışanı bulundurmadığı, insan kaynağı yönünden desteklenilmediği görülmüştür. Bu da bilişim yönünden ilerlememeye, yapıların gelişmemesine yol açmıştır. Sunucu üzerinde bulunan klasörlere, dosyalara paylaşım verilerek ofis dışında sunucuya ulaşım kaynaklardan yararlanılabilir. Sunucu üzerinde bulunan program kullanılarak, işlemler tanımlı bir yazıcıdan çıktı olarak alınabilir.

Kaynak paylaşımı (resource sharing); şirket personelinin ve kaynağın bulunduğu coğrafi konuma ve aralarındaki uzaklığa bağlı olmaksızın, şirket personelinin kaynaklara (sistemlere, yazıcılara, programlara, verilere) erişebilmesi amaçlanır [32].

6.3.1. Yazılım ve Donanım Yapısı

Bilgisayar iki ana bileşenden oluşurlar; 1. Donanım (Hardware), 2. Yazılım (Software).

Donanım; Bilgisayarların fiziksel parçalarına denir. Yani elimizle tutup, gözümüz ile görebildiğimiz tüm parçalar bilgisayarın donanımını oluşturur. Donanım; bilgisayarın gözle görünen kısmı olup elektronik devreler, ekran, kablo, kablo, mekanik aksamı ve muhafazası gibi parçalardan oluşur.

Yazılım, bilgisayarın çalışmasını sağlayacak işletim sistemi, uygulama programları, yardımcı programlar v.b tüm programlardır. Yazılım kullanıcı tarafından yazılan programlardan oluşur. Bilgisayarın esas görevi verilen bilgileri almak, bilgileri saklamak, işlem yapmak ve sonuçları vermektir [33].

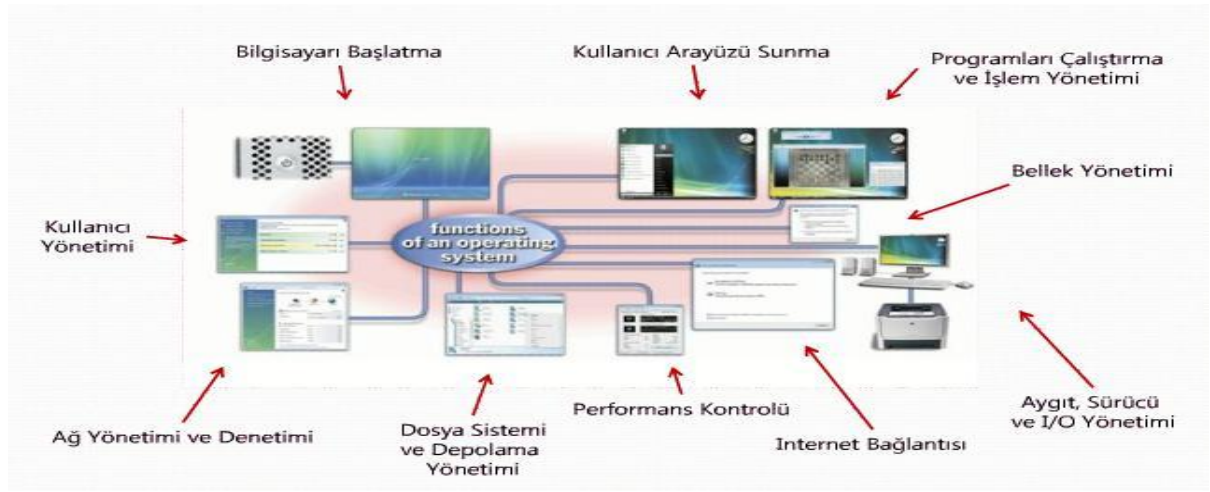
Yazılım ve donanım YBS'lerin en önemli kaynaklarından biri olan bilginin teknolojik ortamlarda kaydedilmesi, saklanması, işlenmesi ve sonuçlarının ilgililere ulaştırılmasında donanım kadar yazılımda çok büyük yeri vardır. Donanım yapınız ne kadar gelişmiş olursa olsun yazılım ile onu harekete geçiremezsiniz elinizdeki donanımı hiçbir şekilde etkili kullanamazsınız. Yazılım bilgisayarın donanım kısmını harekete geçiren ve onu kendi amaçlarımız doğrultusunda, çalıştırmamıza yardımcı olan programlar bütünüdür. Yazılım olmadan bilgisayarı kullanmak olanaksızdır. Donanım kısmı yazılım ile çalışır.

Yazılım, genel olarak, bir işin program kodları üretilerek yapıldığını belirtir. Yazılımın tanımı, donanım dışında kalan ve kullanıcının / programcının kodlama yaparak istenilen bir işi veya görevin yerine getirilmesi için oluşturduğu programlar/kodlar kümesidir. Program ise, kendi içerisinde bir bütün olan ve belirli bir işi/görevi yerine getiren algoritmik bir ifadedir. Bir program yazılımla gerçekleştirilebileceği gibi donanım tabanlı da tasarlanabilir. Genel olarak, bilgisayar programcıları, işin yazılım tarafıyla ilgilenirken, sistem geliştirenler hem yazılım hem de donanım tarafıyla ilgilenirler. Yazılım bir veya birden çok programla bir araya gelmesinden oluşan bir program kümesidir; özellikle, büyük ölçekli yazılımlar birçok programın ve dokümanın bir araya gelmesinden oluşur [34].

6.3.2. İşletim Sistemleri (Linux – Windows - Mac OS)

İşletim sistemi, bilgisayar donanımı ile kullanıcı ve programlar arasında etkileşimi sağlayan, kullanıcıya ve sonradan yazılacak programlara birtakım hazır imkânlar sunan, donanım olsun sistem kaynaklarını paylaştıran ve yöneten yazılım ağırlıklı bir sistemdir. Bir bilgisayar donanımı, üzerine koşan işletim sistemiyle anlamlıdır ve genel davranışını işletim sistemi özellikleri belirler. DOS, WINDOWS, UNIX, LINUX bilinen genel amaçlı işletim sistemleri olup Nerware gibi sadece ağ üzerine odaklanmış işletim istemleri de vardır. Ulusal bir iletişim sistemi olarak duyurulan Pardus da göz önüne alınması gereken Linux tabanlı bir işletim sistemidir; özellikle Türkçe konusundaki desteğinin önemi büyüktür.

Şekil.11. Sunucu Yönetimi

Kaynak: <http://evrak.wordpress.com/isletim-sistemleri/>

Microsoft Windows, (Türkçe: pencereler) kullanıcıya grafik arabirimler ve görsel iletilerle yaklaşarak, yazılımları çalıştırmak, komut vermek gibi klavyeden yazma zorunluluğunu ortadan kaldıran, Microsoft şirketinin geliştirdiği dünyada en çok kullanılan bir işletim sistemi ailesidir. İlk Windows 1981 yılında satışa sunulmuştur. Microsoft'un ilk işletim sistemi olan MS-DOS'tan farklı olarak Windows'ta aynı anda çok sayıda yazılımla çalışmak mümkündür [35].

Açık kaynak işletim sistemi Linux'un yüzlerce sayıda farklı sürümü (dağıtımı) vardır. Bütün Linux sürümleri, işletim sisteminin temeli olan ortak çekirdeği kullanmaktadır. Fakat farklı firma ve kuruluşlar, açık kaynak kodlu olan çekirdek üzerine kendi değişikliklerini ekleyerek işletim sistemini yapılandırmaktadırlar.

Benzer şekilde Linux sürümlerinde kullanılan temel programların büyük bir kısmı da açık kaynak kodlu olduğu için ortak programlar farklı uyarlamalarla sürümlerde yer almaktadır. Açık kaynak kodlu yazılımların getirdiği bu avantajdan dolayı internet ortamında pek çok Linux sürümü yer almaktadır [36].

İşletim sistemi seçerken, kullanıcılar programların hangi işletim sistemine göre tasarlanıp yazıldıklarına dikkat etmelidirler. Örneğin Windows işletim sistemi için geliştirilmiş uygulamalar UNIX işletim sisteminde çalışmayabilir. Ancak ek maliyetlerle işletim sistemine uyumlaştırılır.

Mac OS; Macintosh İşletim Sistemi, kısaca Mac OS, Apple firması tarafından piyasaya sürülen Apple'ın daha sonra "Mac OS" olarak isimlendireceği çalışmanın orijinal hali olan, tamamlayıcı ve isimsiz sistem yazılımı ilk olarak 1984 yılında orijinal Machintosh ile tanıtılmıştır. En son ana sürümü Mac OS X'tir. Mac OS ailesinde Mac OS 7, Mac OS 9 ve Mac OS X vardır. Mac OS X Macintosh Operating System'in kısaltmasıdır. Sonundaki X roma rakamındaki 10'u temsil eder. Bu yüzden ABD'de Mac OS X 'iks' yerine Mac OS 10 'ten' denir. Mac Unix türevi açık kaynak kodlu bir işletim sistemidir. Yasal olarak sadece Apple marka bilgisayarlar ile uyumludur. Grafik açısından çok ayrıcalıklı olduğundan genellikle yayıncılık alanında ilgi görmektedir. 2010 yılı itibariyle Mac OS X Snow Leopard adlı yeni bir sürümü çıkmıştır.

Microsoft Office, Open Office ve benzeri ofis programları kullanılarak vakıf ofis içi birçok işlem bu paket programlar tarafından kayıt altına alınıp, dosyalanacaktır.

6.3.3. Dosya Sunucusu Yönetimi ve Verilerin Depolanması

Günlük çalışmalarımız esnasında, yazılı iletişimlerimiz sırasında, iş ile alakalı araştırmalar yaparken birçok veri kaydederiz. Bu çalışmalar devam ettikçe bu veriler birikir. İhtiyacımız olduğunda bu bilgilere rahatlıkla ulaşmak için bunları düzenli bir şekilde arşivlememiz gerekmektedir. Topladığımız verileri bir sistematik dâhilinde arşivlediğimizde ihtiyacımız olduğu zaman kolaylıkla ulaşıp işlerimizi sorunsuz sürdürebiliriz. Arşivlenen verilerin bulunduğu dosyaları kuruluş içinde mevcut ağ sistemi vasıtasıyla paylaşabiliriz. Paylaşılacak bu dosyalara yetkiler atanarak yetkisi olanlar dosyaya ulaşıp yetkileri dâhilinde okuma, yazma, silme ve değiştirme işlemleri uygulanabilir.

Dosyaların tutulduğu sunucuya dosya sunucusu (file server) denir. Dosya sunucusunda bu dosyalar departmanlara ve uzantılarına göre ayrılarak klasörlenerek saklanır. Her bir klasöre içeriğindeki dosyalara uygun isimler verilerek arandığında rahatlıkla bulunması sağlanır.

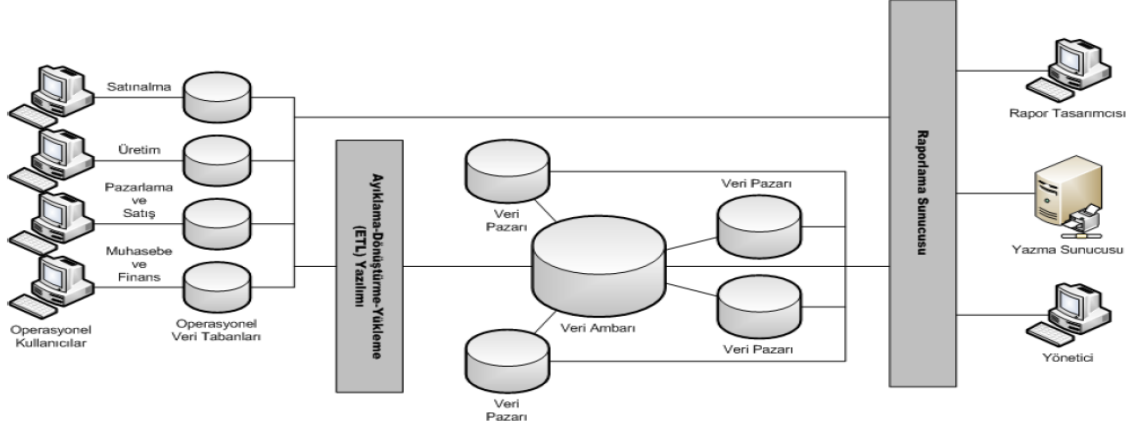
Dosya; bilgisayarda yaptığımız her işlem dosyalar aracılığı ile yapılmaktadır. Bir oyun oynayacak onun için gerekli dosyalar ekran görüntüleri dosyalarda saklanır. Kullandığımız bir muhasebe programında girdiğimiz faturalar, çekler, senetler ilgili dosyalara kaydedilir. Yazdığımız belgeler, hesap tabloları, sunular vb. dosyalarda saklanır. Bu sayede yaptığımız çalışmaları istediğimiz herhangi bir zamanda açıp okuyabilir gerekli güncellemeleri yapabiliriz.

Bilgisayarda bulunan bütün dosyalar “dosyaadı.uzantı” şeklinde saklanır. Dosya adı dosyanın yaptığı işe göre verilmiş mantıksal bir isimdir ve toplam 255 karakter uzunluğunda olabilir, uzantı ise o dosyanın işlevine göre bilgisayar tarafından daha önceden belirlenmiş bir isim olabilir ve genelde 3 harf uzunluğundadır. Uzantılar sayesinde o dosyanın hangi programla hazırlandığını ve hangi programlarla açılabileceğini anlayabiliriz. Bunlar, “exe” uygulama dosyaları, “bat” toplu iş dosyaları, “txt” metin dosyaları, “bmp” resim dosyaları, “jpg” resim dosyaları, “doc” Microsoft Word dosyaları, “xls” Microsoft Excel dosyaları, “ppt” Microsoft Powerpoint dosyaları, “zip” sıkıştırılmış dosya uzantılarıdır [37].

Dosya sunucusu bir STK'nın arşividir. Dosya sunucusunda kuruluşun her bir departmanı için bir klasör oluşturulmalı yöneticisinden, alt birim çalışanına kadar yetkilendirilmelidir. Dosya yetkileri çok önemlidir. Hangi çalışana hangi yetkilerin verileceği baştan kurgulanmalı ve oluşturulmalıdır. (Okuma, Yazma, Silme, Değiştirme v.b.)

Süregelen çalışmalar esnasında elde edilen verilerin bulunduğu dosyaların bir sunucuda barındırılması birçok kolaylığı beraberinde getirecektir. Bu dosyalar klasörlenerek her bir departman adına bir bölüm açılır. Departmanlar ya da projeler için ayrı oluşturulan bu bölümler ağ üzerinde paylaşılır. Paylaşılacak bu dosyalara yetkiler atanarak yetkisi olanlar dosyaya ulaşip yetkileri dahilinde okuma, yazma, silme ve değiştirme işlemleri uygulanabilir. Veriler tek merkezde toplanarak istenilen bilgiye rahatlıkla ulaşılabilir, son haliyle güncellenebilir.

Dosya sunucusu kurulumu ve yönetimi, dosya yetkilerinin tanımlanması, yedeklenmesi, departman dökümanlarının, fotoğraf ve film arşivlerinin tutulması, sunucu üzerinde meydana gelen yazılımsal ve donanımsal sorunların giderilmesi sistem yöneticisi tarafından takip edilmektedir.

Şekil.12. Sunucu ve Verilerin Paylaşımı

Kaynak: <http://www.sosyalsosyal.com/>

6.3.4. Verilerin Bulut Bilişime Taşınması

Vakıf ve dernekler, mevcut çalışmalarının tutulduğu dosya arşivine sahiptirler. Bu arşive internetin bulunduğu her yerden ulaşmak birçok kolaylığı beraberinde getirecektir. Ofis çalışmaları sırasında üzerinde çalışılan, kaydedilen ve paylaşılan binlerce dosyalar ve bu dosyaların tutulduğu klasörler bulunmaktadır. Bu klasörlere ulaşmak için ofise gitmeye gerek vardır. Bulut bilişim, dosyaların internette bir yerde barındırılması ve internetin olduğu her yerden bu verilere ulaşmayı kolaylaştırmaktadır.

Bulut bilişimin karakteristik özelliği, kaynakları sadece ihtiyaç duyulan zamanda tüketebilme serbestliği ve tüketimin ihtiyaca göre ölçülebilmesidir. Altyapı hizmetinin yerleşmesiyle birlikte bilişim hizmetlerinin talep üzerine ve kullandıkça öde temeline oturacağı, bunun veri saklama hizmetine de aynı şekilde yansıtacağı düşünülmektedir. Bulut bilişimin sağladığı yazılım hizmetinin kullanımı ile yazılımlar için satın alma maliyetleri düşecek, kurulumlar ve entegrasyon için oluşan ekstra maliyet ve zaman kaybı ortadan kalkacak, uzmanlık isteyen işler azalacaktır. Çünkü uygulamalar talep üzerine çalışacaktır, bu da uygulamanın sadece müşteri tarafından istenilen anda çalışması ve müşterinin uygulamayı kullandığı süreye göre ücret ödemesi demektir. Kısaca bu sistem kullanıcının ihtiyacına göre artabilen ve azalabilen bilişim giderlerine olanak tanımaktadır.

Bulut bilişimin işimize sağladığı kolaylıklar vardır. Örneğin belli bir maliyetle bir sunucu alıp verilerimizi burada tuttuğumuzda maliyeti daha çok tutmaktadır. Sunucunun bakımı, servisi, yazılım ve donanım giderleri, insan maliyeti, internet hizmeti, getireceği iş yükü örneklerini verebiliriz. Herhangi bir afet, deprem, sel, yangın gibi bir olayda sunucumuzu kaybetmiş olacağız.

Bilgilerimizi bulut bilişime taşıdığımızda bu maddelerin birçoğundan kurtulmuş oluyoruz. Bu noktada yapmamız gereken yapımızı buluta taşımak ve birkaç lokasyonda veriyi tutmak ve yedeklemek olacaktır.

6.4. Vakıf Sitesinin Gerekliliği: Vakfın Dışa Açılan Yüzü

Web teknolojilerini etkin kullanan vakıflar çalışmalarını web üzerinden geniş kitlelere ulaştırabilirler. Web sitelerine koyacakları bir haberi, duyuruyu sosyal medyada, mail gruplarında paylaşarak hem web sitelerinin ziyaretçi sayılarını artıracaklardır hem de etkinliklerini geniş bir kitleyle paylaşmış olacaklardır. Yapılan anket çalışmasında vakıf ve derneklerin web sitelerinin olmasına rağmen, içerik olarak dolduramadıkları, etkinlik takvimi, bağış modülü, haberler gibi içeriklerle siteyi daha etkin bir hale getirmediikleri görülmüştür.

İnternet kullanımının hızla yaygınlaştığı günümüzde kurum ve kuruluşlar için web ortamı önemli bir yer teşkil etmektedir. Bu durum, bilişim teknolojileri alanı açısından web sayfası tasarımının önemini artırmıştır [38].

Vakfın sitesi hatasız çalışmalıdır. Site yayınlanmadan önce tekrar test edilmelidir. Tüm tarayıcılarda ve onların yaygın kullanılan versiyonlarının tümünde çalışabildiğini deneyerek görülmelidir. Site hızlı çalışmalı, sayfalar hızlı yüklenmelidir. Bunun için önce yazıların yüklenmesine, resimler için yazılı açıklama konulmasına özen gösterilmelidir. Az sayıda ama etkin grafikler kullanılmalıdır. Kullanıcı istediği bilgilere hızlı ulaşabilmeli, en fazla üç tıklamada istediğine ulaşabilmelidir. Sitedeki yazı karakterleri okunabilir olmalıdır. Bunun için verdana, arial, times roma, helvetica gibi yazı tiplerini kullanılabilir. Site link açısından zengin olmalıdır. Konu hakkında verilen bilgiler doğrulayacak ve tamamlayacak bağlantılarla zenginleştirilerek içerik ziyaretçilerle paylaşılabilir.

6.4.1. Web Sitesi Oluşturma, İhtiyaçların Belirlenmesi

Web sitesi oluşturulmadan ihtiyaçlar belirlenmeli, sitede gerekli başlık ve içeriklere yer verilmelidir. Hedeflenen kitle belirlenmeli ona göre tasarımlar, içerikler hazırlanmalıdır. Bilişim sistemlerinde kullanılacak 5N1K Yaklaşımına göre oluşturulacak web sitesi için, nasıl bir web sitesi oluşturulmalı, hedef kitlenin kim olduğu, kullanılacak yapıların niçin yer alması gerektiği, sitenin ne zaman faaliyete geçeceği, nerede barınacağı soruları sorularak ilerlenebilir. Bu ve benzeri sorular ihtiyaçlara cevap verecek bir web sitesinin oluşması için yararlı olacaktır.

Vakıf ve derneklerin web siteleri incelendiğinde, sayfaların düzenli güncellenmediği, haberlere, duyurulara yeteri kadar yer verilmediği, bağış sayfalarının, modüllerinin olmadığı, etkinliklerini webe koydukları bir takvim üzerinden duyuramadıkları, web sitelerinin sosyal medya ve arama motoru optimizasyonuna uygun hale getirilmediği görülmüştür.

Buradan yola çıkarak oluşturulacak sitede, bağış modülü, iletişim formu, iletişim haritası, etkinlik takvimi ve haberler bölümüne ihtiyaçlar dahilinde yer verilebilir. İyi bir sosyal medya ve arama motoru optimizasyonu web sitesinin daha çok ziyaretçiye ulaşmasını sağlayacaktır.

Amacı gerçekleştirmek için birinci önemli şey içeriktir. Hangi konu olursa olsun öncelikle içeriği zengin olmalıdır. Sunulan bilgiler doğrudan belirtilmeli, az ve öz olmalı, ama daha da önemlisi doyurucu olmalıdır. Diğer önemli bir şey sitenin kolay anlaşılır olmasıdır. Bunu başarmanın yolu oturup siteyi kâğıt üzerinde tasarlamaktan geçmektedir. Bu noktada site tasarımı tekrar gözden geçirilmelidir. Ziyaretçi sayfalar arasında en kolay gezintiyi nasıl yapabilir? Sayfalar arasında geçişler nasıl yapılmalıdır? Bütün bunlar en ince ayrıntısına kadar gözden geçirilmelidir. Kullanılan dil doğru kullanılmalı ve o dilin geçerli kurallarına dikkat edilmelidir.

Vakıf ve derneğin web sitesi, onun dışa açılan yüzüdür. Çeşitli alanlarda aktif olan vakıf internette kurulacak bir site ile yerini alabilir. Etkinliklerini, çalışmalarını internete yükleyerek takipçilerine, destekçilerine, gönüllülere rahatlıkla ulaşabilir. İnternetin kolaylıklarından yararlanabilir. Bir web sitesi aracılığıyla internette yerini alan vakıflar hedef kitleye daha rahat ulaşarak görünürlüğünü arttıracaktır.

Web sitesi, internet üzerinde dünyaya açılmayı sağlayan bir dijital platformdur. Web sitelerinin genel amacı; topluma bilgiler veren, toplumdan bilgi toplayan ve bu bilgileri paylaşan bir merkezdir. Web siteleri ile belirli bir konu hakkında metin, resim, ses ve video biçimlerindeki bilgiler ziyaretçilere sunulmaktadır.

Bir web sitesi üç bileşenden oluşur. Bunlar; Tasarım, İsim, Alan şeklinde sıralanır;

Tasarım: Web sitesini oluştururken kullanmış olduğunuz materyallerin bileşimidir. Bir web sitesini oluşturmak için birden fazla sayfa tasarımı yapılır. Hazırlanan bu sayfalar bir ana sayfa (index) üzerinde yer alan menü ile birbirine bağlantı kuracak şekilde bir bütünü teşkil eder. Ana sayfada yer alan menü ile web sitesinin sayfaları arasında gezinti sağlanabilir. Ayrıca her bir sayfa üzerinde yer alan çeşitli bağlantılar ile (link, köprü) diğer web sitelerine de bağlantı kurulabilir.

İsim: Web sitenizi internete açmak istediğinizde öncelikle web sitenizin bir tanımlayıcı bilgisi olması gerekmektedir. Bu; dijital platformda IP (International Protocol Number, Uluslararası Protokol Numarası) diye tanımladığımız bir numaralandırma sistemidir. Bu numaralandırma sistemi ile web siteniz internet üzerinde bir adrese sahip olur. Fakat uzunca bir rakamlar bütünü insan hafızasında uzun süreli kalamayacağı için web sitenizin IP'sine bir isim verilir. Bu isim www ile başlar ve com, net, org gibi uzantılar ile biter. Bu iki etiket arasında kalan tanımlayıcı isim ise bizim web sitemizin IP numarasının yansıma adı olmuş olur (www.10adimda.com gibi). Bizlere web sitesi ismi satan firmaların vermiş olduğu servise ise domain servisi denmektedir.

Alan: Web sitenizi internete açmak istediğinizde öncelikle size ait olan tasarım dosyalarını bir veri depolama ve internet ağına açma merkezlerine yüklemelisiniz. Bu merkezlerin vermiş olduğu servisin adına hosting servisi denmektedir. Bu şirketlerin sunmuş olduğu servislerin türüne göre bize en uygun olanını seçerek web sitemizi o alana taşımamız gerekir. Sonrasında ise web sitemizin domain adını bu alana yönlendirdiğimiz takdirde web sitemiz yayında olmuş olur [39].

6.4.2. Web Teknolojilerinin Etkin Bir Şekilde Kullanılması

Web teknolojilerini etkin kullanan vakıf, dernekler web sitelerini ve proje sitelerini oluştururken bu araçlardan çokça yararlanacaklardır. Bu araçların işlevleri hakkında gerekli bilgiye sahip olmak ve kullanmak web alanında STK'da doğacak işlerin tamamlanmasını sağlayacaktır. Web teknolojilerinden yeteri kadar faydalanmak bu alandaki ihtiyaçlara cevap verebilmeyi beraberinde getirecektir.

Vakıf web sitesi oluşturulurken sayfalar ihtiyaçlar doğrultusunda belirlenmeli, içerikler sayfalara kolay anlaşılır şekilde yerleştirilmelidir. Bu site ve sayfaları Şekil.13.'deki araçlarla oluşturulabilir. En yaygın kullanılan web teknolojileri şekilde sıralanmaktadır.

Web Teknolojileri	
Programlama	PHP • ASP • Django • JSP
İşaretleme Dilleri	HTML • DHTML • XHTML
Web 2.0	Web 2.0 • Ajax • JQuery
Geliştirme Araçları	Dreamweaver • Zend Studio
Grafik Araçları	Photoshop • Fireworks • Gimp
Altyapı & Servisler	Hosting • Apache • ISS • Mysql • Mssql • htaccess
MVC	Cakephp • PHP Faces MVC Framework
Template	Smarty
Diğer	SEO
İçerik Yönetim Sistemleri	Wordpress • Joomla • Drupal • CMS MS

Şekil.13. En Yaygın Kullanılan Web Teknolojileri Araçları

Kaynak: http://tr.wikipedia.org/wiki/Bar%C4%B1nd%C4%B1rma_hizmeti

Web Sayfası, bir web sitesini ziyaret eden kullanıcıların bilgisayarlarına gönderilen dosyalardır. Bu dosyalar (daha doğrusu web sayfaları) multimedya öğelerinden ve html kodlarından oluşmaktadır. Multimedya öğeleri sayfalarımıza yerleştirdiğimiz resimler, müzik dosyalarıdır. Html kodları ise web sitesine koyduğumuz sayfaların ziyaretçinin bilgisayarında bizim istediğimiz şekilde gösterilmesini sağlayan emirlerdir [40].

Webdeki bilgiler, web sayfaları adı verilen ve bilgisayar ekranında görüntülenebilen milyonlarca bilgisayar belgesi içinde tutulur. Her web sitesinin URL (Uniform Resource Locator-Tekbiçimli Kaynak Belirtici) adı verilen kendine özgü bir adresi vardır. URL bir sayfanın webde tam olarak nerede depolanacağını tanımlayarak, kolayca bulunabilmesini

sağlar. Bir web sitesi, bir kişi ya da kuruluş tarafından oluşturulmuş bir web sayfaları topluluğudur. Bir web sitesindeki bütün sayfalar birbiriyle bağlantılıdır. Hiperlink adı verilen sözcük ya da resimler üzerine tıklayarak sayfaların birbirinden diğerine geçilebilir [41].

Web siteleri üzerinde oluşturulacak ya da başka bir yerden verilecek adresler üzerinden FTP (File Transfer Protocol) bölümüne ulaşarak ihtiyaç duyulan belgelere erişim sağlanacaktır. Burada yetkiler tanımlanarak her kullanıcının ulaşabileceği klasörler, dosyalar yetkilere göre görülüp, indirilebilir hale getirilebilir. Kullanıcılar, FTP’de bulunan klasörleri, dosyaları yetkileri kadar kullanabilir.

Dosya Aktarımı – FTP (File Transfer Protocol), erişilebilir bir bilgi deposu olanağı sunar. FTP olanağına sahip herhangi birisi bilgi deposuna bağlanarak gereksinim duyduğu bilgiyi kendi bilgisayarına indirebilir. FTP e-posta ile gönderilemeyecek kadar büyük dosyaların aktarımı için uygundur. Web tarayıcılarının çoğu FTP sitelerinden indirme işlemini desteklemektedirler. Ayrıca, kendi kendine yeterli FTP araçları da mevcuttur. FTP işlemi sırasında karşılaşılan en önemli sorunların başında indirme işleminin tam ortasında bağlantının bir nedenden ötürü kopması ve tekrar bağlanıldığında indirme işlemine kaldığı yerden bağlanılmamasıdır.

6.4.3. Web Sitesinin Arama Motorlarıyla Entegrasyonu

Arama motorları, araştırmacının arama yaptığı evrendeki web sitelerini bir araya toplar ve ilgili sayfalara eriştirir, web sitelerinin içeriğinin web üzerinde temsil eder ve erişim algoritması kullanarak arama sorgularıyla ilgili belgelere erişir ve araştırmacıya sunar. Günümüzde en popüler arama motorları şunlardır; Google, MSN, Yahoo, Alta Vista, AllTheWeb, Lycos, HotBot, Excite. Arama motorları ise bizim arama yaptığımız konudaki tüm bilgilere ulaşmamızı sağlar [42].

Vakıf ve dernekler web sitelerini oluştururken arama motorlarında görünecek şekilde altyapılarını oluşturmalıdırlar. Örneğin burs veren bir vakıf ise arama motorlarında burs yazıldığında en yukarıda çıkmayı, bağış alan bir vakıf ise bağış, destek yazıldığında arama motorlarında en yukarılarda görünmeyi kendisine amaç edinmelidir. Böylelikle hedeflediği kişilere bu araçları etkin kullanarak ulaşacaktır.

Şekil.14. Arama Motoru Optimizasyon Süreçleri

Kaynak: <http://wiki.ilkon.com/temsilci-egitimleri/Seo-nedir.html>

Şekil.14. Arama Motoru Optimizasyon Süreçleri ve bu süreçler arasındaki işleyişi göstermektedir.

İnternet sayfası olan pek çok insan arama motoru sonuçlarında kısa süre içerisinde üst sıralara çıkmak istemektedir. Bunun için de hiç kuşkusuz tek yol hepimizin son zamanlarda sıklıkla duyduğu SEO, yani Arama Motoru Optimizasyonu (Search Engine Optimization) çalışmaları yapmaktır. SEO, Search Engine Optimization'un kısaltılmışıdır halidir. Türkçede arama motoru optimizasyonu anlamına gelir. SEO, e-ticaret, kurumsal web sayfası veya firmanın ürün sitesi gibi çoğaltılabilir alanlarda kolay erişimin sağlanabilmesini hedef alan en uygun şekilde sokma çalışmasına dayalıdır.

SEO'nun temeli, arama motorlarında arama yapan ziyaretçilere doğru ve özgün sonuçları sunarak arama motorlarına sitenin varlık ve içeriğini kabul ettirmektir. Dünyada en çok kullanılan arama motorlarından biri olan Google bir makine gibi sayfaları taramayı bırakıp bir insan olarak sayfaları anlamaya çalışmak için saatlerini, günlerini harcamaktadır. SEO denilen çalışmaların tamamı, hedeflenen kitleye uygun bir site hazırlamanın kısaltılmışıdır.

6.4.4. Alan Adı Temin Etme, Barındırma ve Yönetimi

Vakıf ve dernekler internet üzerinde web sitelerini yayınlamak için alan adı satın alırlar. Web sitesi hazır olduktan sonra diğer bir adım bir alan adı satın alarak bu web sitesini alan adı üzerinden yayına sokmak olacaktır. Örn; dovak.org.tr. Vakıflar kendi adlarına uygun alan adı alırken ihtiyaçlar doğrultusunda oluşacak diğer alan adlarını da almaları ilerde yaşanacak sorunların önüne geçecektir. Geç kalındığında istenilen alan adı başka kurumlar tarafından çoktan

alınmış olabilir. Bu nedenle dovak.org.tr uzantılı bir alana adını alan vakıf ve dernek, dovak.org, dovak.gen, dovak.com, dovak.gen.tr alan adlarını da alabilir.

Tr uzantılı alan adlarını nic.tr (ODTÜ) üzerinden yıllarca verilmekteydi. Yeni başka kuruluşlar da tr uzantılı alan adlarını gerekli koşulların sağlanmasıyla bu alan adlarını vermektedirler. Tr uzantıları dışında yine org, com, edu, net ve benzeri alan adlarını yine alan adı işlemleri yapan kurum ve ya kuruluşlardan temin edilebilir.

İnternet alan adları internette ziyaret ettiğimiz sitelerin adreslerinin uzantıları yani nasıl bittiği bize o site hakkında bir fikir verir. Örneğin bir sitenin adresi, “gov.tr” ile sonlanıyorsa bu sitenin bir kamu kurumuna ait olduğunu anlarız. Aynı şekilde, “edu.tr” ile biten bir sitenin de bir üniversite sitesi olduğunu anlarız.

İnternet alan adları yukarıda verilen örnekte de görüldüğü üzere kullanıcılara kolaylık sağlaması için sınıflandırılmaktadır. Sınıflandırma iki aşamada yapılır. Birincisi sitenin ticari bir site mi yoksa bir kamu sitesi mi anlamamıza yarayan com, net, org, edu gibi eklerdir. İkinci aşama ise ülke ekleri yer alır. Örneğin Türkiye'nin “alan adı uzantısı” “tr” dir.

Alan adları uzantılarının anlamlarına aşağıda bazı örnekler verilmektedir.

- av. tr – Avukatlar için
- web.tr – İnternet hizmetleri veren kuruluşlar için
- name.tr – Kişiler için ad ve soyad tescil etmek kullanılır.
- bel.tr – Belediyeler için
- com.tr – Ticari kuruluşlar için
- gen.tr – Genel amaçlı adresler için
- pol.tr – Emniyet teşkilatı için
- biz.tr – Ticari kuruluşlar için
- info.tr – Ticari kuruluşlar için
- edu.tr – Yüksek öğretim kurumları, üniversiteler için.

İnternet üzerindeki her host'un bir adresi vardır ve bu zorunludur. Bu adres, networkdeki bilgisayarların birbirini tanıması için kullanılır. Host adresleri Uluslararası İnternet Komitesi tarafından belirlenen kurallara göre tanımlanmak zorundadır. İnternete bağlanmak isteyen bir kurum, bu komitenin lokal temsilcisine başvurup hem kayıt yaptırmak, hem de belli sayıda internet adresini kendi için rezerv ettirmek zorundadır. Böylece internete bağlanan her bilgisayarın adresi, network üzerindeki diğer bilgisayarlar tarafından öğrenilmiş olur. MAM için toplam 1020 adet internet adresi rezerve ettirilmiştir. İnternet üzerindeki bir host'un (bilgisayarın) adresi iki kısımdan oluşur; host ismi ve domain ismi.

Host kelimesi iki farklı anlamda kullanılmaktadır. Birincisi, birçok kullanıcıya ve bilgisayara hizmet veren ana bilgisayar anlamındadır. İkincisi ise, network üzerindeki herhangi bir bilgisayar anlamındadır. Bu bilgisayar bir PC, bir Macintosh, bir Unix bilgisayar, bir Cray, vs olabilir. TCP/IP ve İnternet üzerinde bu ikinci anlam kullanılmaktadır [43].

6.5. Vakıf Ağ Yapısı: Ağ Kavramı ve Gerekliliği

Birden fazla bilgisayarın birbirine bağlanarak kaynakların paylaşması amacıyla kurulmuş olan bağlantı sistemine ağ sistemi (network) denir. Bağlanan bilgisayarların birbirlerine olan uzaklığı ve kullanılan araç ve elemanlar itibariyle ağ sistemleri gruplara ayrılır. Bir ağ sisteminin oluşturulmasının temel amacı, kaynakları paylaşmaktır. Bu kaynaklar, veri tabanları, yazıcılar, klasörler, sürücüler olabilir. Bunun dışında iletişim, haberleşme ve eğlence amacıyla da kurulan bu ağ sistemi kullanılabilir. En küçük ağ sistemi, iki bilgisayarın birbirine bağlanmasıyla oluşturulabilirken; günümüzün en popüler ağ sistemi olan internet, aynı zamanda en büyük ağ sistemidir [44].

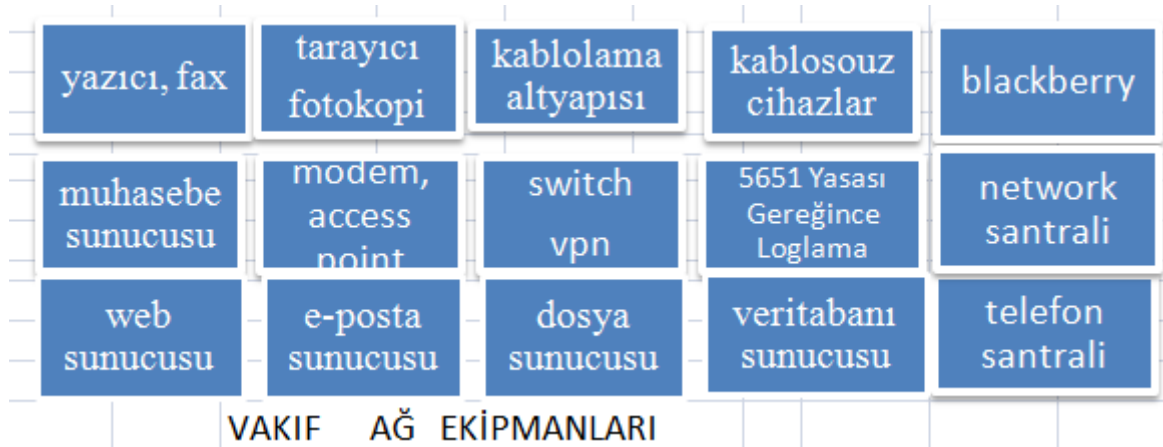
Bilgisayar haberleşmesi ağları bugünkü durumuna birçok evreden geçerek gelmiştir. İlk başlarda, bilgisayar haberleşmesi denildiğinde büyük boy IBM sistemlerin yine IBM terminallerde olan iletişimi akla gelirdi. O zamanlar ana gereksinim, merkezi yerde olan ana sistemin uzakta olan kullanıcılar tarafından terminaller aracılığı ile zaman paylaşımı olarak kullanılmasını sağlamaktı. Zaman içerisinde kişisel bilgisayarların yaygınlaşmasıyla ağ uygulamaları farklı kulvara girmiştir. Artık, bilgisayarlar üzerinden kaynakların paylaşımına ek olarak her ne koşulda olunursa olunsun ses, veri ve görüntü gibi hemen her tür iletişimin yapılması ve kablosuz ağ bağlantıları erişimleri beklenmektedir [45].

Bir kurum veya kuruluştaki bir ağ sisteminin kurulması işleyişi kolaylaştırarak iş akışının tek bir sistem üzerinden yapılmasını sağlayacaktır. Ağ yapısının kurulmaması işleyişi zorlaştırarak kişilerin daha çok vakit, insan kaynağı ile işlerini tamamladıkları görülecektir. Bilişim sistemlerinde kullanılan 5N1K Yaklaşımına göre oluşturulacak ağ yapısı için, nasıl bir ağ mimarisi oluşturmalıyız? Bu ağ yapısını oluştururken ne tür ihtiyaçlar ortaya çıkacaktır? Niçin bu ekipmanları kullanıyoruz? Ekipmanların nerede konumlandırılacağı, yapının ne zaman faaliyete gireceği soruları ve benzeri sorular sıkça sorulmalıdır. Bu sorular ihtiyaçlar dahilinde doğru bir ağ yapısının kurulması için yol gösterici olacaktır.

6.5.1. Kurulacak Yapı İçin İhtiyaçların Tespiti

Tarih boyunca gizlilik her zaman insanoğlunun ilgisini çekmiştir. Yazının icadından itibaren insanlar yazıyla haberleşmeye başlamış, ancak insanoğlunun karşı koyamadığı merakı yüzünden mesajların gizlenmesi ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Mesajı kafa derisine kazıma, harfleri değiştirip anlamsız metinlere dönüştürme gibi türlü yöntemler denenmiş ve sonucunda şifreleme icat edilmiştir [46].

Kurulacak ağ yapısı için ihtiyaçlar belirlenmeli, bu ihtiyaçlar doğrultusunda gerekli ekipmanlar tedarik edilmelidir. Bu ekipmanları Şekil.15.'te görebiliriz. Alınan bu cihazlar doğru bir şekilde kurularak ağ testler sonrasında yapı faaliyete geçirebilir. Ağ yapısı kurulurken, kablolu erişim yerine ağırlıklı olarak kablosuz bir ağ yapısı ofis içi çalışmayı daha kolaylaştıracaktır. Vakıf ağı, ofis dışında çalışanların uzaktan erişim ile ofise rahatlıkla bağlanarak çalışmalarını sürdüreceği şekilde oluşturabilir. E-postalar rahatlıkla görülebilir, uzaktan arşive ve dosyalara ulaşma imkânı bulunabilir.

Şekil.15. Vakıf Ağ Yapısını Oluşturan Ekipmanlar

6.5.2. Vakıf Ağ Yapısının Oluşturulması

Vakıf ağ yapısı oluşturulurken ihtiyaçlar belirlenmeli, erişim izinleri, bağlantılar gözden geçirilmelidir.

Büyük bir işletmede ağ kullanıcıların gerekli ağ kaynaklarının kullanılmasına izin verileceği gibi birtakım kaynakların da erişiminin kısıtlanması gereklidir. Parolalar, fiziksel güvenlik aygıtları ve bazı yazılımlar, yardımcı birer unsur olmuştur. Ancak temel anlamda ağ yöneticilerinin tercih ettiği temel filtreleme esnekliğinden yoksundurlar. Örneğin ağ yöneticisi internet erişimine izin verirken msn messenger programının kullanımına izin vermeyebilir. Yönlendiriciler, erişim denetim listeleriyle (EDL) bir tür internet trafiğini denetleme gibi temel trafik filtrelemesi yeteneği sağlarlar. Bir erişim denetim listesi (EDL), üst katman protokolleri ya da adreslere uygulanan izin ya da red durumlarının yer aldığı ardışık bir listedir [47].

Vakıf ağ yapısının oluşturulması beraberinde birçok yararı getirecektir;

- Kaynak paylaşımı: Donanım, yazılım, veri paylaşımı,
- Yüksek Güvenirlilik: Önemli dosyaların birkaç makinede yedeklenmesi,
- Harcanacak Paradan Tasarruf: PC'lerin her geçen gün daha cazip hale gelen fiyat/performans oranı,
- Ölçeklenebilirlik: Daha fazla işlemci eklenerek sistem performansının artması,
- İletişim: Çalışanların kendi aralarında ve dünya ile kurdukları bir iletişim ortamı olması,
- Bilgi: Gazetelerden tartışma gruplarına, e-posta'dan elektronik ticarete, video-konferans, www, ftp (dosya transferi), eğlence gibi birçok ortama internet aracılığıyla ulaşabilmesi ve bilgi toplaması sağlanmasıdır.
- Paylaşım: Temelde her ağ paylaşım içindir. Ağlar, cihazların (yazıcı, disk, teyp vs) uygulamaların ve bilginin paylaşımını olanaklı kılar.

Paylaşım; hem kişilerin hem de çalışma grubun etkinliğini artırır. Yazılım ve donanım maliyetlerini düşürür.

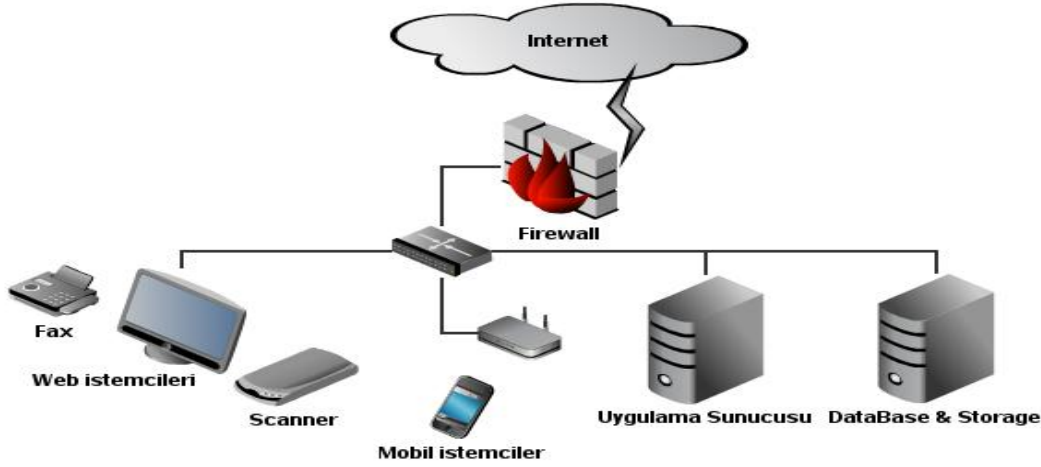
Ürün geliştirme maliyetini azaltır. Dezavantaj olarak performans düşüklüğü olabilir. Paylaşılacak program server (sunucu) üzerinde olan bir ağ diski üzerinde kurulabilir. İlgili dosya paylaşılabilir, okunabilir veya çalıştırılabilir ama silinemez olarak belirlenir ve kullanıma açıktır. Kullanıcılar sisteme bağlanır (login) ve sonrasında diske erişir, uygulamaları çalıştırabilirler. Bu şekilde programların kurulma ve bakım işleri kolaylaşır. Ağ lisansı ile yazılım fiyatı düşer. Aynı dosyaya veya dosyaların farklı bölgelerine farklı kullanıcılar tarafından değişik haklarla iletişim sağlanabilir. Bunun için karmaşık-gelişmiş yazılımlar kullanılmalıdır. Paylaşılan dokümandaki değişiklik bütün kullanıcılara yansır.

6.5.3. Ağ (Network) Güvenliği

Ağ Güvenliği; bir organizasyonun veri haberleşme cihazlarını, bağlantılarını, veri iletişiminin güvenli olmasını konu edinir.

Genellikle saldırılar; Sniffing, P2P bağlantılar, Güvenlik Politikası Açıkları, konfigürasyon açıkları, teknoloji zafiyetleri, TCP/ IP zafiyetleri ve işletim sistemleri zafiyetlerinden dolayı oluşmaktadır. Güvenlik politikası açıklarının nedenleri arasında; yazılı bir güvenlik politikasının bulunmaması varsa bekleneni verememesi ya da uygulanmaması, şirket içi politik çekişmeler, hızlı personel sirkülasyonu, güvenlik yönetimi ve politikaların takibinde aksaklıklar yaşanması, belirlenen politikaya uygun olmayan şekilde yazılım ve donanım yatırımlarının yapılmasından kaynaklanmaktadır.

Bununla birlikte güvenlik politikası bulunmayan ya da henüz politikalarını yerine oturtmamış olan organizasyonlar, bazen uğradığı saldırıyı anlayamamaktadır. Bazen de çalışanlar tarafından üst yönetime bildirilmemektedir. Konfigürasyon açıkları sistemde yer alan cihazların veya üzerindeki servislerin “default” ayarlarında bırakılmasından ya da yanlış yapılandırılmasından ileri gelmektedir.

Şekil.16. Ağ Yapısı ve Güvenliği

Kaynak: <http://www.sisoebys.com.tr/>

“Firewall”(güvenlik duvarı) terimi, motor endüstrisinden alınmıştır. Modern arabalarda, alevin iç bölgelere sıçramasını engellemek için motor ile yolcu bölümleri arasında konulan bir bariyer vardır.

Bilgisayar endüstrisinde güvenlik duvarı, hassas bölümleri ayırarak benzer bir işlevi yerine getirir. Bu duvar, ağıңыз ile web sunucunuz veya web sunucunuz ile İnternet arasında yer alır. Güvenlik duvarı, donanım ile yazılımın bir bileşimidir ve bir elektronik bekçi gibi işlev görür.

6.6. İnternet’in STK’larda Etkin Kullanımı

Mevcut çalışan sayısına ve kuruluşun yaygınlaştığı alana uygun olarak gerekli internet ihtiyacı belirlenmelidir. İhtiyacın gerektirdiği internet hızı tespit edilmeli, ona uygun yapı oluşturulmalıdır. ADSL, VDSL, GHDSL, UYDUNET ve Fiber İnternet (Metro Ethernet) yapısı ihtiyaca uygun olarak yapılandırılabilir. İnternet alt yapısına karar verildikten sonra kablolu, kablosuz ağlar, modem ve güvenlik duvarı konumlandırılması yapılabilir. Düzgün bir şekilde konumlandırılan internet yapısı beraberinde etkin bir kullanmayı getirecektir.

İnternet üzerine her gün milyonlarca bilgi eklenmekte ve her gün milyonlarca kullanıcı internete bağlanmaktadır. Bu durum firmaların internette yararlanma isteklerini körüklemekte, bu arzu ise bu konuda yazılım geliştirenleri teşvik etmektedir. Bu döngü içerisinde internet gitgide günlük hayatın içine girmekte, ticaretten eğitime, sağlıktan siyasete tüm alanlarda etkisini giderek artırmaktadır.

6.6.1. İnternet Ağı ve Oluşumu

Farklı topolojiler kullanan, birçok küçük ağı TCP/IP ile bağlayan ağlar, internet olarak adlandırılır. Daha büyük bir alanı (üniversiteler, araştırma kurumları, kamu kurumları, ticari kuruluşlar, vs) kapsayan çok daha büyük ağa ise internet denir. Özetle internet ağların ağıdır.

İnternet, 20 yıl önce ABD Savunma Bakanlığı tarafından bir deney amacıyla başlatılan ve bugün milyonlarca kullanıcıyı birbirine bağlayan global bir kaynaktır. Standart birtakım protokolleri destekleyen ağlardan oluşan internet, aynı zamanda diğer protokolleri destekleyen ağlara ve servislere de geçiş sağlar.

Son bilgilere göre internet, tüm dünyada yüzden fazla ülkede on milyon kadar bilgisayarı birbirine bağlamaktadır. Bunların çoğu şirketlere, üniversitelere, devlet kuruluşlarına ve tabii PC'leri internete sürekli bağlı kalan, bireylere aittir. İnternetin bu derece heyecan verici oluşunun nedenlerinden biri budur. İnternet'teki sunucu sayısı gibi, interneti kullanan kişilerin sayısı da her gün artmaktadır.

İnternetin ortaya çıkışı Amerika Federal Hükümeti Savunma Bakanlığı'nın araştırma ve geliştirme kolu olan 'Savunma İleri Düzey Araştırma Projeleri Kurumu'na (DARPA- Defence Advanced Research Project Agency) dayanır. 1969'çeşitli bilgisayar bilimleri ve askeri araştırma projelerini desteklemek için Savunma Bakanlığı Arpanet adında Paket Anahtarlamalı Ağı oluşturmaya başladı. Bu ağ, ABD'deki üniversite ve araştırma kuruluşların değişik tipteki bilgisayarlarını da içererek büyüdü. 1973 yılında ağ için bir protokol seti geliştirmek amacıyla Stanford Üniversitesi'nde daha sonra BBN'nin ve University College, London' in da dahil olduğu bir internetworking projesi başlatıldı. 1978'e kadar 'İletim Kontrol Protokolü'nün (TPC – Transmission Control Protocol) dört uyarılması geliştirildi ve denendi.1980'de bu küme sabitleşti ve Arpanet'e bağlı bilgisayar arasındaki iletişim kolaylaştırıldı.1983'te tüm Arpanet kullanıcıları İletim Kontrol Protokolü /İnternet Protokolü (TCP/IP Transmission Control Protocol / İnternet Protocol) olarak bilinen yeni protokole geçiş yaptılar. O yıl TCP/IP, Arpanet'i içeren Savunma Bakanlığı İnternet'inde kullanılmak üzere standartlaştırıldı. Arpanet 1990 Haziran'da kullanımında kaldırıldı. Yerini ABD, Avrupa, Japonya ve Pasifik ülkelerinde ticari ve hükümet işletimindeki omurgalar (backbone) aldı. Arpanet'in kaldırılmasına rağmen, TCP/IP protokolü kullanılmaya devam etti ve gelişti [48].

İnternet, kişilerin değişik konularda fikirlerini serbestçe söyleyebilecekleri ortamları barındıran bir demokrasi platformudur. Evden alışveriş, bankacılık hizmetleri, radyo ve televizyon yayınları, günlük gazete servisleri vb. uygulamalar ile aslında internet, aynı zamanda yeni bir yaşam şeklidir.

STK İnternet Yapısı	
Mevcut bağlantının belirlenmesi	Altyapının oluşturulması
- adsl	- Kablosuz ağlar
- vdsl	- Kablolü ağlar
- fiber internet	- Modem
- kablolu -net	- Access Point
	- Güvenlik Duvarı(Firewall)

Şekil.17. STK İnternet Altyapısının Oluşturulması

6.6.2. Vakıf İnternet Altyapısının 5651 Sayılı Yasaya Uygun Hale Getirilmesi

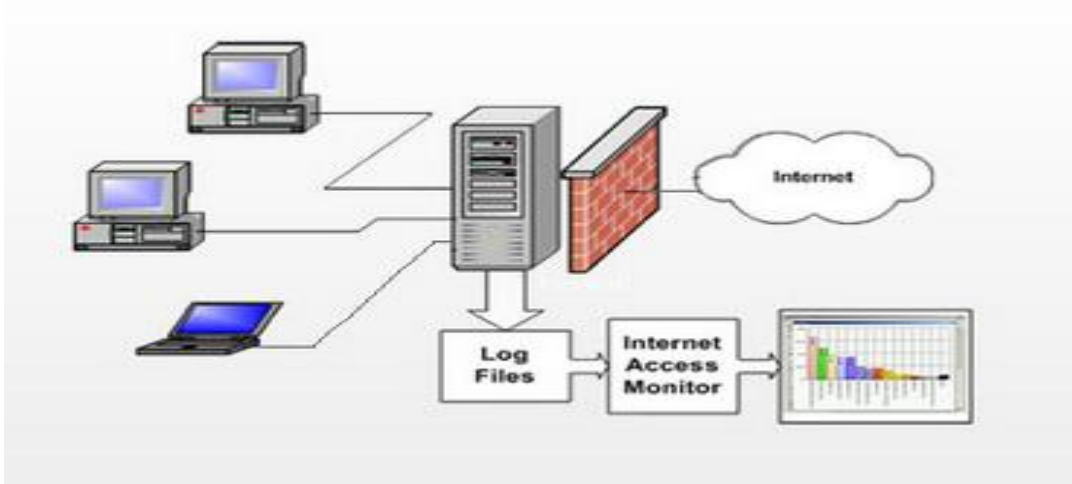
Vakıf ve dernekler 5651 yasa gereğince internet yapılarını oluşturmalı, gerekli yazılım ve donanımlar bulundurarak kurum içi internet akışını kayıt altına almaları gerekmektedir. Şekil.17.'de bulunan yapı bir STK'nın internet altyapısını oluşturan başlıca kısımları özetlemektedir.

İnternetin köklerini 1962 yılında J.C.R. Licklider'in Amerikan'ın en büyük üniversitelerinden biri olan Massachusetts Institute of Technology'de (MIT) tartışmaya açtığı 'Galaktik Ağ' kavramında bulabiliriz. Licklider, bu kavramla küresel olarak bağlanmış bir sistemde isteyen herkesin herhangi bir yerden veri ve programlara erişebilmesini ifade etmişti. Türkiye'de İlk internet bağlantısı, "12 Nisan 1993 tarihinde yapılmıştır. İlk yıllarında sadece TÜBİTAK ve üniversitelerin kullanımına izin verilen ve sadece ODTÜ ve Ege Üniversiteleri üzerinden bağlanılan internete bugün her isteyen, istediği internet servis sağlayıcı kuruluşlar üzerinden bağlanabilmektedir [49].

İnternet gibi bir iletişim ağının hayata geçmesine yol açan bilgi ve iletişim teknolojileri, bir taraftan, bilgiye erişim, haberleşme, ifade özgürlüğü, toplantı ve gösteri özgürlüğü gibi temel hak ve özgürlüklerinin kullanımını hatırı sayılır biçimde güçlendirmektedir. Fakat diğer taraftan aynı teknolojilerin, "bu hak ve özgürlüklerin ve özel yaşama saygı, haberleşmenin

gizliliği ve insanlık onuru gibi diğer özgürlük ve değerlerin aleyhine etkiler yaratabileceği” genel olarak kabul gören gerçektir.

“İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun” (5651 Sayılı Kanun) İnternet ortamında işlenen belli suçlarla mücadeleyi amaçlamakta ve bu suçlara ilişkin süreçleri, içerik, yer ve erişim sağlayıcılar aracılığıyla düzenlemektedir. Tasarı 4 Mayıs 2007’de kabul edilmiş ve önceki Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer tarafından onaylanarak 22 Mayıs 2007 Resmi Gazete’de yayımlanmıştır. Kanunun 3 ve 8. Maddeleri yürürlüğü 23 Kasım 2007’ye bırakılmış, diğer hükümler ise 23 Mayıs 2007’de hemen yürürlüğe girmiştir [50]. Şekil.18.’de 5651 Sayılı Kanun gereğince bilgilerin tutulduğu bir ağ yapısı örneği bulunmaktadır.

Şekil.18. 5651 Yasa Gereğince Loglama

Kaynak: <http://www.dogusbt.com/>

5651 sayılı "İnternet Ortamında Yapılan Yayınların Düzenlenmesi Ve Bu Yayınlar Yoluyla İşlenen Suçlarla Mücadele Edilmesi Hakkında Kanun" 23 Mayıs 2007 tarihinde 26530 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Yasanın çıkarılmasının iki amacı bulunmaktadır. Birincisi; internetin önemli aktörlerinden olan içerik sağlayıcı, yer sağlayıcı, erişim sağlayıcı ve toplu kullanım sağlayıcıların yükümlülük ve sorumluluklarını belirlemektir. Diğer amaç ise; internet ortamında işlenen belirli suçlarla içerik, yer ve erişim sağlayıcıları üzerinden mücadeleye ilişkin esas ve usulleri düzenlemektir. Çalışanların verimi ve performansı mevcut net bağlantısının işleyişi kolaylaştırması veya zorlaştırmasına göre değişmektedir [51].

6.6.3. İnternet Araçlarından Faydalanma

İnternet araçlarından faydalanma resimleri, videoları, haberleri, duyuruları internet üzerinden yönetebilmek doğru araçları kullanmakla mümkündür. Video için bir site belirlenerek açılacak bir hesapla vakfın veya derneğin videoları buraya yüklenebilir. Yine fotoğraflar bir siteye yüklenerek buradan paylaşılabilir. Sunumlar en yaygın kullanılan sunum siteleri üzerinden yayınlanabilir. Bu siteleri ziyaret edenler vakıf ve derneğe ait çeşitli dökümana ulaşarak çalışmalarından haberdar olacaktır.

İnternetin temel direği olan birkaç unsur vardır. Bunlar insanların görecekleri sayfalar, bu sayfaları bilgisayarda ziyaretçiye gösterecek olan browser'lar (web tarayıcıları) ve bu sayfaları haftanın yedi günü, günde yirmi dört saat isteyen kişilere gönderecek olan sunuculardır [52].

Yapılan anket çalışması STK'larda ihtiyaç duyulmasına rağmen internet araçlarının etkin kullanılmadığını göstermiştir. En yaygın kullanılan internet araçlarından / sitelerinden yararlanmak işleyişi kolaylaştıracaktır.

Youtube, Vimeo ve benzeri video sitelerinde kurumsal bir hesap açılarak vakıf ve derneğin etkinlik videoları, tanıtımları buraya yüklenerek paylaşılabilir.

Flickr, Picasa, Photobucket ve benzeri fotoğraf depolama hizmeti sunan konusunda oldukça başarılı bu siteleri kullanarak etkinlik fotoğraflarını paylaşmış olacaktırlar. Seçilen bir site üzerinde bulundurulmuş fotoğraflar ilerleyen zamanlarda bir fotoğraf arşivine kavuşmuş olacaktır. Bu da vakfı ve derneğin, istenilen etkinliğin fotoğrafını istenilen zamanda rahatlıkla kullanmasını beraberinde getirecektir.

Prezi, SlideShare, Google Docs, Scribd ve benzeri uygulamaları / web sitelerini kullanarak sunumlar rahatlıkla hazırlanabilir, paylaşılabilir. Vakıf ve dernek çalışanları hem web üzerinden hem kendi yerel ağı üzerinden bu sunumları gerçekleştirebilirler.

6.6.4. Sosyal Medyanın Gerekliliği

Sosyal medya tek yönlü bilgi paylaşımından, çift taraflı ve eş zamanlı bilgi paylaşımına ulaşılmasını sağlayan medya sistemidir. Sosyal medya, zaman ve mekân sınırlaması olmadan, paylaşımın, tartışmanın esas olduğu bir insanî iletişim şeklidir. Sosyal medya platformlarında insanlar buluşurlar.

İnsanlar birbirlerine yardım eder, yardım alır, soru sorar, sorularına cevap bulma imkânı yakalarlar. Bu bakımdan sosyal medya resmi olmayan eğitim yollarından da bir tanesidir.

Andreas Kaplan ve Michael Haenlein'in 2010'daki tespitine göre sosyal medya; web 2.0 üzerinde ideolojik ve teknolojik içeriklerin, yapılanmaların kullanıcı merkezli bir şekilde üretilmesine ve geliştirilmesine izin veren internet tabanlı uygulamalara denilmektedir [53].

Mevcut site ile ilgili her şey sosyal medyada paylaşılabilir. Ancak paylaşılan ve ilk kademede ulaşabilecek insan sayısı paylaşan kişinin veya kurumun sosyal medyadaki popülerliği ile ilgilidir. Örneğin, Facebook'da 10 tane arkadaşı olan bir kişi, site ile ilgili bir paylaşımı ilk başta sadece bu 10 arkadaşına duyurmuş olacaktır. Paylaşımdan sonra bu 10 arkadaşın arkadaşlarının da paylaşması ile yeni insanlara ulaşılmış ve tıpkı ters bir piramit gibi çok daha fazla sayıya ulaşılmış olunacaktır.

Sosyal medyayı etkin kullanan vakıf ve dernekler paylaşımlarını geniş kitlelere ileterek ilerlerler. Sosyal medyada paylaştıkları bir haberi, duyuruyu, projeyi ve etkinliği üyelerin desteğiyle daha çok kişiyle paylaşabilirler. Listelerine ekli üyeler bu paylaşımları kendi listeleriyle paylaşarak kısa sürede maliyetsiz olarak seslerini duyurmuş olacaklardır. Sosyal medyayı etkin kullanmak birçok avantajı beraberinde getirecektir. Yapılan anket çalışması göstermiştir ki vakıf ve dernekler sosyal medyayı tam anlamıyla etkin kullanamamaktadır.

Şekil.19. Sosyal Medya Araçları

Kaynak: <http://www.sosyalsosyal.com/>

Şekil.19.'da en yaygın kullanılan sosyal mecralara örnekler verilmektedir. Facebook, Twitter, Youtube, Yahoo, Gmail ve Skype bu mecralara verilecek örneklerdir.

7. ÖRNEK VAKIF BİLİŞİM YAPISININ KURULUMU VE MODEL BİR YAPININ OLUŞTURULMASI

STK'larda bilişim yapılarının işleyişiyle alakalı bu çalışmada varsayılan bir vakıf üzerinden ilerleyerek örnek bir bilişim yapısı oluşturulacaktır. Varsayılan vakıf Doğa Vakfı, doğanın korunması ile ilgili çalışmalarda bulunmaktadır ve 2002 yılında kurulmuştur. Yaklaşık 10 yıldır bu alanda faaliyetler yürüten vakıf bilişim ihtiyaçlarını ağırlıklı olarak destekçilerden gelen bağışlar ile karşılamaktadır. Bilişime yeteri kadar bağış yapılmaması, bünyesinde insan kaynağı olarak bilişim çalışanı bulundurmaması ve bu konuda yeteri kadar dışarıdan bilişim desteği almaması bilişim yapısının gelişmemesine yol açmıştır.

Bu bölümde vakıf ya da derneklerde kurulacak bilişim yapılarına yer verilerek varsayılan vakıf Doğa Vakfı için örnek bir bilişim modeli oluşturulmuştur. Vakıflarda yapılan anket çalışması, vakıf bilişim sistemlerinin incelenmesi ve 5N1K örneklemesinin kullanılmasıyla mevcut yapılar ortaya çıkarılarak örnek bir model sunulmuştur.

7.1. Doğa Vakfı E - Posta Yapının Oluşturulması

Doğa Vakfı (DOVAK) mevcut mail yapısı çalışanların Gmail, Hotmail, Yahoo gibi mail servislerinden aldıkları e-posta adreslerinden oluşmaktadır. Bu adresler üzerinden gönüllüler, destekçiler ve kurumlarla görüşmektedirler. Ücretsiz olan bu servisler kurumsal bir çalışma yapısında tercih edilmemektedir. Bu nedenle dovak.org.tr alan adı nic.tr üzerinden satın alınarak bir mail sunucusu kurulumu yapılmıştır. Bu sunucu seçilirken ihtiyaçları karşılayacak özellikte donanımlara ve yazılımlara sahip olmasına dikkat edilmiştir. Hp sunucu üzerine Microsoft Exchange Server 2010 kurulumu yapılmıştır. E-posta sunucusu üzerinde hesaplar oluşturularak info@dovak.org.tr mail adresi ve çalışan mail adresleri oluşturulmuştur. Kurulan sistem ile çalışanların kurumsal bir mail yapısı üzerinden çalışmalarını sağlanmıştır. Bu geçiş işlemi vakfın bilinirliği ve görünürlüğünün artırılması açısından oldukça önemlidir.

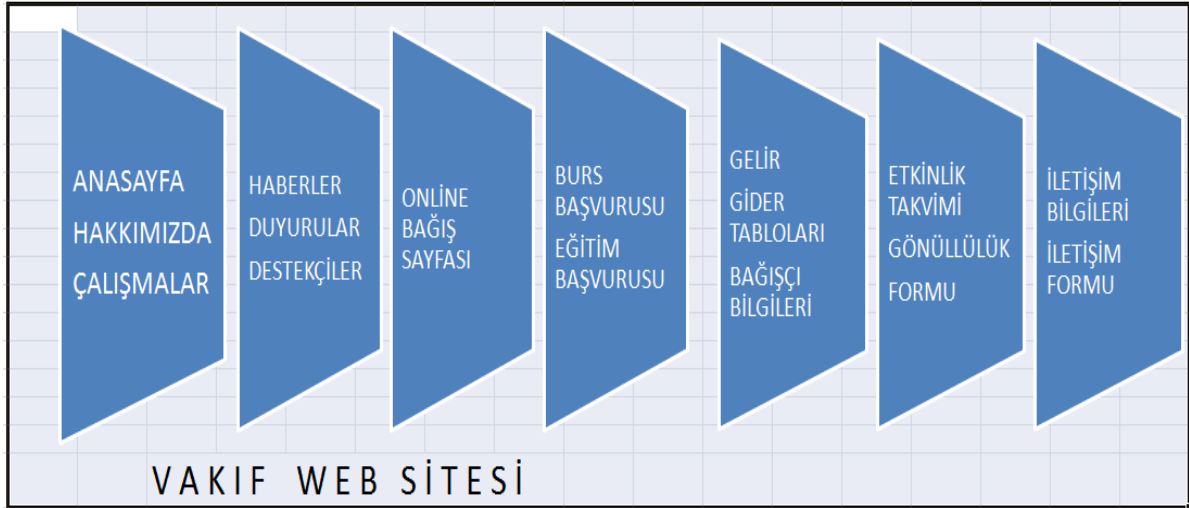
Şekil.20. Doğa Vakfı E-Posta Yapısının İşleyişi

Şekil.20.'de Doğa Vakfı e- posta işleyişi, alan adı işlemleri ile e-posta yapısının kurulacağı işletim sistemleri ve panelleri gösterilmektedir.

Oluşturulan dovak.org.tr uzantılı mail adresleri ile kurum, kuruluşlar, bağışçılar ve sahadaki gönüllüler ile yine bu kurumsal e-posta adresi ile iletişim kurulması sağlanmıştır. Yeni bir çalışan işe başladığında adi.soyadi@dovak.org.tr uzantılı e-posta adresi oluşturularak çalışan ile paylaşılır. Yine her bir departman için oluşturulacak e-posta grubuyla tüm departman kişilerinin bu grup üzerinde haberleşmesi sağlanacaktır.

7.2. Doğa Vakfı Web Sitesi Yapının Oluşturulması

Doğa Vakfı çalışmalarını sosyal medya üzerinden ve yardımcı web siteleri üzerinden paylaşmaktadır. Duyurularını yaptığı, online bağış sisteminin olduğu, iletişim bilgilerinin yer aldığı bir web sitesi bulunmamaktadır.

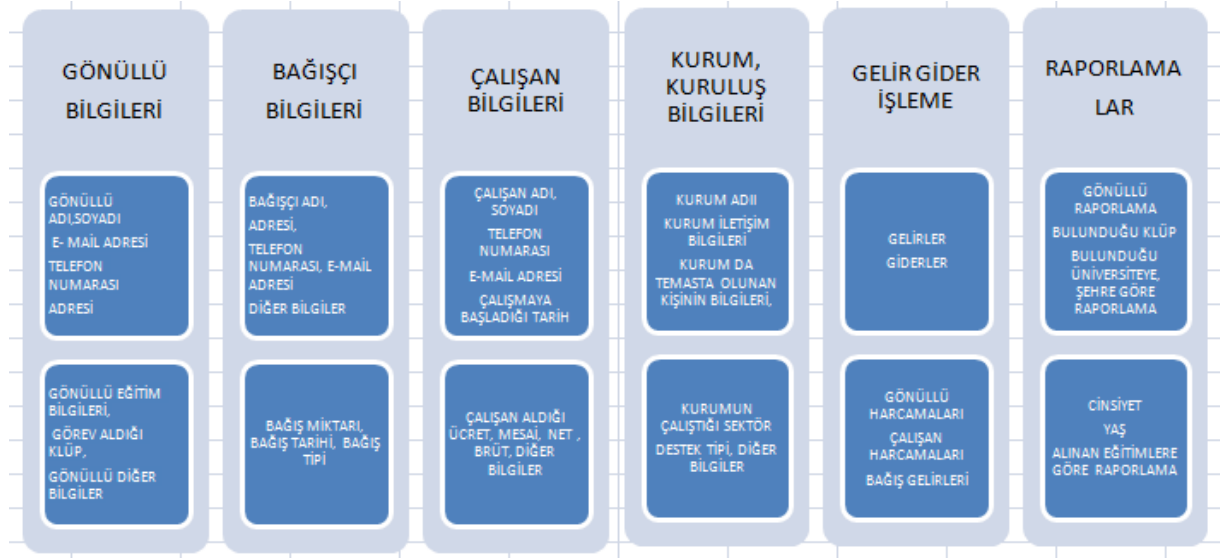

Şekil.21. Doğa Vakfı Web Sitesi Yapısı

Oluşturulacak web sitesi için ihtiyaçlar belirlenerek, haberler, bağış bölümlerinin olduğu bir web sitesi oluşturulması çalışmalarına başlanmıştır. Anasayfa, hakkımızda, çalışmalar, haberler, duyurular, destekçiler, online bağış sayfası, burs başvuru bölümü, gelir gider tabloları, bağışçı bilgileri, etkinlik takvimi, gönüllülük formu, iletişim bilgileri ve formu gibi bölümlerin oluşturulacak web sitesinde yer alması gerektiği ilgili departman çalışanları ve yöneticileri ile belirlenmiştir. Şekil.21.'de oluşturulacak ana başlıklar yer almaktadır. Kullanımı kolay bir içerik yönetim sistemi kurularak gerekli güncelleştirmeler oluşturulacak web sitesinde ilgili menüler üzerinden yapılabilir.

7.3. Doğa Vakfı Veritabanı Yapımın Oluşturulması

Doğa Vakfı ile çalışmalar yürüten kurum, kuruluşlar, bağışçılar ve gönüllülerin bilgilerinin tutulduğu bir merkezi sistem bulunmamaktadır. Bu sistemin olmayışı ihtiyaç dahilinde bu kişilere ulaşmada sorunlar yaşatmakta, iletişime geçilmekte güçlüklerle karşılaşmaktadır. Oluşturulacak bir veritabanı sistemi ile bu sorunlar ortadan kaldırılabilir. Bu nedenle, Doğa Vakfı gönüllü bilgilerinin olduğu bir veritabanı sistemi için ihtiyaçlar belirlenerek bu sistem üzerinden verilerin toplanması ve ihtiyaç duyulduğunda bu verilerin elde edilmesi için çalışma başlatılmıştır. Oluşturulacak bu veritabanı Doğa Vakfı'nın hafızası olacaktır. Bu veritabanı için her bir departman yöneticisi ile görüşülüp ihtiyaçlar ortaya çıkarılmıştır. Şekil.22.'de bu veritabanı ve veritabanını oluşturan alanlar gösterilmektedir.

Şekil.22. Doğa Vakfı Gönüllü Veritabanı Yapısı

Doğa Vakfı Gönüllü Veritabanı tasarımı yapılırken, gönüllü bilgileri (adı, soyadı, e-posta, telefon numarası, adresi, gönüllük yaptığı şehir, üniversite, eğitim bilgileri, v.b.), bireysel bağışçı bilgileri (adı, soyadı, e-posta, telefon numarası, adresi, çalıştığı kurum, v.b.), kurumsal bağışçı bilgileri (kurum adı, e-posta, telefon numarası, kurum adresi, sektör v.b.) çalışan bilgileri (adı, soyadı, e-posta, telefon numarası, ev adresi, işe başlama tarihi, v.b.), eğitmen bilgileri, malzeme talep formları, proje-eğitim başvuru formları ihtiyaca göre eklenmiştir.

Column Name	Data Type	Allow Nulls	Column Name	Data Type	Allow Nulls
gonullu_id	nchar(10)	☑	Calisan_id	nchar(10)	☑
Adi	nchar(10)	☑	Adi	nchar(10)	☑
Soyadi	nchar(10)	☑	Soyadi	nchar(10)	☑
TC_Kimlik_No	nchar(10)	☑	TC_Kimlik_No	nchar(10)	☑
Telefon	nchar(10)	☑	Telefon	nchar(10)	☑
Adres	nvarchar(50)	☑	Adres	nvarchar(50)	☑
Universite	nchar(10)	☑	Calistigi_Departman	nchar(10)	☑
E_Posta	nchar(10)	☑	E_Posta	nchar(10)	☑
Cinsiyet	nchar(10)	☑	Cinsiyet	nchar(10)	☑
Dogum_Tarihi	nchar(10)	☑	Bireysel_Bagisci_id	nchar(10)	☑
Dogum_Yeri	nchar(10)	☑	Adi	nchar(10)	☑
			Soyadi	nchar(10)	☑
Column Name	Data Type	Allow Nulls	TC_Kimlik_No	nchar(10)	☑
Kurum_id	nchar(10)	☑	Telefon	nchar(10)	☑
Kurum_adi	nchar(10)	☑	Adres	nvarchar(50)	☑
Sektoru	nchar(10)	☑	E_Posta	nchar(10)	☑
[Bagis Tutarı]	nchar(10)	☑	Cinsiyet	nchar(10)	☑
Yapilan_Bagis_Tarihi	nchar(10)	☑	Yaptigi_Bagis	nchar(10)	☑
Adresi	nchar(10)	☑	Bagis_Tarihi	nchar(10)	☑
E_posta	nchar(10)	☑			

Şekil.23. Doğa Vakfı Gönüllü - Bağışçı Veritabanı

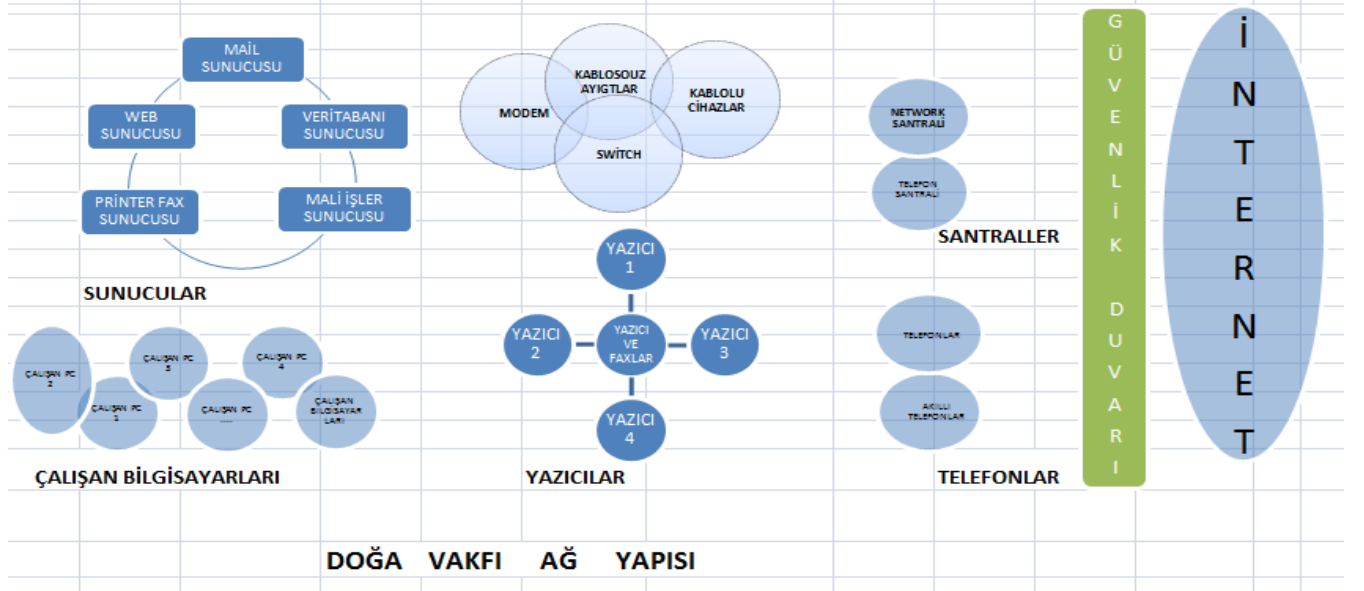
Şekil.23.'deki verilerin tutulduğu yapının sağlıklı işlemesi Doğa Vakfı'nın işlerini kolaylaştıracaktır. Gönüllü veritabanı sisteminin kurulması birçok avantajı beraberinde getirecektir. Doğa Vakfı gönüllü – destekçi veritabanı için HP sunucu üzerine Microsoft Server 2008, SQL 2008 kurularak ihtiyaçlara cevap verebilecek şekilde yazılım ve donanım ihtiyaçları karşılanmıştır. Oluşturulacak veritabanı yapısı ile Doğa Vakfı geçmiş yıllara ait verilere ulaşmak istediğinde rahatlıkla bu verileri raporlayacaktır. Bir STK'nın arşivi onun geçmişi, belleğidir. Yıllar geçtikçe düzenli tutulan bilgiler eşliğinde Doğa Vakfı'nın bir hafızası oluşacaktır. Hafızası oluşan Doğa Vakfı çalışmalarını yürüttüğü alanda yaptıkları işleri daha ileriye taşıyacak, çalıştığı alanda daha etkin bir rol alacaktır.

7.4. Doğa Vakfı Ağ ve İnternet Yapının Oluşturulması

Vakfın merkez ofisinde bulunan bilgisayarlar birbirinden bağımsız durumda çalışmakta, yazıcı, fax, tarayıcı gibi hizmetleri etkin kullanmama, güvenli bir ağ ortamında internete çıkmama gibi sorunlar yaşanmaktaydı. Ofiste merkezi bir ağ sistemi olmadığından dosya paylaşımları güçlüklerle yapılmaktaydı. Buda verimli çalışmayı engellemekteydi.

Doğa Vakfı merkez ofisinde bir ağ kurularak çalışanlar ve bilgisayarları bu ağa bağlanmıştır. Ağ ortamına dahil edilen bilgisayarlar sunucu üzerine kurulan yazıcı, fax, tarayıcı gibi cihazların tek merkezden yönetilmesi sağlanmıştır. Ağ ortamında merkezi bir dosya sunucusu üzerine çalışanlar dosyalarını aktararak tüm çalışanlar ile bu dosyalarını paylaşmaları

sağlanmıştır. Ofis dışında Virtual Private Network (VPN) işlemi ile ofise bir kullanıcı adı ve şifre bilgileri ile bağlanan çalışan işlemlerini rahatlıkla ofisteymiş gibi yapabilmektedir. Hem dosya sunucusuna bağlanması hem de e-posta sunucusuna bağlanıp mail alışverişini gerçekleştirmesi mevcut yapı ile kolay hale gelmiştir. Şekil.24.'te bu ağ yapısı özetlenmektedir.

Şekil.24. Doğa Vakfı Ağ Yapısı

Doğa Vakfı internet alt yapısı sınırlı sayıda kullanıcının ulaştığı ve hızının belli bir indirme işleminden sonra yavaşladığı bir yapıya sahipti. Mevcuttaki internet alt yapıları araştırılarak yüksek hızda sınırsız Fiber İnternet altyapısı kurularak 5651 yasası gereğince loglama yapabilecek hale getirilmiştir. Vakıf binasındaki odalar arasındaki mesafelere göre Access Point'ler konularak çalışanların kablosuz ağ üzerinden internete ve lokal ağa bağlanması sağlanmıştır. Ağ yapısını kurulması mevcut iş yükünün paylaşılması açısından kolaylıklar getirmektedir.

7.5. Doğa Vakfı Diğer Bilişim Yapıları

Toplu Mail Gönderim Sistemi: Doğa Vakfı etkinliklerini duyurmak ve bağış toplamak için sms yöntemiyle gönüllüleri ve bağışçıları ile iletişim halindedir. Günümüz bilişim çağında bu yöntem yerine online ortamda paylaşılan toplu e-posta gönderme yöntemi tercih edilmiştir. Toplu mail gönderimi sistemi kurularak etkinlikler için hazırlanan görseller mail yoluyla bağışçılar ve gönüllüler ile paylaşılmıştır. Online ortamda paylaşılan görseller daha çok kişiye ulaşacağından vakfın bilinirliği artacağı düşünülmektedir.

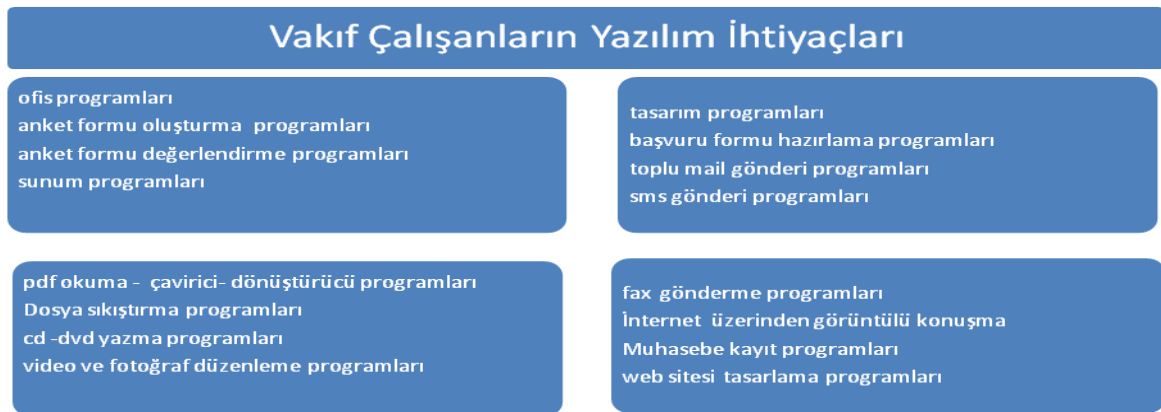
Dosya Sunucusu (File Server) :

Doğa Vakfı çalışanlarının bilgisayarlarında bulunan vakıf çalışmalarında kullanılan dosyalar, belgeler, resimler ve videolar merkezi bir yerde toplanarak vakıf dosyalama sistemi oluşturulmuştur. Daha önce sadece kullanıcı bilgisayarlarında olan veriler merkezi bir yerde toplanarak tüm çalışanların bu verilerden yararlanması sağlanmıştır. Her bir departman için bir bölüm açılarak ilgili departmanların dosyaları buraya yüklenmiştir. Her çalışana yetkisi dahilinde okuma, yazma, silme, değiştirme yetkisi verilmiştir.

Kullanılan Yazılımlar:

Doğa Vakfı çalışanları günlük çalışmalarında birçok yazılıma ihtiyaç duymaktadırlar. Bu yazılımlar tespit edilerek ve lisansları alınarak çalışan bilgisayarlarına yüklenmiştir. Bu yazılımlar tercih edilirken öncelik aynı işi yapabilen ücretsiz yazılımlara verilmiştir. Daha önce alınan lisanslar kullanılarak diğer ihtiyaçlar ücretsiz yazılımlardan karşılanmıştır. Şekil.25 vakıf çalışanlarının günlük çalışmalar sırasında ihtiyaç duydukları temel yazılımları göstermektedir.

Ofis programları olarak lisans miktarına göre Microsoft Ofis 2010 ve Open Ofis programları kurularak, Word, Excel, Powerpoint üzerinde çalışmalarını rahatlıkla sürdürmeleri sağlanmıştır. Open Ofis ücretsiz bir ofis programıdır. Diğer ofis programında bulunan özelliklerin birçoğuna sahip olması ve ücretsiz olması avantajları arasındadır.

Şekil.25. Vakıf çalışanlarının Yazılım İhtiyacı

Anket oluşturmak için Survey Monkey ve JotForm üzerinden kolaylıkla gerekli anketlerin oluşturulması sağlanmıştır. Sunum için Powerpoint, Prezi programları tercih edilmiştir. Toplu mail gönderimi ve sms gönderimi için net tabanlı yazılımlar kullanılmıştır.

Pdf için Adobe Reader, PdfSam, Foxit Reader gibi programlardan Pdf Sam kurularak pdf uzantılı dosyalar üzerinde bölme değiştirme, kesme gibi işlemleri yapılmıştır. CD\DVD yazma programı için BurnAware programı kurularak bu alandaki ihtiyaçlar giderilmiştir. Video görüntüleme için çalışan bilgisayarlarına VLC Player yüklenmiştir. Msn ve Skype çalışan bilgisayarlarına kurularak görüntülü konuşma için gerekli altyapı hazırlanmıştır.

Muhasebe programı olarak ETA, LOGO, Micro, Nebim paket programlarından LOGO kurularak muhasebe departmanı çalışanlarının bilgisayarlarında tanımlanmıştır.

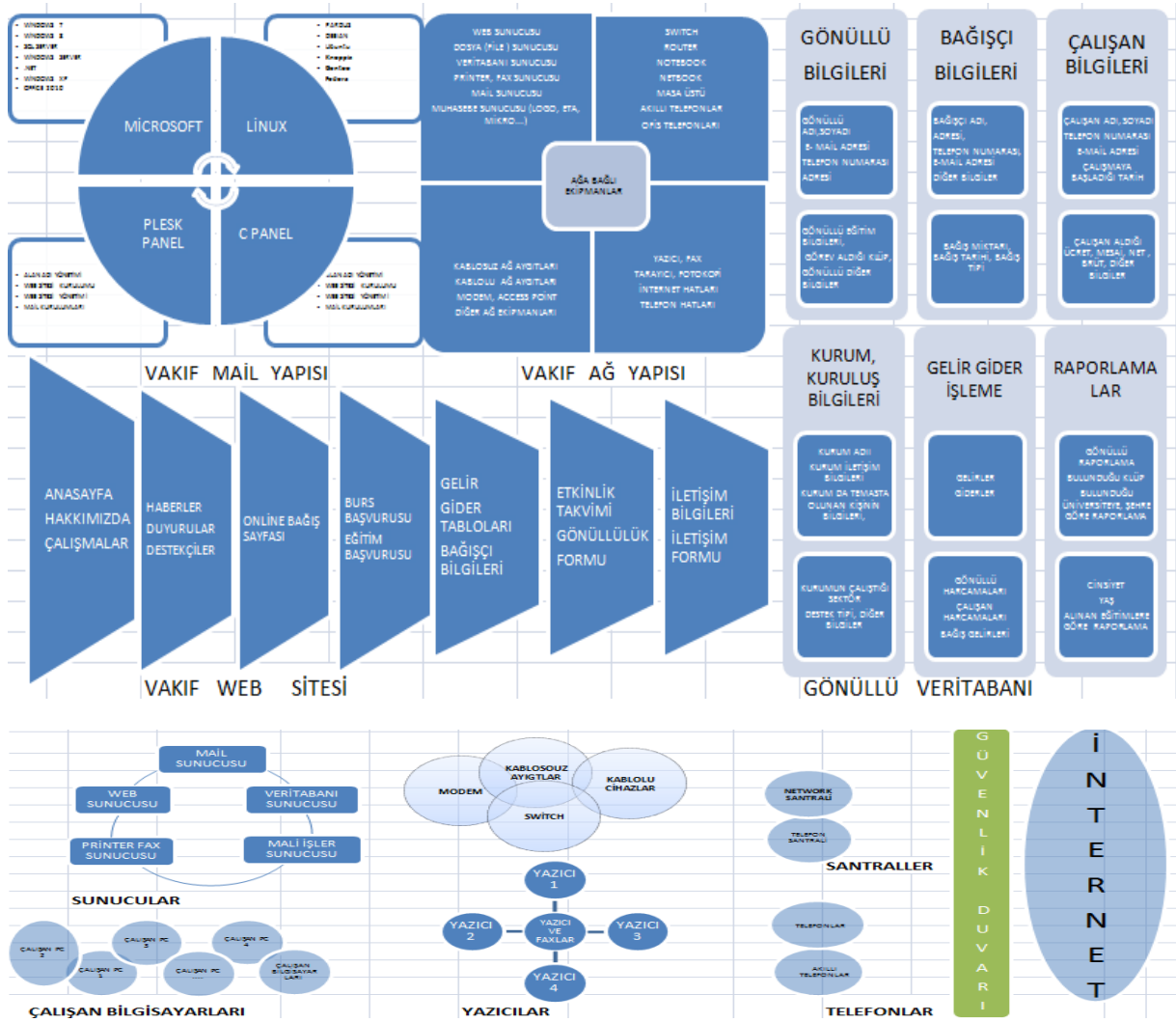
Doğa Vakfı, etkinlik videolarının web üzerine yüklenmesi ve buradan takipçilerle paylaşılması için Vimeo üzerinden bir kullanıcı hesabı oluşturularak, bu hesap üzerinden videolar Vimeo üzerine aktarılmıştır. Doğa Vakfı, etkinlik fotoları için Flickr üzerinden bir hesap oluşturularak buraya yapılan etkinliklerin fotoğrafları yüklenmiştir. Vakıf kurumsal fotoğraf arşivi oluşturulmuştur. Scribd kullanılarak sunumlar ve pdf uzantılı dosyalar buraya yüklenmiştir. Scribd üzerinde açılan bu hesap ile vakfın kurumsal bir pdf doküman arşivi oluşturulmuştur.

7.6. Doğa Vakfı Bilişim Modeli

Yaklaşık 10 yıldır doğanın korunması ve araştırılması alanlarında faaliyet gösteren Doğa Vakfı için bir bilişim yapısı oluşturularak bilişim araçlarından etkin bir şekilde yararlanması sağlanmıştır. Vakıf için kurumsal bir e- posta yapısı kurularak kurum ve kuruluşlar ile haberleşmesi sağlanmıştır. Oluşturulacak web sitesi için ihtiyaçlar belirlenerek bu doğrultuda çalışmalar tamamlanmıştır. Vakıf gönüllü ve destekçileri için geliştirilen veritabanı sistemi bu alandaki ihtiyaçları karşılayarak Doğa Vakfı'nın hafızası niteliğinde olacaktır.

Doğa Vakfı merkezinde kurulan ağ yapısı ile tüm bilgisayarlar merkez bir ağa tanıtılmış, sunucu üzerinden bu ağın kontrolü sağlanmıştır. Ağ üzerinde güvenli internet erişimi için ayarlamalar yapılarak mevcut yasa gereğince bu erişim yöntemlerinden yararlanılması sağlanmıştır.

Toplu e-posta yapısına geçilerek duyurular, görseller bu yöntem ile hedef kitleye ulaştırılmıştır. Kurulan merkezi bir dosya sistemi ile veriler bir merkezde toplanarak çalışanların bu verilere erişmesi, gerektiğinde ilgili değişiklikleri yapması bu sistemle mümkün hale gelmiştir.

Şekil.26. Doğa Vakfı Bilişim Yapısı

Doğa Vakfı için oluşturulan bu bilişim modelinin, vakfın yeni bağışçılar bulması, etkinliklerini, söylemlerini yayması, bağış alması, kurum, kuruluşlar, gönüllüler ve destekçiler ile iletişimde olması, yaptıklarını geniş kitlelerle paylaşması, görünürlüğünü arttırması, kısa zamanda, daha az maddi giderle etkinliklerini duyurabilmesi ve kaynak bularak vakfın gelirlerini arttırmasında işe yarayacağı görülmektedir. Oluşturulan bu bilişim yapısının etkin kullanılması ile birçok avantajı beraberinde getirmesi beklenmektedir. Daha az maliyet, daha az insan gücü ile çalışan bu yapının işleri kolaylaştıracağı görülmektedir. Bilişim yapısı güçlü olan, bilişim araçlarını etkin kullanan, bu sistemleri daima güncelleyen Doğa Vakfı çalışmalarını sürdürdüğü alanda diğer kurum ve kuruluşlara göre her zaman avantajlar yakalayacaktır. Bu koşulları sağlayan DOVAK rekabette üstünlük sağlayacaktır.

8. SONUÇ ve ÖNERİLER

Yapılan bu tez çalışmasında Sivil Toplum Kuruluşları bilişim yapıları için bir anket çalışması yapılarak incelenmiş, sonuçlar değerlendirilmiştir. Yapılan bu çalışmada insan kaynağı olarak bilişim çalışanı genelde bulundurmadıklarından, bütçesel sıkıntılardan dolayı ekipmanları tedarik etmede sorun yaşadıkları, gerekli yazılımlara ulaşmada yeterli bilgiye sahip olunmadığı, işlerini kolaylaştıracak araçlara ulaşamadıkları, bilişim araçlarını etkin kullanamadıkları görülmüştür.

Bilişim sistemlerinin oluşum sürecinde 5N1K yaklaşımına göre ilerleme sağlanabilmiştir. 5N1K yaklaşımı ile bu yapı oluşturulurken hangi aşamalardan geçileceğine dair öngörülen bilginin oluşumu sağlanmıştır. ‘Ne’, ‘Nerede’, ‘Niçin’, ‘Nasıl’, ‘Ne Zaman’ soruları sorularak ‘Kim’ cevabına ulaşılmış, bilişim sistemlerinin oluşum sürecine katkıda bulunulmuştur. Sistemin ‘Ne’ tür ihtiyaçlarının olduğu, bilişim ekipmanlarının (sunucu, kablolu, kablosuz modem, v.b.) ‘Nerede’ konumlandırılacağı, ‘Niçin’ bilişim sistemleri yapılarının oluşturulması gerektiği, kurumların Nasıl yapılacağı, Ne zaman yapıda değişikliklere gidileceği ve benzeri sorular ‘Kim’i STK’larda kurulacak doğru bir ‘Bilişim Sistemleri Yapısı’ nı vermektedir.

Bu çalışma çoğu Sivil Toplum Kuruluşunda rahatlıkla uygulanabilecektir. Vakıf ve derneklerin bilişim yapıları ayrıntılı olarak incelenmiş, ihtiyaçlar, yaşanan zorluklar tespit edilmiştir. Bu tespitler eşliğinde STK bilişim sistemleri model bir yapı üzerinden bölümlere ayrılıp açıklanmıştır.

STK bilişim sistemlerini oluşturan belli başlı yapılar belirlenmiştir.

- STK Kurumsal Mail Yapısı
- STK Gönüllü – Destekçi Veritabanı Yapısı
- STK Ağ ve İnternet Yapısı
- STK Web Sitesi

Bu araştırmada STK’ların işleyişleri incelenmiş bilişim sistemlerinden beklentileri tespit edilmiştir.

- STK'yı ve çalışmalarını anlatan bir web sitesinin ihtiyacı.
- STK'nın çalışmalarına katılan gönüllü, destekçi ve işbirliğinde buldukları kesimlerin bilgilerinin bulunduğu bir gönüllü – bağışçı veritabanı ihtiyacı.
- STK'nın iç ve dış işleyişinin sağlandığı çalışanların – ziyaretçilerin aktif bir şekilde kullanacağı vakıf ağ – internet yapısının ihtiyacı.
- STK'nın hem kendi içinde hem de dışarıda işbirliğinde bulunduğu kurum ve kuruluşlar ile haberleşecekleri bir vakıf mail yapısının oluşturulması ihtiyacı.

Şeklinde sıralamak mümkündür. Bu çalışmada oluşturulan yapıların kurulmasıyla STK'larda işleyen bir bilişim sistemi yapısı oluşacaktır. Bu modelin aktif olarak kullanıldığı STK'lar bilişim altyapılarını çağın gereksinimlerine göre güncel tutarak çalışmalarını sağlıklı bir şekilde sürdürebileceklerdir. Bu yapılar kullanılarak örnek bir STK bilişim yapısı (DOVAK Bilişim Yapısı) oluşturulmuştur.

Yapılan anket çalışması, vakıf ve derneklerde kurumsal mail adreslerinin yerine daha mail çok servis sağlayıcıların önerdikleri mail yapısını kullanıldığını göstermiştir. Bilişim sistemlerinde mail yapılarına çalışmada yer verilerek vakıf ve derneklerin neden kurumsal mail adresi oluşturması gerektiğinin ve bunu nasıl yapacağı anlatılmıştır. Örneklemelerle seçenekler sunulmuştur.

Vakıf ve derneklerin web sitelerinin olmasına rağmen içeriğini dolduramadıkları, bağış modülü, etkinlik takvimi, haber ve duyurulara yeteri kadar yer vermediği yapılan ankette görülmüştür. Bilişim sistemlerinin web yapıları oluşturulurken bu eksiklikler dikkate alınarak çalışmalar sürdürülmüştür.

STK'larda kurumsal bir ağ yapısının oluşturulmadığı yapılan anket çalışmasıyla ortaya çıkmıştır. Bilişim ağ yapıları kurulurken, ilgili ekipmanların tedariki, konumlandırılması, güvenlik etkenleri belirtilmiştir. Vakıf içi ağ ve sunucu sisteminin getirdiği avantajlar sıralanmıştır.

Bir diğer sonuç ise STK'larda internet ve araçlarının etkin bir şekilde kullanılmadığını göstermiştir. Vakıflarda internetin etkin kullanılması, internetin gerekliliği, en yaygın kullanılan internet araçları belirtilmiştir. 5651 sayılı yasanın önemi ve yasa gereğince vakıfların internet yapılarını nasıl bu yasaya uygun hale getirileceği belirtilmiştir. Yapılan etkinliklerin, duyuruların sosyal medya kullanılarak nasıl paylaşılacağı anlatılmıştır.

En yaygın kullanılan işletim sistemleri ve avantajları belirtilerek vakıf ve derneklerin bu konudaki seçenekleri artırılmıştır.

Bilişim sistemlerinin analiz edildiği ankette STK'ların büyük bir bölümünün veritabanı sistemlerini kullanmadıklarını görülmüştür. Çalıştığı alanda etkin faaliyet gösteren bu kuruluşlar veritabanı sistemlerini hayata geçirmediklerinden hafızalarının oluşmadığı gerektiğinde bu verileri kullanamadıkları görülmüştür. Bu çalışmada vakıf ve dernekler için veritabanı sisteminin önemi ortaya konularak, bu yapı oluşturulurken gönüllü, bağışçı, çalışan bilgilerinin nasıl toplanması, saklanması gibi özellikler üzerinde durulmuş, mali gelir ve giderlerin kurulacak bu yapıyla nasıl kontrol altına alınacağı belirtilmiştir.

Sivil Toplum Kuruluşlarının bilişim yapıları incelediğinde birçok kuruluş daha bu konuda yeni adımlar attığı görülmüştür. İlerleme kaydedecek aşamada ellerinde örnek yapıların, örnek rol modellerin olmadığı görülmüştür. İnsan kaynağı yönünden bilişim yapısını desteklemediklerinden bu yapılar gelişmemiş, aksamalara neden olmuştur. Çalışmanın bütününe baktığımızda vakıf ve derneklerin ihtiyaçları gözetilerek genel bir yapı oluşturulmuştur. Bu çalışma Sivil Toplum Kuruluşları ve mevcut ya da kurulması düşünülen bilişim departmanları için bir kaynak niteliği taşıyacaktır.

Bu çalışmada örnek bir STK bilişim yapısı (DOVAK Bilişim Yapısı) kurularak diğer STK'lara örnek teşkil edebilecek şekilde tasarlanmıştır. Doğa Vakfı (DOVAK) bilişim ihtiyaçları belirlenerek, departmanlar ile görüşülüp ihtiyaçlara uygun şekilde ekipmanlar tedarik edilerek bir bilişim yapısı oluşturulmuştur. Doğa Vakfı için bir e-posta sistemi, gönüllü – destekçi veritabanı, vakıf web sitesi, vakıf merkezinde oluşturulan iç ağ yapısı, ihtiyaçlara cevap verebilecek bir internet altyapısı ve vakfın bilgilerinin, arşivinin tutulduğu bir dosyalama yapısı kurulmuştur. Doğa Vakfı bilişim yapısı yeni kurulacak vakıflar, dernekler veya daha önce kurulmuş olup da bilişim yapılarını yeni kurmak isteyen STK'lar için örnek teşkil edecektir.

STK'ların oluşturacağı bu bilişim yapıları, yeni destekçiler elde etmede, mesajlarını yaymada, bağış toplayabilmede, yeni projeler üretmede, gönüllülerle iletişim halinde olmada, farkındalık yaratmada, sesini duyurmada, hedeflenen kitleye hızlı şekilde ulaşmada, zamandan tasarruf etmede, çok az maliyet ile daha çok kişiye ulaşmada, kampanyaları duyurmada, iletişim kurmada ve kaynak yaratmada kolaylık sağlayacaktır.

KAYNAKLAR

- [1] Çaha, Ö. (2005). Sivil Toplum ve Demokrasi. İstanbul: Kaknüs Yayınları.
- [2] Akatay, A. (2011). Sivil Toplum Kuruluşları-Yönetim, Yönetişim ve Gönüllülük. Ankara: Pozitif Matbaa.
- [3] Tutar, H. (2010). Yönetim Bilgi Sistemi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [4] Gökçen, H. (2011). Yönetim Bilgi/ Bilişim Sistemleri. Analiz ve Tasarım. Ankara: Afşar Matbaacılık.
- [5] Ülgen, H. (1990). İşletme Yönetiminde Bilgisayarlar. İstanbul: Yön Ajans.
- [7] Kul, H. (2009). Bilişim Sistemleri Temelleri ve Uygulamaları. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- [8] Tutar, H. (2006). Yönetim Bilgi Sistemi. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [9] Demirhan, D. 'İşletmelerde Stratejik Bilgi Sistemleri Yönetimi ve Rehber Üstünlüğü elde edilmesindeki Rolü', Ege Akademik Bakış Dergisi, c.2, s.2, s.123, 2002.
- [10] Sabuncuoğlu, Z. ve Tokol, T. (2011). İşletme. İstanbul: Beta Yayıncılık
- [11] Öğüt, A. (2003). Bilgi Çağında Yönetim. Ankara: Nobel Kitabevi.
- [13] Yıldırım, İ.(2004). Demokrasi Sivil Toplum Kuruluşları ve Yönetişim. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [14] TÜSİAD, TÜSEV. (2007). STK Yönetişim Rehberi. İstanbul: Graphis Matbaa.
- [15] İçduygu, A., Meydanoğlu, Z. ve Sert, D. (2011). Türkiye'de Sivil Toplum: Bir Dönüm Noktası CIVICUS Uluslararası Sivil Toplum Endeksi Projesi (STEP) Türkiye Ülke Raporu II. Ankara: Tüsev Yayınları.
- [16] Rızvanoğlu. Başka Bir İletişim Mümkün-II, Herkes İçin Web: Evrensel Kullanılabilirlik ve Tasarım. (2009). İstanbul: Punto Baskı Çözümleri

- [17] Silahtaroglu, G. (2008). Bilgisayar ve Yazılım Mühendisliğinde Sistem Analizi ve Tasarım. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- [18] Atmaca, K. ‘ İnsan Kaynakları Yönetimi ve Etik’, Sayıştay Dergisi, sayı: 76, s.63, 2010.
- [19] Nizam, A. (2011). Veritabanı Tasarımı İlişkisel Veri Modeli ve Uygulamaları. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- [21] Bayter, M. (2009). Web Sitelerinin Kimliklenmesi: Üst Veri (METADATA). İstanbul: Hiperlink Yayınları.
- [22] Dede, B,M. (2004). İnternet. İstanbul: İnsan Yayınları.
- [23] Cambazoğlu, T. (2003). İnternet Teknolojileri ve Intranet Uygulamaları. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- [24] Osman, O. (2006). Bilgisayar Ağları ve Ağ Güvenliği. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- [25] İnan, A. (1999). İnternet El Kitabı. İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- [26] Çetin, G. (2003). Linux İşletim Sistemi (Red Hat Linux 9 Sürümü). Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [27] Barry, P. ve Press, M. (2002). Network Bilgisayar Ağlarının Temelleri(2. Baskı). (Çev. K. Halıcıoğlu ve Ü. Halıcıoğlu). İstanbul: Sistem Yayıncılık.
- [29] Özdemir, S. (2010). SQL SERVER 2008 R2. İstanbul: KODLAB Yayın Dağıtım.
- [30] Gözüdeli, Y. (2009). Yazılımcılar İçin SQL Server 2008 ve Veritabanı Programlama. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- [31] Bilişim Eğitim Merkezi. (2011). SQ Server İle Veritabanı Programlama. İstanbul: Pusula Yayıncılık.
- [32] Öner, D. (2010). Bilgisayar Ağları Mimarisi, Veri İletişimi, Hizmetleri ve Ağ Aygıtları. İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- [33] Kan, İ. (1990). Bilgisayar Temel İlkeleri ve Basic. Bursa: Uludağ Üniversitesi Basımevi.
- [34] Çölkesen, R. (2010). Veri Yapıları ve Algoritmalar. İstanbul: Papatya Yayıncılık.

- [36] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2011). Bilişim Teknolojileri Sunucu İşletim Sistemi (1 481BB0065). Ankara.
- [37] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). MEGEP Bilişim Teknolojileri İşletim Sistemleri Gelişmiş Özellikleri. ANKARA.
- [38] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2007). MEGEP Bilişim Teknolojileri Web Tasarım Editörü 1. ANKARA.
- [39] Gelişken, U. (2010). 10 Adımda Web Tasarımı. İstanbul: Kodlab Yayın Dağıtım Yazılım ve Eğitim.
- [40] Balaban, E. (2006). Web Tasarım Kılavuzu. İstanbul: Pusula Yayıncılık.
- [41] Kalbag, A.(2002). Bilgisayardaki Adresiniz Web Sitesi. (9.Baskı). (Çev. C. Temürcü). Ankara: TÜBİTAK. (Orijinal çalışma basım tarihi 1998).
- [42] Baysal, U. Sistem Analizi ve Tasarımı. Ankara: Hacettepe Üniversitesi Yayınları.
- [43] İnternet Bağlantısı ve İnternet Servisleri, TÜBİTAK MARMARA ARAŞTIRMA MERKEZİ, Gebze-Kocaeli, 19.04.1994.
- [44] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). MEGEP Bilişim Teknolojileri Ağ Temelleri. ANKARA.
- [45] Çölkesen, R. (2009). Bilgisayar Ağları ve İnternet Mühendisliği (1. Baskı). İstanbul: Papatya Yayıncılık.
- [46] Çimen, C., Akleyek, S. ve Akyıldız, E. (2011). Şifrelerin Matematiği: Kriptografi. Ankara: ODTU YAYINCILIK.
- [47] T.C. Milli Eğitim Bakanlığı. (2008). MEGEP Bilişim Teknolojileri Erişim Denetim Listeleri. ANKARA.
- [48] Bülbül, A,İ. (2004). Bilgisayara Giriş. İstanbul: Bayrak Matbaacılık.
- [49] Çağıltay, K. (1995). Herkes İçin İnternet. Ankara: TÜBİTAK Yayınları.
- [50] Akdeniz, Y. ve Altınparmak, K. (2008). İnternet: Girilmesi Tehlikeli ve Yasaktır, Türkiye’de İnternet İçerik Düzenlemesi ve Sansüre İlişkin Eleştirel Bir Değerlendirme.

KAYNAK SİTELER

[6] http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/articles/2005/13/HELIBOL.PDF

[12] http://www.sosyalbil.selcuk.edu.tr/sos_mak/articles/2005/13/HELIBOL.PDF

[20] <http://tr.wikipedia.org/wiki/SPSS>

[28] <http://www.bilgisayarkavramlari.com/2008/11/24/intranet-ic-ag/>

[35] http://tr.wikipedia.org/wiki/Microsoft_Windows

[51] <http://www.metu.edu.tr/5651/sss.php>

[52] http://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyal_medya

[53] http://tr.wikipedia.org/wiki/Sosyal_medya

ÖZGEÇMİŞ

Ercan Kaplan 1980’de Çetinkaya’da doğdu. 2001’de Mersin Üniversitesi Bilgisayar Programcılığı’nı bitirdikten sonra, 2006 yılında Girne Amerikan Üniversitesi, Bilgisayar Mühendisliği bölümünden mezun oldu. Eğitimleri esnasında birçok vakıfta gönüllülük temelinde çalışmalarda bulunarak projelerde ve eğitimlerde görev aldı. 2007 yılında HP Türkiye Operasyonlarında Yazılım ve Teknik Mühendis olarak çalıştı. Askerlik görevini tamamladıktan sonra 2008 yılında Roman A.Ş de Bilgi işlem Mühendisi olarak görev yaptı. Academytech Türkiye’de Bilişim eğitimlerini tamamlayan Ercan, Ocak 2010’dan itibaren Toplum Gönüllüleri Vakfı Bilişim Departmanı Yöneticisi olarak çalışmaktadır. Ofisleri İstanbul’da bulunan birçok STK’nın çalışmalarına katılarak deneyimler edinmektedir. Bu alanda bilişim projeleri geliştirmektedir. Ayrıca 2010 yılından beri Beykent Üniversitesi Bilgi teknolojileri yüksek lisans programına kayıtlı bulunmaktadır. Basketbol ve satranç oynamaktan, spor yapmaktan hoşlanmaktadır.

EKLER

Ek-1: Araştırmada Kullanılan Anket Formu

VAKIF VE DERNEKLERDE BİLİŞİM YAPILARININ ANALİZİ ANKET FORMU

-VAKIF VE DERNEKLERDE BİLİŞİM YAPILARI ANKETİ

Kaydet On izleme Geri Al İleri Al Etiket Hizası Zorunlu Seçenekler Özel Değer Uzunluk Genişlik Seçli Değer Alt Etiket Yardım Baloncuğu

Form Araçları

H Başlık

Yazı Kutusu

Metin Alanı

Açılır Menü

Radio Düğmesi

Onay Kutusu

Dosya Yüleme

Gönder Düğmesi

Hızlı Araçlar

Anket Araçları

Özel Araçlar

Ödeme Araçları

Form Stili Kur ve Ekle Ayarlar: 1. Hangi alanda çalışmalar yürütmektesiniz?

VAKIF VE DERNEKLERDE BİLİŞİM YAPILARI ANKET ÇALIŞMASI

Vakıf ya da Derneğinizin Adı

1. Hangi alanda çalışmalar yürütmektesiniz?

2. Vakfınızda ya da derneğinizde bilişim çalışmaları bulunmaktadırmı?

3. Resmi web siteniz varmıdır?

4. Haberleri - duyurularınızı web

Yardımlaşma dernekleri

Cami dernekleri

Spor kulüpleri

Kalkınma ve konut dernekleri

Mesleki dayanışma örgütleri

Sosyal yardım

Eğitim

Sağlık

Demokrasi-hukuk-insan hakları

Çevre

Çocuk

Gençlik

Diğer

Şekil.27. Jotform Kullanılarak Hazırlanan Anket Formu

Kaynak: <http://form.jotforme.com/form/22484193609358>

Vakıf ya da Derneğinizin adı

.....

1. Hangi alanda çalışmalar yürütmektesiniz?

- Yardımlaşma dernekleri
- Cami Dernekleri
- Spor kulüpleri
- Kalkınma ve konut dernekleri
- Mesleki dayanışma örgütleri
- Sosyal Yardım
- Eğitim

- Sağlık
- Demokrasi-hukuk-insan hakları
- Çevre
- Çocuk
- Gençlik
- Diğer

2. Vakfınızda ya da derneğinizde bilişim çalışanı bulunmakta mıdır?

- Evet
- Hayır

3. Resmi web siteniz var mıdır?

- Evet
- Hayır

4. Haberleri - duyurularınızı web sitesinden yapıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

5.Sosyal medyayı çalışmalarınızda kullanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

6. Facebook sayfanız var mı?

- Evet
- Hayır

7. Twitter sayfanız var mı?

- Evet
- Hayır

8. Çalışanların kullandığı kurumsal mail adresiniz var mıdır?

- Evet
- Hayır

9. İletişim için bilgi maili kullanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

10. İletişim bilgileriniz internette bulunuyor mu?

- Evet
- Hayır

11. Etkinlik takviminiz web de bulunuyor mu?

- Evet
- Hayır

12. Bağış modülünüz web de var mı?

- Evet
- Hayır

13. Mail grubu kullanıyor musunuz? Örn: gmail, yahoo, mailman

- Evet
- Hayır

14. Düzenli sms gönderimi yapıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

15. Projeler ve etkinliklere ait siteniz var mı?

- Evet
- Hayır

16. Bilişim ürünlerini kendiniz mi yoksa bağış olarak mı karşılıyorsunuz?

- Bağış
- Kendimiz alımı yapıyoruz
- İkisi de

17. Bilişim faaliyetleri için dışarıdan teknik destek alıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

18. Ofisiniz var mı?

- Evet
- Hayır

19. Şubeleriniz var mı?

- Evet
- Hayır

20. Kullanılan bilgisayar adedi kaçtır?

- 1-5
- 5-10
- 10-20
- 20-40
- 40-60
- 60-100
- 100-1000

21. Ofiste kullanılan yazıcı, fax, tarayıcı var mı?

- Evet
- Hayır

22. Sistem odanız var mı?

- Evet
- Hayır

23. Sunucunuz var mı?

- Evet
- Hayır

24. İnternet hizmeti olarak ne kullanıyorsunuz?

- ADSL
- VDSL
- Fiber internet
- GHDSL
- Diğer
- Yok

25. Video yüklediğiniz bir web yapısı var mıdır?

- Evet
- Hayır

26. Fotoğraf için kullanılan bir web sitesi var mıdır?

- Evet
- Hayır

27. Kurumunuzda kullanılan işletim sistemi hangisidir?

- Microsoft Xp, Vista, Win 7,8
- Linux ve benzeri
- Pardus
- Apple
- Hepsi
- Diğer

28. Kuruluş olarak Blackberry ya da akıllı telefon mail uygulamaları kullanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

29. Alarm ya da kamera sistemi kullanıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

30. Verilerinizin tutulduğu veritabanı var mıdır?

- Evet
- Hayır

31. Muhasebe kayıtları için herhangi bir program kullanıyor musunuz? (Logo, Eta, Mikro)

- Evet
- Hayır

32. Anket için bir uygulama kullanıyor musunuz? Örn: Survey, Monkey, Jotform

- Evet
- Hayır

33. Kurumunuzda kullandığınız bir ağ yapısı var mıdır?

- Evet
- Hayır
- Yapılıyor
- İhtiyaç yok
- Bütçe yok

34. Bilişim eğitimleri alıyor musunuz?

- Evet
- Hayır

35. Bilişim yapınızın genel olarak aksama nedeni nedir?

- Çalışan sayısının az oluşu
- Bütçe olarak desteklenmemesi
- Yeni cihazların alınmaması
- Yazılım lisanslarının maliyetli oluşu
- Ekipmanların tedarikinin zor oluşu
- Hepsi